

OTDK-dolgozat

2025

**BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR**

**A CSR JELENTÉSEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁNAK ÉS
ELSZÁMOLTATHATÓSÁGÁNAK ELEMZÉSE**

**INVESTIGATING TRANSPARENCY AND ACCOUNTABILITY IN CSR
REPORTS**

Vajda Péter István

Konzulens: Csigéné Dr. Nagypál Noémi Éva

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. október 30.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. A társadalmi felelősségvállalása kialakulása	4
2.1. A társadalmi felelősségvállalás gyökerei	4
2.1.1. A modern vállalati társadalmi felelősségvállalás kialakulásának előzményei	5
2.2. A modern CSR-t meghatározó paradigmák és elméletek	7
2.2.1. A stakeholder-elmélet.....	7
2.2.2. Caroll CSR-konceptiója.....	9
2.3. A fenntartható fejlődés fogalmának kialakulása	12
2.3.1. A fenntartható fejlődési célok (SDG-k)	12
2.4. A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának definiálásának dilemmája.....	14
2.4.1. A társadalmi felelősségvállalás megfogalmazása	16
3. A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati jelentéstétel.....	18
3.1. A fenntarthatósági jelentési környezet áttekintése	20
3.2. A Globális Jelentéstételi Kezdeményezés (GRI) áttekintése	22
3.2.1. A GRI szabványok kulcsfogalmai.....	23
3.2.2. A GRI követelményei.....	26
3.2.3. A GRI jelentési alapelvek.....	27
3.2.4. A GRI további javaslatai	28
3.3. Az univerzális, ágazat- és témaspecifikus standardok	28
3.4. A Fenntarthatósági Számviteli Standard Testületének keretrendszere	31
3.5. A fenntarthatósági jelentések keretrendszereinek összehasonlítása	33
4. A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati jelentéstétel vizsgálata.....	36
4.1. A fenntarthatósági jelentések értékelése és összehasonlítása	37
4.2. A vállalati fenntarthatósági jelentések vizsgálata	39
4.2.1. Az elemzés általános jellemzői	40
4.2.2. Az elemzett iparágak bemutatása	43
4.2.3. A vállalati jelentések értékeléséhez használt szempontrendszer.....	44
4.3. A gyógyszeripar vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése	46
4.3.1. A jelentések elemzése, eredmények	46
4.3.2. A vállalati gyakorlatok, tevékenységek áttekintése	49
4.3.3. Az eredmények összegzése	51
4.4. A kőolaj-finomító vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése.....	52
4.4.1. A jelentések elemzése, eredmények	52
4.4.2. A vállalati gyakorlatok, tevékenységek áttekintése	55
4.4.3. Az eredmények összegzése	56
4.5. A távközlési vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése	57
4.5.1. A jelentések elemzése, eredmények	58
4.5.2. A vállalati gyakorlatok, tevékenységek áttekintése	59
4.6. A vállalati jelentések vizsgálatának összefoglalása	61
4.6.1. Javaslatok a jelentések összehasonlíthatóságának növelésére	64
5. Összegzés	67
6. Irodalomjegyzék.....	70
7. Rövidítések jegyzéke	80

Ábrajegyzék

1. ábra: Stakeholder, avagy érintett-térkép	8
2. ábra: Carroll CSR-piramisa	10
3. ábra: A 17 fenntartható fejlődési cél	13
4. ábra: A fenntarthatósági jelentést segítő eszköztár áttekintés	20
5. ábra: A jelentéskészítés eszköztárának fejlődése	21
6. ábra: A GRI történelmi áttekintése	22
7. ábra: A fenntarthatósági jelentések érintett felei	26
8. ábra: A vizsgált vállalatok jelentéseinek megoszlása a fenntarthatósági standardok használata szerint	41
9. ábra: A vizsgált vállalatok jelentéseinek megoszlása a fenntarthatósági standardok használata szerint kontinensekre bontva.....	42
10. ábra: A vizsgált szektorok közötti jelentéstételhez használt szabványok megoszlása.....	44

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A CSR szempontok szerinti legfontosabb elemek a stakeholder-ek tekintetében	9
7. táblázat: A szervezet hatása a három dimenzióban.....	24
8. táblázat: A negatív hatások megelőzésének vagy enyhítésének intézkedései	25
9. táblázat: A GRI által támasztott megfelelési követelmények	26
10. táblázat: A GRI által támasztott jelentési alapelvek	27
11. táblázat: A GRI standardok listája	29
12. táblázat A pénzügyi értékteremtő tényezők csoportosítása	31
13. táblázat: Az internetes média- és szolgáltatások iparágának leglényegesebb területei és hatása a pénzügyi értékteremtő tényezőkre	32
14. táblázat: A főbb különbségek a GRI és SASB között.....	33
15. táblázat: A CSR jelentések előnyei	36
16. táblázat: A vizsgált iparágak és jellemzőik	39
17. táblázat: A vizsgált iparágak gazdasági, társadalmi és környezeti problémái és hatásai összefüggésben a GRI-vel.....	43
18. táblázat: A kőolaj-finomító vállalatok kibocsátásainak számadatai	54
19. táblázat: Főbb megállapítások a GRI jelentésekkel kapcsolatban	63

1. BEVEZETÉS

A korrupció és megvesztegetés, az adócsalás és ösztönzése, az alkalmazottak emberi jogaival való visszaélés, a feltörekvő és fejlődő országokban a fogyasztói és személyiségi jogok megsértése, vagy a természeti erőforrások gátlatlan kizsákmányolása csak néhány példa, melyek leírják gazdasági tevékenységeink árnyoldalát (Bannon & Collier, 2003; IBA, 2013). Ezek valódi, környezeti és társadalmi problémák, amelyekkel napjainkban szembesülünk. A gazdasági növekedés és haladás fontos, de miként tudjuk ezeket elérni úgy, hogy közben garantáljuk az élelmiszerbiztonságot, az oktatáshoz való hozzáférést és az egészségügyi ellátást minden ember számára? **Hogyan biztosíthatjuk, hogy a gazdasági és a műszaki fejlődés a legtöbb ember számára elérhető, továbbá előnyös legyen?**

Ezekkel a kihívásokkal szemben a fenntartható fejlődés megteremtése válik elengedhetetlenné, melynek eléréséhez minden nemzetközi szervezet, kormánysszövetség, vállalat és állampolgár elkötelezettsége szükséges. **Mindenki érintett benne, de mit tehet a gyakorlatban egy vállalat?** Hogyan egyeztethető össze a gazdasági előrehaladás és a társadalmi igazságosság, miközben megőrizzük természeti környezetünket?

A vállalatok társadalmi felelősségvállalásával (angolul: Corporate Social Responsibility, röviden és a továbbiakban: CSR) biztosítható, hogy a gazdasági növekedés mindenki számára előnyös legyen: a beszállítók, az alkalmazottak, a vásárlók és a helyi lakosok számára is, illetve további gazdasági, társadalmi és környezeti előnnyel járhat. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a vállalatok a **fenntartható üzleti gyakorlatokat** ötvözzék a társadalmi és a környezeti felelősségvállalással. Hogyan valósítható ez meg? Hogyan járulhatnak hozzá a vállalatok a fenntartható fejlődéshez a megfelelő üzleti gyakorlatok révén? Az általános cél: *a gazdasági haladás, a társadalmi igazságosság és a környezet megóvásának összekapcsolása, hozzájárulva ezzel a fenntartható fejlődéshez.*

Ahhoz, hogy a vállalatok hozzájáruljanak a társadalmi igazságossághoz és a környezet megőrzéséhez, át kell alakítaniuk üzleti modelljüket és gyakorlataikat. A hagyományos üzleti modell kritikája az, hogy a vállalatok tevékenységei, melyet a profitmaximalizálás érdekében végeznek, gyakran negatív hatással vannak a környezetre és a társadalomra. Az erőforrások kimerülése, a klímaváltozás, a társadalmi egyenlőtlenségek és a munkahelyi körülményekkel kapcsolatos aggályok mind azt mutatják, hogy az üzleti döntések meghozatalának átfogóbb szempontok alapján kell történniük. Emellett a társadalom és a fogyasztók elvárásai is jelentősen megváltoztak, és egyre inkább igénylik a vállalatoktól, hogy **ne csak a**

nyerességességre törekedjenek, hanem tartsák szem előtt a *társadalmi és környezeti felelősségüket* is.

Ebben az összefüggésben ugyanakkor a vállalati társadalmi felelősségvállalás nemcsak kötelesség, hanem *stratégiai előny* is lehet a vállalatok számára. A megfelelően megtervezett és végrehajtott felelősségvállalási kezdeményezések és programok segíthetik a vállalatokat abban, hogy növeljék versenyképességüket, javítsák a hírnevüket, és vonzóbbá tegyék magukat a befektetők és fogyasztók számára. Ennek megfelelően a felelősségvállalás egyre inkább az üzleti döntéshozatal meghatározó tényezőjévé válik, és egyre több cég, vállalkozás igyekszik összeilleszteni tevékenységét a társadalmi felelősségvállalás koncepciójával.

Egyre több vállalat építi be a felelősségvállalási kezdeményezéseket és gyakorlatokat tevékenységébe, amelyeket a társadalom és média nyomására éves jelentéseiben is közöl (Tilt, 2023). A tevékenységek kommunikálására szolgálnak a jelentések, melyek átláthatóságot és elszámoltathatóságot biztosítanak a vállalati kezdeményezések terén, ezáltal segítve a vállalatokat a fenntartható üzleti gyakorlatok megvalósításában és a hitelességük megerősítésében. A CSR jelentések lehetővé teszik a vállalatok számára, hogy *nyomon kövessék és bemutassák tevékenységeiket* a társadalmi és környezeti területeken, ismertessék az elért eredményeiket, továbbá közöljék a fennálló problémákat és azok megoldásának lehetőségeit. Ez a transzparencia hozzájárul a vállalati tevékenységek átláthatóságához és a szervezet felelősségre vonhatóságához. A CSR jelentések nem csupán információkat nyújtanak a vállalati teljesítményről, hanem **eszközü is szolgálnak** az érdekelt felek, mint például befektetők, vásárlók, kormányzatok és civil szervezetek számára.

A dolgozat célja a fentebb említett vállalati jelentések átláthatóságának és elszámoltathatóságának vizsgálata különböző iparágakban. A kutatás átfogó képet nyújt a CSR *jelentések tartalmáról, a mérési eszközökről és elemzésekről*, valamint ezek fejlesztési lehetőségeiről és a vállalatok felelősségéről a fenntarthatóság terén.

Az elemzés olyan kérdéseket válaszol meg, minthogy hogyan mérhető és értékelhető a vállalatok által végzett CSR tevékenység; hogyan kapcsolódik ez a tevékenység az Egyesült Nemzetek Szervezete (röviden és a továbbiakban: ENSZ) Fenntartható Fejlődési Céljaihoz (angolul: Sustainable Development Goals, röviden és a továbbiakban: SDG-k); milyen módszerekkel lehet **hatékonyan mérni és jelenteni** a CSR kezdeményezéseket, és hogyan van lehetőség ezek **további fejlesztésére**. A dolgozatban különböző iparágak vállalatainak CSR jelentései kerültek vizsgálatra és kiértékelésre: adatokat gyűjtve CSR tevékenységükről, azok mértékéről és hatékonyságáról. Emellett kidolgozásra került egy analitikus keretrendszer a

jelentések elemzésére és értékelésére, így a dolgozat hozzájárulhat a CSR gyakorlatok jobb megértéséhez és fejlesztéséhez a fenntarthatóság terén.

2. A TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSA KIALAKULÁSA

A vállalati társadalmi felelősségvállalás mára kritikus fontosságú tényezővé vált az üzleti világban, meghatározó szerepet betöltve a vállalatok hosszú távú fenntarthatóságában és a társadalmi, illetve gazdasági hatásaiknak értékelése szempontjából. Az üzleti világban bekövetkezett változások hátterében az üzleti szemléletmód átalakulása áll, amely korábban **elsősorban a profitmaximalizálásra összpontosított**, figyelmen kívül hagyva a gazdaságra, a társadalomra és a környezetre gyakorolt hatásait és azok következményeit. Ez a tradicionális megközelítés számos globális problémát vetett fel, amelyekre a vállalatoknak reagálniuk kell ahhoz, hogy fenntartható módon működjenek és megfeleljenek az érintettek elvárásainak. A környezeti problémák, mint az éghajlatváltozás, az extrém hőmérsékletek, az ózonréteg elvékonyodása lendületet adtak a CSR perspektíváinak és az elmúlt években egyre több kutató hangsúlyozta a CSR fontosságát, akár egy szervezet környezeti lábnyomának csökkentésében is. Napjaink vállalatainak felelősséget kell vállalniuk a környezet és kultúra javításáért, amelyben tevékenységüket végzik és a fenntarthatóságra kell összpontosítaniuk (Kuyucak-Sengur, 2021; Mahmood et al., 2021).

A CSR múltjának megértése kulcsfontosságú a koncepció teljeskörű értelmezéséhez és értékeléséhez. Tanulmányozása által lehetőségünk van megérteni a társadalmi, gazdasági és politikai tényezőket, melyek befolyásolták és formálták a fogalmat az évek során. Ezen kívül a korábbi generációk által tett lépések és döntések elemzése segíthet abban, hogy tanuljunk a sikerekből és hibákból. A felelősségvállalási koncepció alakulásának ismerete továbbá fontos ahhoz is, hogy kontextusba helyezhessük és megérthessük a jelenlegi CSR definíciókat és a gyakorlatok hátterét, fejlődését. A CSR múltjának ismerete továbbá segít abban is, hogy mélyebb betekintést nyerjünk az üzleti szféra és a társadalom kapcsolatába.

2.1. A társadalmi felelősségvállalás gyökerei

A társadalmi felelősségvállalás egészen az ókori római törvényekig vezethető vissza, ahol olyan entitások figyelhetők meg, mint a menedékházak, szegények és idősök otthona, kórházak vagy árvaházak építése és támogatása (Chaffe, 2017). Később, a felvilágosodás idején a társadalmi és vállalati kapcsolat átértékelődött, úgy vélték, hogy a vállalatok a társadalmi érdeket szolgálják és a társadalmi fejlődés eszközei.

A 18. és 19. században, a Brit Birodalom és Európa egyes részein sújtó teljes szegénységet *a társadalom morális kudarcára adott válaszként* tekintették. Ez a megközelítés adott helyet a társadalmi reformoknak és a viktoriánus jótékonykodásnak, mely utóbbi érzékelte és ismerte

fel a szegénység, tudatlanság, valamint a gyermek- és női munka körüli társadalmi problémák sorozatát. Az 1900-as évek elejére a jóléti rendszerek létrehozása paternalista megközelítést követett, **céljuk a munkavállalók megtartása és védelme volt**, sőt egyes vállalatok még az **életminőség javítását** is fontolgatták (Chaffee, 2017).

Heald (2005) kutatásának nyomán több, egyértelműen **jólét növelését támogató** és az üzletemberek **szociális érzékenységét tükröző** példák valósultak meg. Az Egyesült Államokban 1875-ben a Macy's esetében, a vállalat pénzügyi eszközökkel járult hozzá egy árva menedékházhoz, vagy a Pullman Palace Car Company esete, mely 1893-ban egy mintaipari közösséget hozott létre, hogy így javíthassa alkalmazottainak életminőségét. Ezzel egyidőben a fokozódó urbanizáció és az iparosodás újabb aggodalmakat jelentett a munkaerőpiacon. A gazdálkodók és kisvállalkozások lépést kellett hogy tartsanak a jobb munkakörülményeket kereső munkavállalókkal. Az ipar és a munkaerő harmóniájának megtalálása érdekében egyes cégvezetők az értékek előmozdítására és a munkakörülmények javítására szervezeteket hoztak létre, ahol összeolvadtak a vallási értékek a gazdasági célokkal és a polgári büszkeség érzésével (Heald, 2005).

Az 1920-30-as évektől a menedzserek kezdték vállalni azt a felelősséget, hogy a **profitmaximalizálás** mellett **egyensúlyt** teremtenek az ügyfelek, a munkaerő és a közösség igényei közt és fenntartják azt. Ez vezetett oda, hogy a menedzsereket a vállalattal különböző, külső kapcsolatban álló megbízottnak tekintették. A vállalatokkal kapcsolatban álló partnerek adaptálták a vállalatok társadalmi és gazdasági felelősségvállalását. A vezetők egyre több időt és energiát fordítottak a szerepükhöz kapcsolódó, felelős tevékenységekre. Közösségi projektekhez és civil kezdeményezések megvalósításához járultak hozzá, igyekeztek támogatni lokálisan a közösség életének, jólétének javulását. A vállalati intézkedések szélesedése azonban nemcsak a vállalatok szabad döntésének köszönhető, hanem az állami kényszernek is. Az alkalmazottak számára szélesedő szolgáltatások, mint a biztosítások, de a biztonsági szabályok is ezekben az években kerültek implementálásra, részben az állami nyomás hatására is (McKie & Pickering, 1975; Csáfor, 2009).

2.1.1. A modern vállalati társadalmi felelősségvállalás kialakulásának előzményei

Győri (2010) kutatásában úgy fogalmaz, hogy az üzleti felelősség gondolata vállalati szinten az előzőekben ismertetett történelmi viszonylatban nem valósult meg, mindössze az üzletemberek egyéni felelősségét bizonyították, ahogyan ezt a példák is alátámasztják. Csáfor (2009) megfogalmazásában Carroll *Business and Society: Ethics and Stakeholder Management* című könyvében a társadalmi felelősségvállalás koncepcióját Adam Smith-től, a modern

közgazdaságtudomány atyja által írt 1776-os megjelenésű, *Nemzetek gazdagsága* című művében használt „láthatatlan kéz” metaforájától eredezteti (Carroll & Buchholtz, 2008; Csáfor, 2009). Adam Smith könyve a piac független logikáját mutatja be, mely szerint a kereslet, kínálat, bőség és szűkösség erejének és ellenerejének eredményeként a nemzet erőforrásai elosztásra kerülnek a piacon, azonban ez a rendszer kizárólag akkor lehet teljesen hatékony, ha minden gazdasági szereplő a saját, önös érdekeit követi és a piac önszabályzó mechanizmusát nem korlátozzák (például valamilyen szempontra való tekintettel). Kiemelendő ugyanakkor, hogy Smith kizárólag a kis, helyi közösségben megvalósuló önös érdek követését tartotta helyénvalónak, lényegében a vállalkozások egy teljes jogi, erkölcsi és gazdasági felelősség alatt állnak (Tóth, 2007). Azért fontos ez, mert az így megvalósuló piac a kisvállalkozók piaca, ahol teljesen transzparens a résztvevő szereplők száma, ami mindenképp követeli a szereplők között kötött szerződések és szabályok betartását, tehát a szabályok betartása társadalmi felelősség.

Az 1950-es évektől az Egyesült Államokban a társadalmi felelősségvállalás egyre elfogadottabb felfogássá válik, eszközrendszere, elemei és megvalósítási gyakorlatai egyre bővülnek. A szakirodalmak a társadalmi felelősségvállalás koncepciójának, fogalmának kialakulását az 1953-ban *Az üzletember társadalmi felelőssége* címmel megjelent Howard R. Bowen könyvétől eredeztetik. A könyv nagyobb elismerésre csak az 1960-as években tett szert, mikor már intenzíven foglalkozott a tudomány a koncepcióval. Bowen könyve, mint a címéből is kiderült, a vállalati felelősséget az üzletember egyéni felelősségével azonosítja, és vélekedése szerint a vállalati döntések, tettek jelentős mértékben hatással vannak az állampolgárok életére (Csigéné Nagypál, 2008; Csáfor, 2009).

Caroll (2008) nyomán az 1950-es éveket követően a vállalatok hangsúlya eltolódik az általános etikai kérdésektől és specifikusabb irányba kerül, mint az erkölcsös reklámok, munkahelyi biztonság, munkavállalói jogok, környezetvédelem, etikus üzleti magatartás (Csáfor, 2009). Később megjelennek az első társadalmilag felelős befektetések, a fogyasztói igények kielégítésén túlmutató termékorientált marketingkonceptió, a társadalmi jelentések készítése és felhasználása a problémák és azok vállalati elhárítási módjának kommunikálására, az etikai kódexek és az etikai audit. Ezt követően a társadalmi felelősségvállalás az elméleti síkról áttérrelődik a cselekvés szintjére. Ezen cselekvésekkel egyidőben a kor gondolkodói is felvetik a CSR-konceptióval kapcsolatos kérdéseiket, a megvalósítással szembemenő vagy támogató érveiket.

Európában a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának koncepciója ebben az időszakban főként a jóléti államok világos jogrendszerén keresztül látta el azon feladatokat, melyeket az Egyesült Államokban már jóval korábban a vállalatok filantróp tevékenységének tekintettek (Harrison, 1966).

2.2. A modern CSR-t meghatározó paradigmák és elméletek

Milton Friedman 1970-ben megjelent *A kapitalizmus és szabadság* című könyvét voltaképp ütközteti Goodpaster és Matthews 1982-ben megjelent cikkével Györi (2010) már említett kutatása. Milton elmélete – mely a vállalati társadalmi felelősségvállalás korai kezdeményezéseire irányul – szerint **a vállalatok prioritása a profit növelése**, és az ezzel **ellentmondó magatartás felelőtlen**. Véleménye szerint a **tulajdonosok vagyonának herdálását jelenti** a vállalati többletkiadás a környezetvédelemre, az egyenlő lehetőségek biztosítására vagy a munkakörülmények javítására (Csigéné Nagypál, 2008). Milton vélekedése szerint a vállalati felelősség, amely a profitmaximalizáláson túlmutat, még *a szabadpiac megfelelő működését is kétségek közé sodorja* (állami szerepkörök és szabályzók egy részének adaptálása miatt), melyet azzal magyaráz, hogy csak személyek lehetnek felelősek, így a vállalati felelősség esetében ez a vállalatvezetőkre hárul, akik pedig valójában csak a tulajdonosoknak tartoznak felelősséggel.

A szembe állított, Goodpaster és Matthews: *Lehet-e a vállalatnak lelkiismerete?* című cikk pontosan ezeket hivatott tisztázni, hiszen a CSR egy újfajta kapitalista felfogást képvisel, nem a meglévő rendszer alapjaiban való megváltoztatását célozza és Friedman félelmétől, a szocializmustól is elkülönül. A cikk elveti, hogy csak természetes személyeknek lehet felelősségük, és kijelenti, hogy a vállalatoknak is van etikai, erkölcsi felelősségük. Az írás három jelentését különíti el a felelősségnek. Megkülönbözteti az *okozói* felelősséget, a *kötelezettség* felelősségét és a *döntéshozó* felelősségét (Csigéné Nagypál, 2008). Ez alapjaiban változtatja meg a vállalati társadalmi felelősségvállalás elképzelését, hiszen korábban a vezető erkölcsi elképzeléseit tekintették a vállalaténak, azonban a mű szakít ezzel az elképzeléssel.

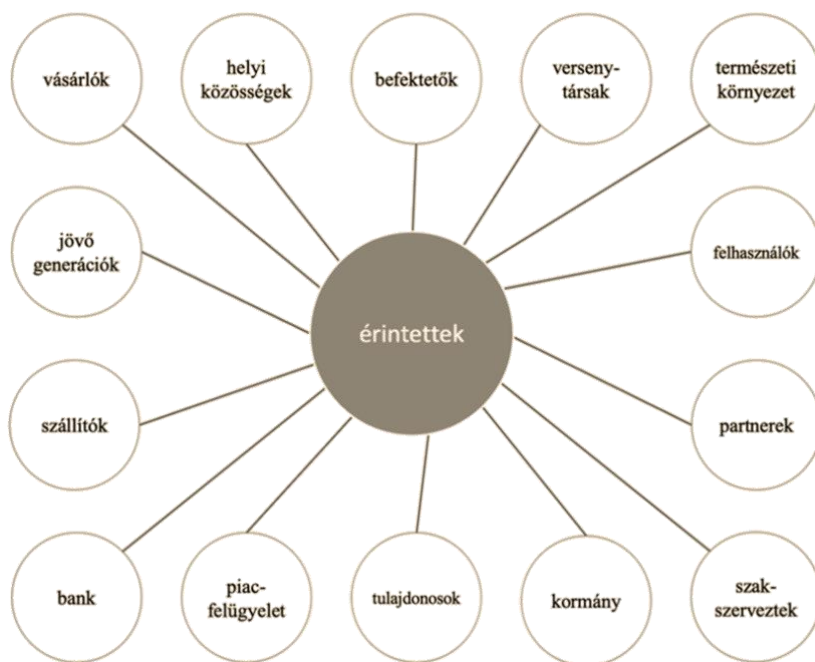
2.2.1. A stakeholder-elmélet

1983-ban jelent meg R. Edward Freeman nevéhez köthető stakeholder-elmélet, ami a vállalat és a társadalom viszonyrendszerét bemutató paradigma (Freeman et al., 2010). A CSR koncepciójának fejlődésére is nagy hatással volt, és kimondja, hogy *a vállalat működésének színterén sok, eltérő értékrendszerrel rendelkező egyén, társadalmi csoport és szervezet elvárásainak kell megfelelniük*. A szerző idegen szóval stakeholder-eknek, érdekelt, érintett

csoportoknak nevezte őket összegzően. A definiálás során szorítkozhatunk a szűk értelemben vett érintettekre, akik a vállalat működésének szempontjából elengedhetetlenek, vagy tágabb értelemben stakeholder lehet mindenki, akit valamilyen lehetséges módon érint (Csigéné Nagypál, 2008). Ide sorolja többek között a fogyasztókat, alkalmazottakat, beszállítókat, tulajdonosokat, államot, hitelezőket, szervezeteket, vetélytársakat. A koncepció a vállalatot az érintett csoportok középpontjában levő szervezatként tekinti, illetve értékeli érintettjeivel való kapcsolatában. Az elmélet a CSR koncepciójába Csáfor szerint úgy épül be, hogy a vállalati felelősség prioritása a vállalati tevékenység érintettjeire gyakorolt hatásának nyomon követése és tevékenységüket a gazdasági, társadalmi és környezeti jólét javításával végzik (Csáfor, 2009).

Az érintettek azok az egyének és csoportok, akik **befolyásolhatják vagy hatással** lehetnek a célmegvalósításra. Az elmélet népszerűségének legfőbb oka az lehet, hogy a vállalatok számára az elvont, nehezen azonosítható (vállalati szemszögből) társadalmi problémák érzékelése nem hatékony, az érintettek jól artikulált érdekeire azonban megfelelően, stratégiai és operatív folyamatokba illeszthetően figyelni és reagálni tudnak (Csáfor, 2009; Győri, 2010).

Az 1. számú ábra ismerteti, hogy kik tartozhatnak az érintettek közé.

1. ábra: Stakeholder, avagy érintett-térkép
Forrás: saját szerkesztés

Freeman és McVea (2001) abból indulnak ki, hogy egy cég csak akkor tud létezni és önfenntartó lenni, ha olyan megoldásokat kínál, melyek **egyensúlyban tartják az érdekelt**

felek érdekeit az idő múlásával. Ez a CSR esetében azt jelenti, hogy az érintettek közötti integrációra és a gyakorlati vezetői megoldásokra kell összpontosítani, melyek értéket teremtenek szűk és tág érintettségi körben is. Az 1. számú táblázat a CSR elemeit mutatja be a legfontosabb érintettek szempontjából.

1. táblázat: A CSR szempontok szerinti legfontosabb elemek a stakeholder-ek tekintetében
Forrás: Csigéné Nagypál, 2008

szempont	érintett felek	elemek
VÁLLALATI társadalmi felelősségvállalás	tulajdonosok, részvényesek, befektetők	legfontosabb a profit
vállalati TÁRSADALMI felelősségvállalás	munkavállalók, fogyasztóvédelmi szervezetek, szakszervezetek	legfontosabb a társadalom felé irányuló hatás
vállalati társadalmi FELELŐSSÉGVÁLLALÁS	NGO-k, zöld szervezetek	legfontosabb a vállalatok felelőssége és felelősségre vonhatósága
VÁLLALATI TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS	Nemzeti kormány, Európai Bizottság	minden CSR elem lényeges

A vállalati fenntarthatósággal szemben a CSR az aktuális érintettek érdekeinek egyensúlyozására összpontosít. A CSR és az üzleti fenntarthatóság eltér egymástól *a víziójában és a célcsoportjában is*. A vízió esetében az előbbi gyakran visszatekint és reflektál arra, hogy a vállalat mit tett a társadalomhoz való hozzájárulás érdekében, míg utóbbi előre tekint és fenntartható stratégiát dolgoz ki a jövőre nézve. A vállalati fenntarthatóság célzottjai azonban a teljes értékláncban résztvevők, a végfelhasználóktól az egyéb érintettekig (Baumgartner, 2013; Bansal & DesJardine, 2015).

2.2.2. Caroll CSR-koncepciója

A CSR irodalom egyik legnépszerűbb és legfenntarthatóbb keretrendszerét Caroll javasolta. A koncepcióját főként Amerikában alkalmazták a vállalatok, azonban később európai, illetve fejlődő országok kontextusába is bevonásra került. Caroll definíciója négy részből áll, mely azt sugallja, hogy a CSR négy felelősséget foglal magában, amelyeket a vállalkozás a társadalom felé visel, melyek a: gazdasági, jogi, etikai és diszkrecionális (jótékonyági) felelősségek (Caroll, 1991). A kutató ezzel a definícióval a CSR négy összetevőjét piramis formájában ábrázolta, ahol a gazdasági komponens alkotja azt az alaprteget, amelyen a többi komponens nyugszik: a második réteget alkotó jogi felelősség, majd az ezt követő etikai felelősség és a csúcson a filantropikus kötelezettség.

2. ábra: Caroll CSR-piramisa
 Forrás: saját szerkesztés Caroll (1991) alapján

Caroll (1991) szerint a **gazdasági felelősség** a profittermeléshez, a versenyképességhez és a magas hatékonyság fenntartásához kapcsolódik. Ily módon a vállalatok teljesítenék alapvető felelősségüket a társadalom gazdasági egységeiként (Okpara & Idowu, 2013). A gazdasági felelősséget azért követeli meg a társadalom, mert csak a gazdaságilag sikeres cégek tudnak hozzájárulni a munkahelyteremtéshez vagy a hasznos áruk és szolgáltatások előállításához. Caroll (2016) szerint a *gazdasági komponens alapozza meg a jogi, etikai és filantrópikus felelősséget*, hiszen *gazdasági siker nélkül a vállalat nem tudna más feladatokat ellátni*.

A CSR piramis következő rétege az üzleti élet **jogi felelősségére** vonatkozik. Szükséges, hogy a vállalkozás bizonyos alapszabályok szerint működjön (Caroll, 1991). A jogi felelősség a társadalom kodifikált etikáról alkotott nézetét tükrözi, amennyiben megfogalmazza a tisztességes üzleti gyakorlat alapvető fogalmait. Emellett a társadalmilag felelős cégektől elvárják, hogy **a törvényi előírásoknak megfelelő árukat és szolgáltatásokat nyújtsanak**. Általánosságban elmondható, hogy a jogi felelősség garantálja, hogy a vállalkozások **megfeleljenek bizonyos etikai követelményeknek**, beleértve a fogyasztói biztonságot, a munkavállalók biztonságát és a környezetvédelmet (Caroll, 2016).

Ami az **etikai felelősséget** illeti, a vállalkozásoktól elvárható, hogy a társadalmi szokásoknak és etikai normáknak megfelelő módon működjének, még akkor is, ha azok nincsenek törvénybe foglalva (Caroll, 1991). Caroll szerint továbbá az etikai felelősségek közé tartoznak azok a szabványok, normák vagy gyakorlatok, amelyek aggodalmat jelentenek azzal

kapcsolatban, hogy a fogyasztók, az alkalmazottak, a részvényesek és a társadalom mit tekintenek tisztességesnek vagy következetesnek az érintettek erkölcsi jogainak védelme szempontjából. Az *etikai és jogi felelősségek aktív kölcsönhatásban állnak egymással*, hiszen a jogi felelősség etikai alapokon nyugszik. Ezen túlmenően, az etikai felelősség a jogi felelősség kategóriájának kiterjesztését ösztönzi, és egyúttal magasabb elvárásokat támaszt a vállalkozásokkal szemben, hogy a törvény által megkövetelt szint felett teljesítsenek (Caroll, 1991).

Végezetül a cégektől elvárják, hogy **jó vállalati állampolgárok** legyenek. Így a piramis csúcsán álló, filantropikus felelősségnek megfelelően kell cselekedniük. Ezek a filantropikus tevékenységek magukban foglalják **az adományozás** minden formáját – többek között pénzügyi hozzájárulást (közösségnek, oktatásnak, művészetnek), termék- és szolgáltatásadományozást, illetve az alkalmazottak és menedzsment önkéntességét. Caroll később, 2016-ban úgy vélekedett erről, hogy a legtöbb vállalkozás csak azért vesz részt jótékonykodásban, hogy demonstrálja jó vállalati állampolgárságát, és ezzel javítsa hírnevét. Az etikus és a filantróp felelősség kategóriája közötti fő különbség az, hogy **a vállalatok filantróp felelősségteljes működését a társadalom nem feltétlenül várja el etikai vagy morális értelemben**. Emiatt a jótékonykodás önkéntesnek vagy diszkrecionálisnak tekinthető (Caroll, 1991).

Caroll piramisa számos kritikát kapott, például Vissertől, aki az afrikai kontextusban való alkalmazást vitatja, továbbá bírálja, hogy az üzleti élet környezetvédelmi kötelezettségeit – mely napjainkra kulcsfontosságú – mellőzi (Lyubenova, 2019). Caroll válaszában (2016) kijelenti, hogy a piramist várhatóan dinamikus és alkalmazkodó keretnek kell tekinteni, amely nemcsak a jelenlegi, hanem a jövőbeli érintettek hosszú távú kötelezettségeire összpontosít. Ami pedig a kihagyott környezetvédelmi szempontokat illeti, Caroll (2016) szerint jellemzően az *etikai kötelezettségek* körébe tartozik és törvényileg is kodifikálva van (azaz jogi felelősség), így az alapvető környezetvédelmi kötelezettségek a keret részét képezik.

A négy részből álló keretrendszer fő előnye, hogy egy többretegű koncepció, amely a CSR négy kulcsfontosságú dimenzióját/szintjét öleli fel, miközben ezek egymáshoz való viszonyát összességében veszi figyelembe. E tekintetben tehát a CSR megköveteli a vállalat gazdasági, jogi és etikai, illetve filantropikus kötelezettségeinek egyidejű teljesítését – így a CSR-piramist egy integrált egésznek kell tekinteni, nem pedig hierarchiának (Lyubenova, 2019).

A Caroll-féle definíció szerint (1991) a vállalatnak egyszerre kell törekednie a profit realizálásra, a törvények betartására, az etikus működésre és a jó vállalati állampolgárságra.

2.3. A fenntartható fejlődés fogalmának kialakulása

Az 1980-as években a stakeholder-elmélet megjelenésének idején további társadalmi, gazdasági folyamatok zajlottak, a vállalatot vezetőkkal szemben támasztott bizalmatlanság tovább nőtt, a társadalmi jelentések száma csökkent. Ezekben az években kezdtek teret nyerni az externáliák és velük kapcsolatos kérdések, a fenntarthatósági problémák és a fenntartható fejlődés fogalma is. A társadalmi problémák és a számottevő környezetet érintő káros hatások nyomásának következtében egyre nagyobb szerepet kapnak a környezeti problémák a vállalatok felelős tevékenységében (Csáfor, 2009).

A fenntartható fejlődés fogalmának első meghatározását 1987-ben a Környezetvédelmi és Fejlesztési Világbizottság adta ki a *Közös jövőnk* című könyvében (WCED, 1987). Az igények kielégítésének módját helyezte kilátásba. Mindenki szeretné, hogy a jólét, melyben korábbi generációk éltek, biztosítható legyen a következő generációk számára is. A fenntarthatóság egyensúlyban tartja az erőforrás-felhasználást és az ellátást az idő múlásával, biztosítja tehát a generációk közötti egyenlőséget. Ha az általunk felhasznált kapacitások megegyeznek a Föld utánpótlás-termelési képességével, akkor a rendszerek kiegyensúlyozottak tudnak maradni. Azonban ha a felhasznált erőforrás meghaladja a kapacitást, akkor a jelenlegi igények kielégítéséhez a jövő kapacitásából kell elvennünk, ennek következtében pedig a következő generációk nem képesek szükségleteik ellátására (Baumgartner, 2013).

A fenntarthatóságot megalapozó követelmény, hogy **egyensúlyt teremtsünk az erőforrások rövid és hosszútávú kínálata és kereslete között**. A vállalati fenntarthatóság a vállalatok azon képessége, hogy a rövidtávú szükségletekre reagáljanak a jövő szükségleteinek kompromittálása nélkül. A fenntarthatóság „fenntartó” részére összpontosítva a vállalatok hosszú távú kapcsolatokat építenek ki, tartós újításokat terveznek meg, és hosszú távú infrastruktúrába fektetnek be. Az ilyen fenntarthatóságnak egy jó példája a *norvég szuverén vagyonalap befektetési megközelítése*, mely a természeti erőforrásokból származó jogdíjakat a jövő generációnak helyezi letétbe, és a kamatokat fordítja a jelen igényekre. (Bansal & DesJardin, 2015)

2.3.1. A fenntartható fejlődési célok (SDG-k)

A fenntartható fejlődési célok az ENSZ által létrehozott, 17 célkitűzésből álló keretrendszer, amely a globális fenntartható fejlődés irányába tett erőfeszítéseket szabályozza. Az SDG-k elődjei a Millenniumi Fejlesztési Célok (angolul: Millennium Development Goals, röviden és a továbbiakban: MDG-k) voltak, amelyeket 2000-ben fogadtak el és 2015-ig tartottak. Az SDG-k hivatalosan 2015-ben kerültek elfogadásra az ENSZ Általános

Közgyűlésén, és azokra a kihívásokra reagálnak, amelyekkel a világ szembesül, *mint a szegénység, az egyenlőtlenség, az éghajlatváltozás és az emberiség általános jólétének javítása* (AJBH, 2024).

Az SDG-k kialakításában széles körű konzultációk és egyeztetések zajlottak a nemzetközi közösségben, kiterjedt a kormányokra, civil és társadalmi szervezetekre, illetve további érdekelt felekre. Az előző MDG-k tapasztalatai alapján az SDG-k célja az volt, hogy azokat az elmaradásokat és hiányosságokat is kezelje, amelyeket a korábbi célok nem fedtek le teljesen, és hogy jobban **figyelembe vegyék a fenntarthatóság szempontjait** a fejlesztési erőfeszítésekben (AJBH, 2024).

3. ábra: A 17 fenntartható fejlődési cél
Forrás: (AJBH, 2024)

Az SDG-k széles körű háttérrel biztosítanak a fenntartható fejlődés irányításához és követéséhez, és fontos eszközt jelentenek a nemzetközi közösség számára, hogy együttműködjenek a közös célok elérésében. Az SDG-k bevezetése **jelentős lépés** volt a globális fenntartható fejlődés felé, és azóta számos ország és szervezet integrálta az SDG-ket a nemzeti politikába és a stratégiákba.

A fenntartható fejlődési célok és a vállalati társadalmi felelősségvállalás között szoros összefonódás van, hiszen mindkettő az emberiség előtt álló kihívásokra válaszolva keresi a fenntartható fejlődés útját és az eszközeit. Az SDG-k széles körű célokat fogalmaznak meg – ahogy látható az 3. számú ábrán is –, amelyek nemcsak az egészségügy, az oktatás, a tiszta víz és az éghajlatvédelem területeit ölelik fel, hanem számos más fontos aspektust is, mint például

az egyenlőség, a gazdasági fejlődés, az infrastruktúra kiépítése és az éhezés felszámolása. Ezek a célok összehangolódnak a CSR keretrendszerével és céljaival.

A vállalatok jelentős módon járulhatnak hozzá az SDG-k eléréséhez azáltal, hogy **integrálják azokat a vállalati stratégiájukba és tevékenységeikbe**. Ennek megvalósítása érdekében a vállalatoknak fel kell mérniük, hogy mely SDG-k felelnek meg leginkább üzleti modelljüknek és tevékenységeiknek, és hogyan tudnak hozzájárulni ezekhez a célokhoz. Például egy élelmiszeripari vállalat a „Tiszta víz és higiénia” célhoz járulhat hozzá azáltal, hogy környezetbarát technológiákat alkalmaz a vízhasználat csökkentésére és a vízszennyezés megelőzésére.

A CSR által képviselt üzleti gyakorlatok magukban foglalhatják például a fenntartható erőforráshasználatot, a munkavállalói jólét biztosítását, a helyi közösségek támogatását és a környezetvédelmi kezdeményezések támogatását. Ezek az intézkedések összhangban állnak az SDG-k által kitűzött célokkal, és **hozzájárulnak a fenntartható fejlődés előmozdításához**. A vállalatoknak tehát lehetőségük van arra, hogy **tevékenységeik révén aktívan hozzájáruljanak az SDG-k eléréséhez**, és ezzel egyidejűleg felelősségteljes üzleti szereplőkké válnak a társadalom és a környezet javára. Fontos ugyanakkor, hogy a vállalatoknak a CSR tevékenységükben is hangsúlyozniuk kell az SDG-ket, hogy nyilvánvalóvá tegyék az ügyfelek, az üzleti partnerek és befektetők számára, hogy felelősségteljesen járnak és hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez. Ez lehet például a vállalatok kommunikációs és marketingtevékenységeiben való hangsúlyozása, valamint a CSR projektek és kezdeményezések kiválasztása és végrehajtása során tudatos SDG-k szerinti cselekvés. Emellett fontos, hogy a vállalatok nyomon kövessék és jelentsék az SDG-khez való hozzájárulásukat, hogy átlátható és felelős vállalati magatartást biztosítsanak (KPMG, 2022).

2.4. A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának definiálásának dilemmája

A vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) kifejezésének értelmezése és megértése sokszínű, és számos aspektusból megközelíthető, ahogyan az az előbbiek alapján is látható, ami miatt az univerzális definíció meghatározása kihívást jelent. Általánosságban elmondható, hogy a CSR olyan üzleti gyakorlatokat és kezdeményezéseket foglal magában, amelyekkel a vállalatok önkéntesen vállalhatnak felelősséget társadalmi és környezeti szempontból, **túlmutatva a törvényi követelményeken és a profitmaximalizáláson**. Ez a fogalom magában foglalja például az *etikus működést, az emberi jogok tiszteletben tartását, a környezeti*

fenntarthatóságot, a munkavállalók jólétének előmozdítását, valamint a közösségek támogatását és fejlesztését.

Howard R. Bowen (1953) úgy definiálta az üzletemberek társadalmi felelősségét, hogy az üzletembereknek az a kötelességük, hogy kövessék az irányelveket, meghozzák a döntéseket és megvalósítsák azokat a tevékenységeket, **amelyek kívánatosak a társadalom céljai és értékei szempontjából** (Bowen, 2013).

Caroll (1991) nyomán a vállalati társadalmi felelősségvállalás **magába foglalja** azokat a gazdasági, jogi, etikai és jótékonyági **elvárásokat**, amelyeket a **társadalom** egy adott időpontban a szervezetekkel szemben **támaszt**. Ez a négy felelősségvállalási terület egy olyan alapot biztosít, amely segít részletesen behatárolni és keretbe foglalni a vállalkozások felelősségét a társadalommal szemben.

Post és társai (2002) úgy vélik, hogy egy vállalat létének *végső igazolása ugyan a vagyonteremtő képessége*, ugyanakkor a vállalat, mint intézmény legitimitása – a társadalmon belüli „működési engedélye” – nemcsak a vagyonteremtési sikerén múlik, hanem azon is, hogy **képes-e megfelelni a létezéséhez és sikeréhez** hozzájáruló különféle érintettek elvárásainak. Következtetésképpen a vállalatot olyan intézménynek kell tekinteni, amely az erőforrások mozgósításával foglalkozik, hogy jólétet és előnyöket teremtsen valamennyi érdekelt fél számára.

A vállalati társadalmi felelősségvállalás definíciójának meghatározása fontos feladat, mivel meghatározza, hogy mit is jelent valójában egy vállalatnak társadalmilag felelősnek lenni. A pontos definíció segíthet abban, hogy a vállalatok és más érdekelt felek tisztában legyenek a velük szemben támasztott elvárásokkal és felelőségeikkel. Ugyanakkor a CSR definíciójának meghatározása nem egyszerű feladat, mivel különböző nézőpontok, érdekek és kontextusok befolyásolják. A CSR fogalma multidimenzionális, és különböző kultúrák, iparágak és társadalmi környezetek között eltérő lehet. Emellett a CSR gyakran összefonódik az etika, a fenntarthatóság és más társadalmi és környezeti kérdésekkel, ami tovább bonyolítja a pontos definíció meghatározását, ezért a definíció pontosítása és megértése kulcsfontosságú a vállalati gyakorlatok fejlesztése és a társadalmi elvárásokhoz való alkalmazkodás szempontjából.

A pontos definiálás viszont kiemelkedően fontos az **elszámoltathatóság és az átláthatóság szempontjából**. Az egyértelmű és átfogó definíció segít abban, hogy a vállalatok és érdekelt felek számára világosan érhetővé váljanak a társadalmi felelősségvállalás terén elvárt normák és elvek. Abban az esetben, ha nincs egyértelműen meghatározott CSR definíció, akkor nehéz lehet azonosítani, hogy egy vállalat milyen felelősséggel is tartozik a társadalom, a környezet

vagy más érdekelt felek felé. Ennek következtében *csökken* az elszámoltathatóság és az átláthatóság, és nehezebbé válik a vállalati tevékenységek és döntések hatásainak követése és értékelése.

2.4.1. A társadalmi felelősségvállalás megfogalmazása

Ahogy az már az előzőekben említésre került, nincs egy egyetemes definíció amely megfogalmazná a CSR-t összegzően, a nemzetközi is regionális szervezetek különbözően fogalmazzák meg. Az **ENSZ** például úgy fogalmaz, hogy a CSR az a vállalati stratégia, amely az üzleti döntéseket a társadalmi és környezeti hatások figyelembevételével hozza meg, és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez (UNIDO, 2024). Az **Európai Bizottság** CSR-stratégiája szerint a CSR olyan vállalati önkéntes tevékenység, amely az üzleti tevékenységeken túlmutatva a társadalom és a környezet iránti felelősségvállalást tükrözi (Európai Bizottság, 2011). Az **Üzleti Világtanács a Fenntartható Fejlődésért** (World Business Council for Sustainable Development, röviden: WBCSD) azt hangsúlyozza, hogy a CSR olyan vállalati magatartás, amely tiszteletben tartja az etikai elveket, törvényeket, normákat és nemzetközi szabványokat, miközben hozzájárul a fenntartható fejlődéshez (Watts & Holme, 1999).

A vállalatok számára problémát jelenthet az egységes CSR definíció hiánya, mivel ez vezethet a *bizonytalansághoz és összehasonlíthatóság csorbulásához* az egyes vállalatok teljesítménye tekintetében. Ha minden vállalat saját, eltérően megfogalmazott CSR definíciót követ, akkor nehézségekbe ütközünk a teljesítményértékelésben. Például egy vállalat, amely a CSR-t csupán a környezeti kezdeményezésekre korlátozza, könnyen válik összehasonlíthatatlanná egy másik vállalattal, amely a társadalmi felelősségvállalást szélesebb körben értelmezi, beleértve az emberi jogok tiszteletben tartását és a munkahelyi sokszínűség előmozdítását is. Továbbá a nem egységes definíciók alkalmazása a vállalatok között csökkenti az átláthatóságot és a hitelességet, valamint nehezíti az értékelési és riportálási folyamatokat. Ennek eredményeként az egységesített megközelítések kidolgozása és alkalmazása lehetővé teheti a vállalatok összehasonlíthatóbbá és átláthatóbbá tételét a CSR terén.

Csáfor (2009) megfogalmazása szerint a CSR nem csak arról szól, hogy a vállalatok zöld programokat (otthon-és irodafejlesztés, kötvények, hitelek, egészségügyi intézmények-és sportesemények támogatása) finanszíroznak, hanem a vállalati **tevékenységükön keresztül is felelős magatartást** tanúsítanak, a vállalati források bevonásával **önkéntesen** elköteleződnek.

Fontos, hogy önkéntesen, hiszen a CSR tevékenységek **nem valamilyen szabálynak való megfelelést jelentenek**. Ezt az is bizonyítja, hogy a világ legnagyobb önkéntes nemzetközi szabványok kidolgozója, a **Nemzetközi Szabványügyi Szervezet** (angolul: International

Organization for Standardization, röviden: ISO), a CSR-re kidolgozott 26 000-es szabványát útmutatásnak szánja, nem pedig tanúsítási felhasználásra. A szabvány koncentráltan a felelősségvállalás összefüggéseivel és alkalmazhatóságával kapcsolatos ismeretek elsajátítására összpontosít. A vállalat felelőssége kiterjed a döntéseinek és tevékenységeinek a társadalomra és a környezetre kifejtett hatására, átlátható és etikus magatartáson keresztül, továbbá: hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, beleértve az egészséget és a társadalmi jólétet; az érintettek elvárásait (üzletfelek, beszállítók, dolgozók) figyelembe veszi; megfelel a nemzetközi magatartási normáknak és az alkalmazandó jognak; ezek összességében pedig a szervezetbe integráltak és azok kapcsolataiban is gyakorlottak.

A dolgozatom alapját képező CSR definíciót, a sok hasonló megfogalmazás közül végül Szlávik és Csáfor megfogalmazása adta, mely olyan üzleti magatartást jelent: **„...amely során olyan juttatásokhoz és előnyökhöz juttatja a vállalat a dolgozóit, ill. a szűkebb és tágabb környezetét – a természeti környezetet is ideértve –, amelyekkel azok jólétét pozitív irányba befolyásolja.”** Hozzáteszik továbbá, hogy ez a jólét pozitív irányú eltolódása nem kizárólag pénzben fejezhető ki, nem csak az érintettek materiális támogatását jelenti (Szlávik, 2005, old.: 132; Csáfor, 2009).

3. A FENNTARTHATÓSÁGGAL KAPCSOLATOS VÁLLALATI JELENTÉSTÉTEL

Az elmúlt évtizedben egyre elterjedtebbé vált a fenntarthatósági jelentések készítése a vállalatok körében világszerte. Ezt számos irányelv és szabvány bevezetése és népszerű használata is jól tanúsítja, mint például az ISO 14 000 szabvány, a Social Accountability 8000 szabvány (magyarul: társadalmi elszámoltathatóság) és a GRI Fenntarthatósági irányelvek is (He, 2018). A vállalati jelentések e tekintetben olyan dokumentumok, amelyek bemutatják egy vállalat **társadalmi, környezeti és gazdasági teljesítményét**, valamint az ehhez kapcsolódó kezdeményezéseket és gyakorlatokat. Ezek a jelentések széles körben használatosak a vállalatok által, mivel a céljuk, hogy átfogó képet adjanak a vállalat fenntarthatósági teljesítményéről és felelősségéről az érdekelt felek számára (Mihai & Aleca, 2023).

A jelentések leggyakrabban a következő öt területre vonatkozóan tartalmazznak információt: társadalmi teljesítmény, környezeti teljesítmény, gazdasági teljesítmény, kockázatok és lehetőségek, célok és kezdeményezések (Herzig & Schaltegger, 2006; Cöster et al., 2020). A társadalmi teljesítmény főként a vállalat társadalmi felelősségvállalásával és a munkavállalók iránti elkötelezettségével kapcsolatos adatok és információk (*munkahelyi sokszínűség, emberi jogok tiszteletben tartása, közösségi kezdeményezések*) megosztása. A környezeti teljesítmény a vállalat környezeti hatásainak és fenntarthatósági gyakorlatainak értékelése, tartalmazza például az *üvegházhatású gázok kibocsátásának elemzését, az energiafogyasztást, a vízhasználatot és az anyagfelhasználást*. A gazdasági teljesítmény *az üzleti tevékenységek és pénzügyi teljesítmény elemzését foglalja magában*. Ezek által érthetővé válik az érintettek számára, hogy a vállalat hogyan gazdálkodik az erőforrásaival, illetve milyen mértékben képes sikeresen alkalmazni a fenntartható üzleti modellt hosszú távon. A kockázatok és lehetőségek tömörítik, hogy mik lehetnek a vállalat fenntarthatósági stratégiájára vagy üzleti tevékenységére hatással, míg a célok és kezdeményezések például a fenntarthatósági célok és azok eléréséért tett konkrét lépések és kezdeményezések bemutatása (Johansson & Ohlson, 2022).

A fenntarthatósági jelentések készítése és közzététele segíti a vállalatokat abban, hogy átláthatóan **kommunikálják** az érintett felek felé a vállalat társadalmi, környezeti vagy gazdasági felelősségét, valamint az ehhez kapcsolódó eredményeiket. Emellett segíti az érintetteket abban, hogy **tájékozott döntéseket hozhassanak** a vállalatokról és támogathassák azokat a vállalatokat, amelyek felelősségteljes gyakorlatokat folytatnak. Buallay (2019) kutatása szerint a fenntarthatósági jelentések publikálásának számos előnye van a vállalat számára: **legitimálja létezésüket és versenyképességüket a piacon, lehetővé teszi az**

összehasonlíthatóságot az egyes iparágak szervezetei között, valamint lehetővé teszi, hogy a szervezet felismerje és nyomon kövesse tevékenységét.

Egyes kutatások ugyanakkor felhívják a figyelmet arra is, hogy a fenntarthatósági adatok kiválasztására és a mérések kiszámítására használt módszerek bizonytalanabbak a **pénzügyi adatokhoz használt módszerekhez képest** (Boiral et al., 2019), továbbá szükséges lenne az adatmérési technikák pontos leírása – és leggyakrabban ez hiányzik – (Safari & Areeb, 2020), illetve ezen túlmenően az egyes jelentésekben szereplő eltérő adatok vagy azok hiánya további probléma (Antoni & Hurt, 2006). A növekvő közérdeklődés, valamint az EU és egyes hatóságok egyre szigorúbb irányelvei szintén fontossá teszik a fenntarthatósági jelentések fejlesztését, pontosítását. Több kutatás kiemeli azt is, hogy az első alkalommal készített fenntarthatósági jelentés minősége *gyengébb* azon vállalatokhoz képest, amelyek évek óta készítenek jelentést, illetve az első jelentés elkészítése nehezekebb (Niemann & Hoppe, 2018; Mion et al., 2019). Továbbá általános kritikaként megfogalmazott, hogy a fenntarthatósági jelentéseket gyakran **szociális legitimáció céljából** publikálják a szervezetek, ahol az egyes negatív aspektusokat úgy használják fel, hogy megmutassák az érdekelteknek, hogy hogyan kezelték a problémát megfelelő módon (Liesen et al., 2015).

A jelentések elkészítése során tapasztalható bizonytalanságok és kihívások orvoslása érdekében több megoldás is alkalmazható. A mérési módszerek **standardizálása** az átláthatóság és összehasonlíthatóság növeléséhez vezethet, míg a kötelező adatmérés és jelentés a minőség javítását biztosíthatja. A **külső auditálás** hozzájárulhat a jelentések hitelességéhez, míg a vállalati munkatársak képzése a fenntarthatósági adatok gyűjtésében és jelentésében javíthatja a végleges jelentések minőségét. Emellett a **nyílt kommunikáció** és az **érdekelte felek visszajelzése** lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy felismerjék és kijavítsák a hiányosságokat, ezáltal erősítve a fenntarthatósági gyakorlatok megbízhatóságát.

A következő fejezetek a fenntarthatósági jelentések keretrendszerét mutatják be, melyek segítik a vállalatokat abban, hogy részletesen beszámoljanak fenntarthatósági teljesítményükről és tevékenységeikről. A **Globális Jelentéstételi Kezdeményezés** (angolul: Global Reporting Initiative, röviden és a továbbiakban: GRI) egy vezető nemzetközi szabványügyi szervezet, amely szabványokat és irányelveket állít össze a vállalati fenntarthatósági jelentések készítéséhez. A **Fenntarthatósági Számviteli Standard Testület** (angolul: Sustainability Accounting Standard Board, röviden és a továbbiakban: SASB) egy non-profit szervezet, mely a pénzügyi beszámolókhöz hasonlóan standardizált keretet kínál a vállalatoknak a különböző iparágakban releváns fenntarthatósági tényezők beszámolására. Ezek a kezdeményezések és

szervezetek kulcsszerepet játszanak a vállalati fenntarthatósági jelentések minőségének javításában és az átláthatóság növelésében a globális üzleti gyakorlatokban.

3.1. A fenntarthatósági jelentési környezet áttekintése

A pénzügyi beszámolási rendszerek általában jól kidolgozottak, amelyek a szigorú szabályozásoknak és a részvényesi érték maximalizálására irányuló megközelítésnek köszönhetők. Azonban mikor arra irányul a kérdés, hogy **a vállalat milyen hatást gyakorol a környezetére, a társadalomra vagy más érintett felekre**, a pénzügyi adatok mellett a nem pénzügyi információk is fontosak. Az ilyen adatok iránti igény növekedése miatt különböző szabályozások, szabványok és keretrendszerek alakultak ki a fenntarthatósági jelentések terén (Dermierre & Preisig, 2022).

Az alábbi 4. számú ábrán a fenntarthatósági jelentések környezete kerül bemutatásra. Az ilyen jelentési szabványok lehetővé teszik a szervezetek számára, hogy átfogó és strukturált módon mutassák be a fenntarthatósági állapotukat, és így összehasonlíthatóvá válnak más vállalatokkal. A szabványok továbbá tartalmazzák az *ESG* (környezetvédelmi, társadalmi és vállalatiirányítási) kritériumok egy részét, vagy akár mindegyikét (Dermierre & Preisig, 2022).

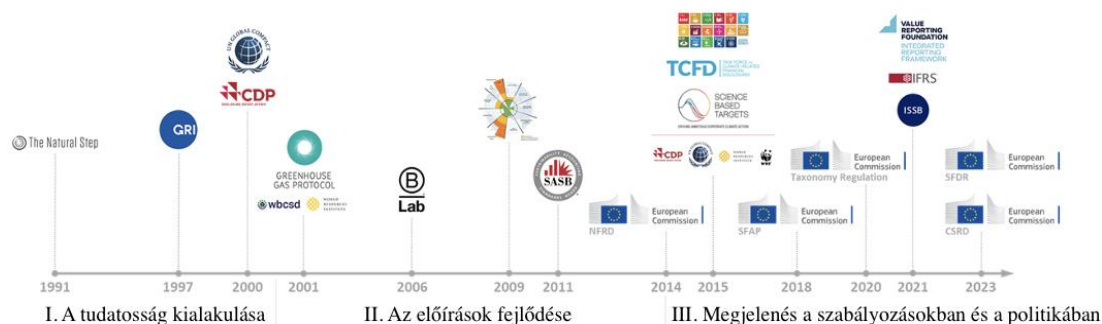

4. ábra: A fenntarthatósági jelentést segítő eszköztár áttekintés
Forrás: saját szerkesztés (Dermierre & Preisig, 2022) alapján

A fenntarthatósági jelentéstétel az 1990-es években jelent meg, a GRI-t pedig 1997-ben alapították meg. Az első globális útmutató a fenntarthatósági jelentésekre vonatkozóan 2000-ben került közzétételre a GRI által. Ezt követte a további szabványok megalkotása, mint a *Szén-dioxiddal kapcsolatos Közzétételi Projekt* (angolul: Carbon Disclosure Project, röviden: CDP), az *Üvegházhatású Gáz Protokoll* (amely az ÜHG-kibocsátás három hatókörét határozta meg), illetve a SASB kialakítása. A 2015-ös *Párizsi Megállapodás* által elindított fontos lépés az üzleti fenntarthatósági célok megfogalmazása annak alapján, hogy valójában mi szükséges ahhoz, hogy a globális felmelegedést „elfogadható” hőmérséklet-emelkedésre korlátozzuk, nem pedig relatív értékre, mint például az ÜHG-t okozó gázok kibocsátásának 50%-os csökkentése 2030-ig a 2010-es állapothoz képest. A *Tudományalapú célok* (angolul: Science Based Targets, röviden: SBTi) kezdeményezés lehetővé teszi a szervezetek számára, hogy ilyen célokat tűzzenek ki a Párizsi Megállapodással összhangban (Dermierre & Preisig, 2022).

Az Európai Unióban 2015 óta megszorozódott azon szabályozások száma, amelyeket jórészt önkéntes keretrendszerek és szabványok ihlettek. A kötelező fenntarthatósági jelentéstétel hamarosan egyre több vállalkozásra érvényes lesz. Az európai vállalati fenntarthatósági jelentési irányelv (röviden: CSRD) **körülbelül 50 ezer vállalatot érint**, szemben az *EU nem-pénzügyi beszámolási irányelvével* (röviden és a továbbiakban: NFRD) szemben, amely egy évtizeddel korábban csak 12 ezer vállalatot érintett. Fontos kiemelni, hogy az ENSZ által meghatározott fenntartható fejlődési célok (SDG-k) egyre inkább elterjednek az üzleti életben és a társadalom körében is (Dermierre & Preisig, 2022).

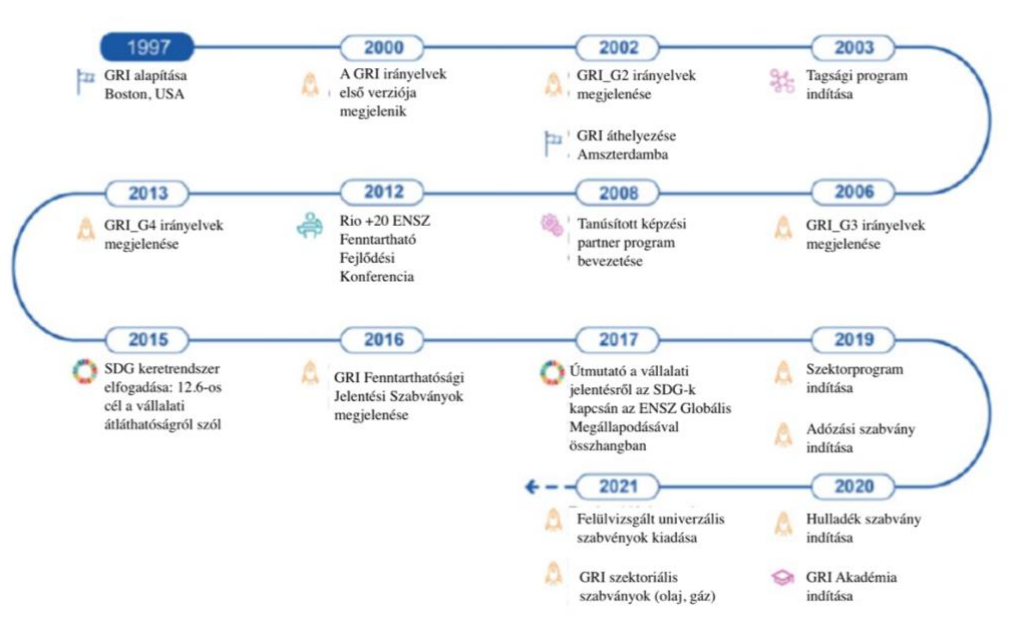
A közelmúltban továbbá elindult egy másik fontos trend, ami a szabványok konszolidációját jelenti. 2021-ben a SASB és az Integrált Jelentéstétel (angolul: Integrated Reporting, röviden: IR) egyesült, és így létrejött a **Value Reporting Foundation** (Dermierre & Preisig, 2022). Az alábbi, 5. számú ábrán látható, hogy hogyan alakult időben a jelentéskészítés eszköztára.

5. ábra: A jelentéskészítés eszköztárának fejlődése
 Forrás: saját szerkesztés (Dermierre & Preisig, 2022) alapján

3.2. A Globális Jelentéstételi Kezdeményezés (GRI) áttekintése

A Globális Jelentéstételi Kezdeményezés **2024-ben ünnepli 27. évfordulóját**, ami napjainkra egy nemzetközi hálózattá fejlődött, melyet már 100 országban, több mint 10 000 jelentéstételi szervezet használ. Az első irányelvek kidolgozása az ENSZ Környezetvédelmi Programjával (UNEP) kötött partnerség révén történt, majd 2000-ben hivatalosan is közzétették az első fenntarthatósági jelentéstételi irányelveket. A GRI széles körű elterjedéséhez hozzájárult az ágazat-specifikus szabványok kiadása is. Az irányelvek utolsó kiadása a 4. kiadás volt, ismertebb nevén G4. Ez tartalmazza a jelentéstételi elveket, az alapvető közzétételi követelményeket és egy végrehajtási kézikönyvet is, amelyet bármilyen méretű, vagy iparágú vállalat használhat. A G4 2013-as megjelenése óta a szabványt felülvizsgálva időnként módosításokkal, kisebb változtatásokkal frissítették. 2020-ra közel 30, adózással és a hulladékkal kapcsolatos kritérium került hozzáadásra a keretrendszerhez. 2023 januárjától pedig az ágazatspecifikus szabványok kiegészültek az olaj- és gázipar, illetve a mezőgazdaság önálló részeinek hozzáadásával (Teittinen, 2022; GRI, 2024).

6. ábra: A GRI történelmi áttekintése
Forrás: saját szerkesztés a GRI (2024) alapján

A GRI küldetése a fenntarthatósági előmozdítása a világban, amit a Fenntarthatósági Jelentéstételi Keretrendszer fejlesztésével és folyamatosan javításával kíván elérni. A GRI alapötlete az volt, hogy *a vállalatok és érdekelt felek közötti kommunikációt növeljék, továbbá biztosítsanak egy összehasonlítható jelentéstételi modellt* (GRI, 2024). A céljai közé tartozik, hogy a pénzügyi jelentéstétel szintjére fejlessze a fenntarthatósági jelentéstételt a fő- és a kiegészítő irányelvek alkalmazásával, valamint a fenntarthatósági jelentéstételi gyakorlatok

folyamatos fejlesztésével és a komplex kérdésekben nyújtott szakértői útmutatással. A GRI keretrendszerének alkalmazása *hosszú távú fejlődési és tanulási folyamatot jelent*, ugyanakkor számos előnyt biztosít a jövőben, megbízható és hasznos információk szolgáltatásával az érdekeltek számára (Teittinen, 2022).

A GRI szabványok lehetővé teszik egy szervezet számára, hogy nyilvánosan *megossza a legjelentősebb hatásait a gazdaságra, a környezetre és az emberekre, ideértve az emberi jogokra gyakorolt hatásait és azok kezelését is*. A GRI részeként megfogalmazott szabványok olyan közléseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik egy szervezet számára, hogy következetesen és hitelesen jelentse hatásait. Ennek köszönhetően növekszik és javul az ilyen hatásokra vonatkozó jelentett információk globális összehasonlíthatósága és minősége is, ami segíti az érintetteket abban, hogy konzekvenciát, majd döntést hozzanak a szervezet hatásairól és hozzájárulásáról a fenntartható fejlődéshez (Teittinen, 2022). A GRI által meghatározott szabványokat **bármely szervezet univerzálisan használhatja**, hogy beszámoljon a hatásairól. A szabványokat a meghatározó szervezet egy strukturált rendszerbe rendezte és három részre osztotta: **egyetemes szabványok, szektor szabványok és témakör szabványok**. Az egyetemes szabványokat minden szervezetnek használnia kell a GRI szabványok szerinti beszámolás során, azonban a szektort és témakört érintő szabványok kifejezetten a specifikus szektorokban működő vállalatok számára, míg a témaköröket a listában előírtak szerint szükséges alkalmazni (Teittinen, 2022; GRI, 2024).

Habár a GRI irányelveket lehet vállalat- és ágazatspecifikus alapokon alkalmazni vagy követni, továbbá a GRI törekszik a különböző méretű és különböző országokban működő vállalatok figyelembe vételére, a szabványt is érte kritika, mivel *a kulturális és intézményi változások az országok között hatással vannak a jelentések összehasonlíthatóságára is* (Teittinen, 2022; Brown & Dilliard, 2014; Lee, 2007).

A következő alfejezetek a GRI (2024) szabvány legfrissebb változata alapján készültek, és a GRI szabvány szerkezetét és tartalmát mutatják be, melyek segítik a vállalatokat a fenntarthatósági jelentések elkészítésében és közzétételében.

3.2.1. A GRI szabványok kulcsfogalmai

Az információgyűjtés és jelentéskészítés folyamatában elengedhetetlen, hogy a GRI-ben használt kulcsfogalmak megfelelően kerüljenek értelmezésre és alkalmazásra. A kulcsfogalmak a **„hatások”, a „jelentős területek”, a „kellő gondosság” és az „érintett felek”**. A szabványok célja, ahogy már fentebb említésre került az, hogy a vállalatok információkat szolgáltatassanak legjelentősebb hatásaikról a gazdaságra, környezetre és az emberekre. A

kellő gondosság és az érintett felek bevonása segíti a szervezeteket abban, hogy azonosítani tudják legjelentősebb hatásaikat (GRI, 2024).

- **Hatások**

A szabványokban a **hatás** azon tevékenységek, vagy üzleti kapcsolatok következtében adódó, a gazdaságra, a környezetre és az emberekre gyakorolt hatást jelenti. Ezek a hatások lehetnek aktuálisak vagy potenciálisak, negatívak vagy pozitívak, rövid vagy hosszútávúak, szándékosak vagy véletlenek, visszafordíthatók vagy visszafordíthatatlanok. Ezek jelzik a **szervezet hozzájárulását**, legyen az negatív vagy pozitív, a fenntartható fejlődéshez. Az alábbi, 7. számú táblázatban látható, hogy egy szervezet hogyan lehet hatással a gazdaságra, a környezetre és az emberekre (GRI, 2024).

2. táblázat: A szervezet hatása a három dimenzióban
Forrás: saját szerkesztés a GRI (2024) alapján

hatások	gazdasági hatások	környezeti hatások	emberekre gyakorolt hatások
<i>leírás</i>	gazdasági rendszerekre gyakorolt hatások	élőlényekre és nem élő elemekre gyakorolt hatások	egyénekre és csoportokra gyakorolt hatások
<i>példa</i>	versenypraktikák, beszerzési gyakorlatok, adók és kormányzati fizetések	energiafelhasználás, földhasználat, vízhasználat, természeti erőforrások	foglalkoztatási gyakorlatok, ellátási lánc, termékek és szolgáltatások
<i>kihatás</i>	lokális, nemzeti és globális gazdasági rendszerek	levegő, föld, víz, ökoszisztémák	emberi jogok, közösségek, társadalom
<i>érintettek</i>	versenytársak, kormányok, gazdasági szereplők	állatok, növények, élőhelyek	dolgozók, beszállítók, dolgozói, vásárlók

A gazdasági, a környezeti és az emberekre gyakorolt hatások természetesen összefüggenek egymással. Például egy szervezet hatásai a gazdaságra és az emberekre hatással lehet a környezetre is. Hasonlóan, egy szervezet pozitív hatásai vezethetnek egy bizonyos aspektusban negatív következményekhez, és fordítva. Például egy szervezet pozitív hatásai a környezetre negatív hatásokhoz vezethetnek az emberek és az emberi jogok számára (GRI, 2024).

- **Jelentős témák (legjelentősebb hatásokat képviselő témák)**

Egy szervezet számos hatást azonosíthat, amelyről a jelentését készítheti. A szabványok használatakor a vállalat számára előnyben kell részesíteni a **gazdaságra, a környezetre és az emberekre vonatkozó legjelentősebb hatásokra** irányuló jelentések benyújtását. Ilyen területek lehetnek például a korrupció elleni küzdelem, a foglalkozásbiztonság és az egészségvédelem, vagy a víz és szennyvízkezelés. Egy téma nem korlátozódik kizárólagosan egy aspektusra, *lehetőség van a három dimenzió mindegyikén átívelő hatások vizsgálatára is.*

Például a vállalat vizsgálhatja azt, hogy a víz és szennyvízkezelés milyen hatást gyakorol az ökoszisztémákra, illetve a helyi közösségek vízhozamára. Az anyagilag jelentős témák meghatározása folyamatos kell legyen az azonosított és értékelt hatások alapján (GRI, 2024)

- **Kellő gondosság (átvilágítás)**

A GRI szabványokban a kellő gondosság **azt a folyamatot jelenti, amelyen keresztül egy szervezet azonosítja, megelőzi vagy enyhíti, illetve elszámolja a gazdaságra, a környezetre és az emberekre gyakorolt valós és potenciális negatív hatásait**. A szervezeteknek meg kell akadályozniuk, vagy enyhíteniük kell a lehetséges negatív hatásokat megelőzéssel vagy enyhítéssel, ugyanakkor az aktuális negatív hatásokat, amelyeket a szervezet azonosított, **meg kell „oldania”** onnantól kezdődően, amikortól a szervezet okozta vagy hozzájárult ezekhez a hatásokhoz. Az azonosított negatív hatásokkal való szervezeti kapcsolat módja (azaz hogy az okozza vagy csak hozzájárul a hatásokhoz, vagy hogy a hatások közvetlenül üzleti kapcsolatai által kapcsolódnak össze) meghatározza, hogy hogyan kell a szervezetnek kezelnie a hatásokat. Az alábbi, 8. számú táblázatban látható, hogy milyen intézkedéseket szükséges a vállalatnak tennie a negatív hatások elkerülése vagy enyhítése érdekében (GRI, 2024).

3. táblázat: A negatív hatások megelőzésének vagy enyhítésének intézkedései
 Forrás: saját szerkesztés a GRI (2024) alapján

cselekvés	leírás
<i>negatív hatások elkerülése vagy hozzájárulás azok elkerüléséhez</i>	A szervezetnek kerülnie kell vagy hozzá kell járulnia a negatív hatások elkerüléséhez saját tevékenysége révén, és az ilyen hatásokat legitim folyamatokon keresztül biztosítva kell megelőzni vagy együttműködésben helyreállítani, kezelni.
<i>negatív hatások elkerülése vagy enyhítése üzleti kapcsolatok révén</i>	A szervezetnek meg kell próbálnia enyhíteni a közvetlenül kapcsolódó negatív hatásokat, még ha nem is felelősértük.
<i>prioritás meghatározása</i>	Ha nem lehetséges minden hatást kezelni, a szervezetnek prioritást kell adnia a negatív hatások kezelésében azok súlyossága és valószínűsége alapján.

- **Érintett felek**

Az érintettekről a dolgozat az előző fejezetekben részletesen értekezik. **Az érintettek azok, akiknek az érdekeit a szervezet tevékenységei érintik vagy érinthetik**. Az érdekek lehetnek negatívak vagy pozitívak. Az érintettekkel való együttműködés segíti a szervezetet a hatások azonosításában. Nem minden érintettnek van *közvetlen* kapcsolata a szervezettel, és sokszor szükséges különbséget tenni az érintettek között is. Az érintetteknek lehetnek érdekeik, amelyeket a szervezet tevékenységei érintenek, és a jóhiszemű eljárás arra összpontosít, hogy ezeket az érdekeket azonosítsa és kezelje (GRI, 2024).

Az alábbi 7. számú ábra a fenntarthatósági jelentések érdekelt feleit mutatja be a GRI meghatározása alapján.

7. ábra: A fenntarthatósági jelentések érdekelt felei
Forrás: saját szerkesztés az Európai Számvevőszék, (2019) alapján

3.2.2. A GRI követelményei

Egy szervezetnek mind a 9, GRI által támasztott követelménynek **meg kell felelnie ahhoz**, hogy a GRI szabványoknak megfelelően készítse jelentéseit. Ha a szervezet nem felel meg mind a kilenc követelménynek, akkor nem állíthatja, hogy a jelentés a GRI szabványoknak megfelelő. Ilyen esetekben a vállalat úgy referálhat a jelentésére, mint amelynek elkészítéséhez segítségül vették a GRI követelményeit. A következő, 9. számú táblázat tömören összefoglalja a megfelelőségi követelményeket, melyeket a GRI állított (GRI, 2024).

4. táblázat: A GRI által támasztott megfelelőségi követelmények
Forrás: saját szerkesztés a GRI (2024) alapján

követelmények	leírás
az alapelvek alkalmazása	A szervezetnek alkalmaznia kell az összes GRI által meghatározott jelentési alapelvet.
jelentés a GRI 2-ben	A szervezetnek be kell jelentenie az összes közzétételt, beleértve a szervezeti részleteket és a kapcsolattartási pontokat.
jelentős témák meghatározása	A szervezetnek meg kell határozni az anyagi témákat és felül kell vizsgálnia a vonatkozó szektor szabványokat.
jelentős témák jelentése	Jelenteni kell az anyagilag jelentős témák listáját és a kezelésük módját.
témaköri közzétételek jelentése	A szervezetnek jelenteni kell az összes anyagi témára vonatkozó közzétételt a GRI szabványokban.
közzététel okainak ismertetése	Ha a szervezet nem tud teljesíteni egy közzétételt, el kell ismernie a megghiúsulást és ismertetnie kell az okokat.
GRI tartalomjegyzék közzététele	A szervezetnek közzé kell tennie a GRI tartalomjegyzéket, beleértve a hiányosságokat is.
felhasználási nyilatkozat közzététele	A tartalomjegyzékben szereplő nyilatkozat megerősíti, hogy a jelentés a GRI szabványoknak megfelelően készült.

<i>a GRI értesítése</i>	A szervezetnek értesítenie kell a GRI-t a szabványok használatáról és a felhasználási nyilatkozatról.
-------------------------	---

3.2.3. A GRI jelentési alapelvek

A jelentési alapelvek kiemelt fontosságúak a magas minőségű fenntarthatósági jelentések készítéséhez, ezért a szervezeteknek alkalmazniuk kell a jelentési alapelveket, melyeket a GRI meghatározott. A jelentési alapelvek irányítják a szervezetet a *jelentett információk minőségének és megfelelő bemutatásának biztosításában*. Minden jelentési alapelv tartalmaz egy követelményt és iránymutatást is arról, hogy hogyan szükséges alkalmazni. A jelentési alapelveket a következő, 10. számú táblázat ismerteti (GRI, 2024).

5. táblázat: A GRI által támasztott jelentési alapelvek
Forrás: saját szerkesztés a GRI (2024) alapján

elv	követelmény	iránymutatás
pontosság	Helyes és részletes információk jelentése a hatások értékeléséhez.	A pontosság függ az információ típusától; a minőségi adatok összhangja, a mennyiségi adatok gyűjtési módszerei fontosak.
egyensúly	Elfogulatlan információk jelentése a pozitív és negatív hatásokról.	Segítse az érintetteket a hatások éves tendenciáinak megértésében; ne hagyja figyelmen kívül a negatív hatásokat.
világosság	Könnyen hozzáférhető és érthető információk bemutatása.	Figyelembe kell venni az érintettek igényeit; használjon vizuális megjelenítést a könnyű navigálás érdekében.
összehasonlíthatóság	Következetes jelentés a változások elemzéséhez és összehasonlításhoz.	Információk összehasonlíthatóságához használjon nemzetközi metrikákat és standard átalakítási tényezőket; az adatok konzisztenciája fontos.
teljesség	Elegendő információ biztosítása a hatások értékeléséhez.	Minden tevékenységet, eseményt és hatást jelenteni kell; hosszú távú hatások is relevánsak.
fenntarthatósági kontextus	Hatások jelentése a fenntartható fejlődés szempontjából.	Átláthatóság a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásról; szükséges az objektív információk jelentése.
időszerűség	Rendszeres jelentés és információk időben történő elérhetősége.	Az információ hasznossága szoros kapcsolatban áll az elérhetőséggel; egyensúly a jelentés időben történő elérhetősége és a minőség között.

hitelesség	Információk vizsgálható összegyűjtése és elemzése.	A jelentett információnak vizsgálhatónak kell lennie; belső ellenőrzés és az információ forrásának jelölése szükséges.
-------------------	--	--

3.2.4. A GRI további javaslatai

A GRI javaslati alapján a szervezeteknek érdemes összehangolnia a fenntarthatósági jelentést más, akár jogszabályok és előírások által meghatározott jelentésekkel, különösen a pénzügyi jelentésével. Ez azt jelenti, hogy a szervezetnek **ugyanazon jelentési időszakra és ugyanazon vállalatcsoportra vonatkozó információkat kell jelentenie**, mint amelyet a pénzügyi jelentésben tenne közzé. Ennek példaként számos vállalat hangolja össze jelentéseit és látja el különféle, figyelmet felkeltő nevekkel riportjait, mint az „Egy-riport” (OneReport), vagy a „Törődés jelentése” (Care Report) (Alaska Airlines, 2022; Southwest, 2024).

A GRI szabványok szerinti jelentés készítésekor nem szükséges a szervezeteknek a belső ellenőrzés, a külső biztosítás (auditálás) és az érintettek vagy szakértői bizottságok használata, ugyanakkor a fenntarthatósági jelentések *hitelességének növelése érdekében javallott* – használatukat a GRI ösztönzi. A belső ellenőrzéseket a mindennapi működés során és a betartási funkciókon (ellenőrzési rendszerek, biztosítás) keresztül lehet végrehajtani. A szervezet továbbá kialakíthat és fenntarthat egy belső audit funkciót a kockázatkezelési folyamatainak részeként, annak érdekében, hogy tovább javítsa a fenntarthatósági jelentések hitelességét. A belső hitelesítés mellett, amennyiben a fenntarthatósági jelentést külső féllel biztosították, akkor szükséges a szervezetnek levezetnie, hogy mi volt hitelesítve és milyen alapon. A szervezet továbbá összehívhat egy érintettekkel és/vagy szakértőkkel álló bizottságot, hogy véleményüket kérje a jelentésben szereplő információkról. A tagok széles körű tapasztalata és tudása a fenntarthatósági területen irányíthatja a szervezetet a jelentések összeállításában úgy, hogy azok releváns és hiteles információkkal szolgáljanak az érintettek számára (GRI, 2024).

A GRI úgy véli, hogy a megfogalmazott előírások és ajánlások alkalmazása által a szervezetek **képesek hatékonyan és hitelesen jelentést készíteni** a fenntarthatósági teljesítményükről (GRI, 2024).

3.3. Az univerzális, ágazat- és témaspecifikus standardok

A szabványok napjainkra egy moduláris rendszert alkotnak és két sorozatból állnak. Az általános vagy univerzális GRI standardok az alapvető információkat tartalmazzák a jelentéstételi szervezetről és a fenntarthatósági kérdésekre vonatkozó menedzsment

megközelítésről. A második szabványsorozat pedig az ágazat- és témaspecifikus standardok, vagy gyűjtőnéven témaközi standardok, amelyek gazdasági-, környezeti- és társadalmi szempontokat tartalmaznak. A GRI standardok összesen 631 jelentéstételi követelményt tartalmaznak, továbbá ezen felül jelentéstételi ajánlásokat is megfogalmaznak. A követelmények magukban foglalják a minőségi és mennyiségi követelményeket és mutatókat, és minden szakasz jelentéstételi ajánlásokat és részletes számítási útmutatókat tartalmaz a mutatókra és a jelentésre vonatkozóan. Az *általános standardok* olyan témákat sorolnak fel, amelyeket a legtöbb szervezet relevánsnak tart. Az *ágazat-specifikus, szektor standardok* konkrét szektorokra vonatkoznak (olaj- és gázágazat, szénágazat, mezőgazdaság és halászat, bányászat). A *témaközi standardok* pedig olyan jelentéstételi követelményeket és ajánlásokat tartalmaznak, amelyek mindegyike releváns egy adott területhez és témához. Az alábbi, 11. számú táblázat az általános és a témaközi standardok listáját mutatja be (GRI, 2024).

6. táblázat: A GRI standardok listája
 Forrás: saját szerkesztés a GRI (2024) alapján

Általános standardok	Témaközi standardok	
101 Alapelvek	Gazdasági	Társadalmi
102 Általános közzétételek	201 Gazdasági teljesítmény	401 Foglalkoztatás
103 Menedzsment megközelítés	202 Piaci jelenlét	402 Munkaügyi kapcsolatok
A GRI szabványoknál altémák vannak, mint például a GRI – Általános közzétételek (GRI 102), amelynek altémái vannak GRI 102-1-től GRI 102-56-ig, beleértve a részletesebb jelentéstételi témákat.	203 Közvetett gazdasági hatások	403 Foglalkoztatási, egészségügyi és biztonsági körülmények
	204 Beszerzési gyakorlatok	404 Képzés és oktatás
	205 Korrupcióellenesség	405 Diverzitás és egyenlő lehetőségek
	206 Versenyellenes magatartás	406 Megkülönböztetésmentesség
	207 Adó	407 Szakszervezeti tagság és kollektív tárgyalások
		408 Gyermekmunka
	Környezeti	409 Kényszerszermunka vagy kötelező munka
	301 Anyagok	410 Biztonsági gyakorlatok
	302 Energia	411 Óslakosok jogai
	303 Víz és szennyvíz	412 Emberi jogok értékelés
	304 Biodiverzitás	413 Helyi közösségek
	305 Kibocsátások	414 Beszállítói társadalmi értékelés
	306 Hulladék	415 Közpolitika
	307 Környezeti megfelelés	416 Ügyfél egészség és biztonság
	308 Szállítói környezeti értékelés	417 Marketing és címkézés
		418 Ügyfél adatvédelem
		419 Szociális-gazdasági megfelelés

A GRI kezdeményezés a 100-as sorozatot, amely az általános standardok, **minden olyan szervezetnek javasolja, amely fenntarthatósági jelentéseket készít és tesz közzé** függetlenül az üzleti tevékenysége méretétől. A 101-es szabvány tartalmazza a *GRI szabványok használatára és hivatkozására* vonatkozó jelentéstételi kritériumokat, a 102-es az *általános jelentéstételi mutatókat*, míg a 103-as bemutatja az *általános követelményeket* egy szervezet menedzsmentgyakorlatának leírására. Ezek tartalmazzák a vállalat stratégiáját és annak elemzését, a releváns teljesítménymutatókat és azok számítási elemeit, magyarázatait, valamint részletes leírást a szervezetről, a menedzsmentről, a stakeholder-ekről, továbbá magáról a jelentésről és az üzleti etikáról. Az általános standardok közzétételének célja, hogy **teljes képet adjon azokról az elemekről, amelyek meghatározták a jelentés tartalmát**, például a kulcsfontosságú problémák és a stakeholder-ek elvárásainak meghatározását. A fenntarthatósági jelentés tartalmának lényegét olyan tényezők befolyásolják, mint a szervezet üzleti tevékenysége, működésének hatása és az érintettek elvárásai és követelése. Így az elvek megkívánják, hogy a szervezet érintettjei is részt vegyenek a jelentéstétel végrehajtásában. Ennek eredményeként a vállalatnak azonosítani kell a saját érdekelt feleit és meg kell határoznia, hogy milyen lépéseket tesz az elvárásaik kielégítésére. Továbbá, az elvek megkövetelik azt is, hogy a vállalat vázolja, hogyan fognak fenntartható gyakorlatokat hosszú távon megvalósítani (GRI, 2024). A GRI 102 előírja, hogy a **szervezeteknek általános mutatókat kell nyújtaniuk a fenntarthatósági jelentéseikben**, amelyek történetüket, stratégiájuk, üzleti etikájuk, kormányzásuk, stakeholder-bevonásuk és jelentéstételi eljárásukat határozzák meg a vállalati fenntarthatóság kontextusában (GRI, 2024). A GRI 103 szerint pedig egy vállalatnak **részletesen le kell írnia a menedzsmentgyakorlatát a vállalati fenntarthatóság szempontjából fontosnak tekinthető minden területen**. Ez a szabványcsomag tartalmazza a materialitás meghatározását és a menedzsment-koncepciókat is. Ezeknek a jelentéseknek tartalmaznia kell a menedzsment hatékonyságáról szóló leírást, amelyet a külső ellenőrzés, a más külső teljesítményértékelések, a mutatók, a stakeholder-ek, a visszajelzések, a benchmarking vagy egy visszajelzési rendszer segítségével lehet mérni. A szervezetnek jelentenie kell az *értékelési eredményeket*, például a teljesítményt az elvártakhoz képest, a menedzsmentgyakorlatokból eredő problémákat és tanulságokat, valamint a problémák javításának haladását is. Ha a vállalat megváltoztatja a menedzsment rendszereit vagy kezdeményezéseket tesz a teljesítményének javítása érdekében, azt is bele kell foglalnia a fenntarthatósági jelentésébe (GRI, 2024).

3.4. A Fenntarthatósági Számviteli Standard Testületének keretrendszere

A Fenntarthatósági Számviteli Standard Testülete (angolul: Sustainability Accounting Standards Board, röviden és a továbbiakban: SASB) azzal a céllal fejlesztett ki a piacinformált és az iparági specifikus szabványokat, hogy azonosítsa az ESG kérdéseket, amelyek befolyásolják a vállalati pénzügyi teljesítményt, és ezért pénzügyileg lényegesek legyenek a befektetők számára. A mérési szabványok elfogadtatása érdekében, amelyekkel az ESG kérdéseket releváns és megbízható módon jelentik, mint a pénzügyi információkat, a SASB egy folyamatot indított el, amelyet a vállalatoktól, befektetőktől és más piaci résztvevőktől származó széles körű visszajelzés alapján kezdeményeztek, és amely 2018 végén a szabványok közzétételéhez vezetett. Mivel a fenntarthatósági kérdések lényegessége iparáganként változik, a SASB kifejlesztette a *Fenntartható Iparági Besorolási Rendszert* (angolul: Sustainable Industry Classification System, röviden és a továbbiakban: SICS), amely 11 szektort tartalmaz, melyet további 77 iparágra osztanak. Ebben a rendszerben a vállalatokat hasonló erőforrás-intenzitás, valamint fenntarthatósági kockázatok és lehetőségek szerint csoportosítják (Busco et al., 2020; Campista, 2021; SASB, 2023).

A SASB szabványok kidolgozása során a fenntarthatóságot olyan vállalati ESG tevékenységeknek értelmezték, amelyek környezeti és társadalmi kérdések kezelése során hozzájárulnak vagy akár növelik a vállalat hosszú távú értékteremtő képességét. A SASB szabványok szerinti fenntarthatósági számvitel a vállalati tevékenységek mérését, kezelését és jelentéstételét jelenti. Összességében a SASB **26 fenntarthatósági általános kérdéskategóriát** (angolul: general issue categories, röviden és a továbbiakban: GICs) azonosít, amelyek öt széles fenntarthatósági dimenzió alá vannak rendelve: **környezet, társadalmi tőke, emberi tőke, üzleti modell és innováció, valamint vezetés és irányítás**. Minden iparági specifikus lényeges kérdéshez a SASB meghatározza a jelentendő területeket és az azokhoz kapcsolódó számviteli mutatókat. Továbbá, minden iparág esetében a SASB elemzést végzett az összefüggésekről a jelentendő témák és az összesen 13 pénzügyi értékteremtő tényezők között, amelyeket a bevételek, működési költségek, nem működési költségek, eszközök és kötelezettségek, illetve tőkeköltségek csoportjaiba sorolnak. Az alábbi 12. számú táblázatban ez a csoportosítás látható az egyes csoportok elemeivel együtt (SASB, 2023).

7. táblázat A pénzügyi értékteremtő tényezők csoportosítása
Forrás: saját szerkesztés Busco et al. (2020) és SASB (2023) alapján

bevételek	piaci részesedés
	új piacok
	árazási erő
működési költségek	bevétel költségei

	kutatás-fejlesztés
nem működési költségek	befektetett tőke
	különleges költségek
eszközök és források	tárgyi eszközök
	nem tárgyi eszközök
	feltételes kötelezettségek és előírások
	nyugdíj- és más köteleességek
tőkeköltségek	tőkeköltségek
	ágazati kivonási kockázat

Az iparág szintjén minden jelentésköteles terület eltérő mértékben befolyásolhatja az egy vagy több értékteremtő tényező (magas vagy közepes mértékben például). Minél több értékteremtő tényezőt érint, annál nagyobb a lényeges kérdés „**pénzügyi relevanciája**”. Az alábbi 13. számú táblázat Busco et al. (2020) kutatása alapján azt mutatja be, hogy melyek az internetes média- és szolgáltatások iparági leglényegesebb kérdései és hatásai.

8. táblázat: Az internetes média- és szolgáltatások iparágának leglényegesebb területei és hatása a pénzügyi értékteremtő tényezőkre

Forrás: saját szerkesztés Busco et al. 2020 alapján

Az internetes média- és szolgáltatások iparága						
Közzétételi téma	Bevétel	Működési költségek	Nem működési költségek	Eszközök	Források	Tőkeköltség
Adatvédelem, reklám és szólásszabadság	magas	közepes	közepes	magas	közepes	magas
Adatbiztonság	magas	közepes	közepes	-	közepes	-
Környezeti lábnyom és hardverinfrastruktúra	közepes	magas	közepes	-	-	közepes
Munkaerő felvétel, befogadás és teljesítmény	közepes	magas	-	magas	-	magas
Szellemi tulajdon és versengési viselkedés	magas	-	magas	-	magas	magas

A releváns nyilvánosítási témák esetén az értékvezérlők változása észrevehető. A táblázat alapján látható, hogy az öt lényeges kérdés közül a bevételeket és a tőkeköltségeket érinti mindegyik, a tőkeköltségekre pedig egy kivétellel mindegyik magasán hat. Csak három lényeges kérdés volt, amely érinti az eszközöket és a forrásokat, abból kettő pedig közös. Mindazonáltal mindegyiket magasnak minősíti az eszközök esetében, de a kötelezettségek közül csak egyet (Busco et al., 2020).

3.5. A fenntarthatósági jelentések keretrendszereinek összehasonlítása

Az előző pontokban bemutatott vállalati fenntarthatósági jelentési keretrendszerek közül a **GRI általános keretet biztosít a vállalatok számára, hogy gazdasági, környezeti és társadalmi hatásaikról tegyenek jelentést, míg a SASB a fenntarthatósági kérdések pénzügyi relevanciájára összpontosít.** Mindkét keretrendszer célja a vállalati fenntarthatósági teljesítmény jelentésének támogatása, és mindkettő fontos eszköz a vállalatok számára, hogy tájékoztassák az érdekelt feleket a fenntarthatósági kezdeményezéseikről és teljesítményükről. Mind a GRI, mind pedig a SASB *elősegíti a vállalatok számára*, hogy a releváns információkat gyűjtsék össze és adják közre, illetve segítséget nyújtanak a fenntarthatósági stratégia kialakításában, végrehajtásában valamint a fenntarthatósági kockázatok és lehetőségek azonosításában. Mindkét eszköz fontos a jelentéstételi gyakorlatban, és mindkettő hozzájárul a vállalatok felelősségteljes és átlátható tevékenységéhez a fenntartható jövő felé vezető úton. Az alábbi, 14. számú táblázat ismerteti a főbb különbségeket a két keretrendszer között (Jackman, 2024).

9. táblázat: A főbb különbségek a GRI és SASB között
Forrás: saját szerkesztés Jackman (2024) alapján

tulajdonságok	GRI	SASB
<i>alapelvek</i>	általános elvek és irányelvek	iparág-specifikus szabványok
<i>jelentés kötelezettségvállalás</i>	önkéntes, nyilvános jelentéstétel	tőzsdén jegyzett vállalatok számára kötelező lehet
<i>célközönség</i>	szélesebb értelemben vett stakeholder-ek (alkalmazottak, ügyfelek, szabályzók, nyilvánosság)	befektetők számára főként, releváns és összehasonlítható ESG-információkra összpontosít
<i>lényegessége és hatásköre</i>	egy szervezet gazdasági, környezeti és társadalmi hatásainak jelentősége az érdekcsoportokra nézve	az ESG tényezők pénzügyi lényegességére fókuszál, segítve a vállalatokat priorizálni a tényezőket, amelyek befolyásolják a pénzügyi teljesítményüket
<i>iparág-specifikus szabványok</i>	az ágazati közlések választhatók	részletes útmutatást adnak, ez biztosítja az összehasonlíthatóságot az ágazatok között
<i>rugalmasság és összehasonlíthatóság</i>	elveken alapuló megközelítés – szervezetek számára testreszabhatóság; inkonzisztenciát és alacsonyabb összehasonlíthatósághoz vezethet	egységes, iparág-specifikus megközelítés magasabb összehasonlíthatóságot biztosít, korlátozza a testreszabhatóságot
<i>jelentési szintek</i>	három jelentési szint (leglényegesebb, átfogó, ágazati)	minden pénzügyi szempontból jelentős ESG tényezőt jelenteni kell

A SASB munkája egyes vélemények szerint a GRI-t **egészíti ki**, amely az ESG kérdések jelentési irányelveit nyújtja az összes vállalat számára, amely érdekelt benne. Két fő és összefüggő jellemző különbözteti meg a GRI-t a SASB-től. Az egyike ennek a **célcsoport**. Az előzőek alapján látható, hogy a GRI olyan információkat kíván nyújtani az érdekeltek felé, akiket főként a „külső hatások” érdekelnek – pozitív és negatív hatások egyaránt –, melyek túllépnek, de kapcsolódnak egy vállalat normál üzleti tevékenységéhez. Ezért a lényegesség meghatározása szociális hatásosságot jelent. Ezzel szemben, mivel a SASB fő célközönsége a befektetők, ezért a lényegesség meghatározása, a Pénzügyi Számviteli Standardok Testülete (FASB) és a Nemzetközi Számviteli Standardok Bizottsága (IASB) esetében az ESG kérdések pénzügyi relevanciájáról szól (SASB, 2023; GRI, 2024; Jackman, 2024).

Összességében a GRI és a SASB *két fontos jelentési szabvány*, amelyek különböző célokat szolgálnak. Így a két keretrendszert nem versengőnek, hanem kiegészítőnek vagy egymást támogatónak kell tekinteni, ahogy azt mind a GRI, mind pedig a SASB vezetői jelentették (GRI, 2023; Busco, 2020). A GRI a társadalom egészére összpontosítva azonosítja azokat a kérdéseket, amelyek jelenleg nem feltétlenül pénzügyileg lényegesek, de azok lehetnek a jövőben. Az érintettek döntései és cselekedetei – például, hogy vásároljanak-e vagy dolgozzanak-e egy vállalatnál – pénzügyi szempontból lényegessé tehetik a kérdést a befektetők számára.

A különböző, létező jelentési keretrendszerek összehangolására nagy szükség volna (Busco et al., 2020; Safari & Areeb, 2020). Ennek érdekében a **Corporate Reporting Dialogue** egy projektet indított el, amely a fenntarthatósági jelentési ökoszisztéma különböző keretrendszerei közötti egyezőséget kívánja elősegíteni. A projekt már ígéretes eredményeket hozott a keretrendszer szabványainak jobb összehangolása terén. Busco et al. nyomán (2020) Larry Fink úgy nyilatkozik, hogy habár egyetlen keretrendszer sem tökéletes, a BlackRock szerint, hogy a SASB egyértelmű szabványokat biztosít a fenntarthatósági információk jelentésére széles körben. Úgy gondolja továbbá, hogy a keretrendszerek összehangolása fontos, mert a befektetők valóban érdekeltek a fenntarthatósági kérdésekben, azonban egyelőre olyan információkkal szembesülnek, amelyek nem egységesek, nem összehasonlíthatók és sok esetben nem is lényegesek (Busco et al., 2020).

Habár a legtöbb vállalat jelent ESG információkat, **nehéz ezeket összehasonlítani más vállalatokkal**, és megállapítani, hogy mely kérdések lényegesek pénzügyileg. Ennek a megoldására a SASB 26 lényegi kérdést azonosított és bár az, hogy mely kérdés releváns az

adott szektor számára eltér – és ezt a SASB iparági szabványok igyekeznek leképezni –, ezek azok a kérdések, amelyek valószínűleg befolyásolják egy vállalat pénzügyi helyzetét vagy működési teljesítményét. Az iparági specifikus számveteli mutatók készítésének és ajánlott felhasználásának célja a SASB által az, hogy segítsék a vállalatokat és befektetőiket ezeknek a hatásoknak az észlelésében (SASB, 2023; Jackman, 2024).

4. A FENNTARTHATÓSÁGGAL KAPCSOLATOS VÁLLALATI JELENTÉSTÉTEL VIZSGÁLATA

Koerber (2009) kutatása szerint a folyamatos kapcsolat részeként az átláthatóság jelentős szerepet játszhat a bizalomépítésben és az érintettek információs aszimmetriájának csökkentésében. A vállalatoknak kommunikálniuk kell a társadalmi és a környezeti gyakorlataikat válaszul az elszámoltathatóság és átláthatóság iránti igények növekedése miatt (Kuyucak-Sengur, 2021). Ennek az igénynek való elégtétel egyik hatékony módja a vállalati társadalmi felelősségvállalásról szóló jelentések készítése és közzététele. *Az elmúlt években történt vállalati botrányok, a pénzügyi válságok, a munkajogi aggódalmak, a klímaváltozás, valamint a termékbiztonság növelése és a szegénység csökkentése miatt a vállalatok CSR-tevékenységükkel kapcsolatban nyilvánosságra hozott jelentéseik nagy figyelmet kaptak* (Souto, 2009; Kuyucak-Sengur, 2021).

A KPMG által 2022-ben végzett tanulmány szerint a fenntarthatósági jelentéstétel **fokozatosan növekszik** az érdekelt felek lényegességi értékelései által keretezett szabványok használatának irányába történő elmozdulással. A fenntarthatósági jelentések aránya **a világ 250 vezető vállalata között 96%-os**, továbbá a jelentéstételi arányok növekedését prognosztizálják a nem-pénzügyi jelentésekre vonatkozó új szabályozások bevezetésével. A kutatás arra is rámutat, hogy az ESG-jelentésekhez továbbra is szükség van a globális következetességre, ugyanakkor a meglévő szabványok használata növekedett. A **GRI a legdominánsabb szabvány**, amelyet világszerte használnak a jelentések elkészítéséhez, azonban egyes régiók egyértelműen a SASB-ot vagy helyi tőzsdei irányelveket részesítik előnyben (KPMG, 2022).

Moravcikova et al.(2015) kutatása alapján a CSR-tevékenységekkel kapcsolatos kommunikáció az érdekelt felek számára bemutatja és ismerteti a vállalat magatartását a társadalmi felelősségvállalás területén, ismerteti a vállalat értékeit és kínált termékeit vagy szolgáltatásait. A CSR jelentések kiadása az alábbi táblázatban található előnyökkel jár a vállalatok számára.

10. táblázat: A CSR jelentések előnyei
Forrás: saját szerkesztés Moravcikova et al. (2015) kutatása alapján

átláthatóság	<i>a CSR-tevékenységek tudatosságának növelése és a vállalati átláthatóság biztosítása</i>
felügyelet	<i>lehetővé teszi a vállalat nyilvánosan ismert CSR kötelezettségeinek összehasonlítását a valósággal és felhívja a figyelmet a CSR vállalati stratégiai gyengeségeire</i>
a stakeholder-ek bevonása	<i>erősíti az érintettek pozícióját és bevonását a társaság döntéseibe</i>

ágazatokon átívelő együttműködés	<i>támogatja az ágazatok közötti partnerségeket (vállalatok, kormányzati szervek, nonprofit szervezetek)</i>
---	--

Az elszámoltathatóság és átláthatóság kiemelt fontossággal bír több szektorban is, különösen azokban, ahol a tevékenységeknek jelentős társadalmi és környezeti hatása van. Az olaj- és gáziparban például rendkívül fontos, hogy a vállalatok az *esetleges balesetek, olajszennyezések vagy más környezeti incidensek* esetén gyorsan és hatékonyan reagáljanak, és teljes átláthatóságot biztosítsanak a közösségek és érintettek felé. Az élelmiszeriparban a fogyasztók egyre növekvő igénye az *élelmiszerek eredetének, előállítási módjának és fenntarthatósági gyakorlatainak megismerése* miatt kiemelten fontos az átláthatóság és az elszámoltathatóság a termelési lánc minden szakaszában. Hasonlóképpen, a gyógyszeriparban a vállalatoknak minden lépésüket részletesen dokumentálniuk kell *a gyógyszerfejlesztés és gyártás során*, és nyilvánosságra kell hozniuk *a mellékhatásokat és a klinikai vizsgálatok eredményeit* annak érdekében, hogy biztosítsák a gyógyszerbiztonságot és a betegek bizalmát. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság nemcsak etikai, hanem üzleti szempontból is alapvető fontosságú tényezők, és hozzájárulhatnak a vállalatok hosszú távú fenntarthatósági céljainak eléréséhez és a versenyképesség növeléséhez (Bernoville, 2023).

Azonban más szektorokban is ugyanilyen fontos ezeknek az elveknek a betartása. A pénzügyi könyvvizsgáló vállalatoknak például nemcsak maguknak, hanem az ügyfeleknek is átláthatóan kell dokumentálniuk a pénzügyi tranzakciókat és a könyvvizsgálati folyamatokat. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság hiánya esetén a vállalatok *veszélyeztetetik ügyfeleik pénzügyi integritását és reputációját*, ami súlyos következményekkel járhat mind a vállalatok, mind az ügyfelek számára. Hasonlóképpen, az építőipari vállalatok tevékenysége jelentős hatással van a környezetre és a közösségekre. Az építőiparban kiemelkedő fontosságú a *környezeti előírások szigorú betartása, az építési folyamatok biztonságossága, valamint az esetleges környezeti károk helyreállítása*. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság hiánya biztonsági kockázatokat eredményezhet, valamint csökkentheti a vállalatok reputációját és versenyképességét a piacon.

4.1. A fenntarthatósági jelentések értékelése és összehasonlítása

A jelentések minőségének értékelése magába foglalja annak a felmérését is, hogy követi-e a jelentés a keretrendszer által előírtakat. Egyes tanulmányok arra világítanak rá, hogy a vállalatok inkább *a pozitív teljesítményüket hozzák nyilvánosságra*, és kerülnek a negatív

információk közzétételét (Holder-Webb et al., 2009), ami **ellentétes például a GRI egyensúly elvével**.

A fenntarthatósági jelentések benchmark-olásának, összehasonlításának tehát potenciális előnyei lehetnek, mivel egyértelmű módon tájékoztatja az érdekelteket a jelentések minőségéről, továbbá a vállalatok számára visszajelzést ad arról, hogy milyen jól kommunikálnak érdekeltjeikkel és a szervezetek összehasonlíthatják teljesítményüket versenytársaikéval (Skouloudis et al., 2009). Hahn és szerzőtársa (2013) ugyanakkor rámutat arra, hogy habár a fenntarthatósági jelentések benchmark-olása előnyös, mégis kevés tanulmány vizsgálja kifejezetten a fenntarthatósági jelentések minőségét, továbbá a vizsgálati módszerek is korlátozottak.

Nunez & Nunez (2020) kutatása továbbá óvatosságra int az eredmények értékelésével és elemzésével kapcsolatban, mert az a feltételezés, hogy egy vállalat magasabb szinten jelent, nem feltétlenül jelenti azt, hogy jobban elkötelezett a CSR mellett. **A nagyobb nyilvánosságra hozatal motivációja lehet kérdéses**, különösen a nagyvállalatok esetében, amelyek számára ösztönző lehet a rosszul kezelt CSR-tevékenységek káros hatásainak elkerülése. Egy másik kutatás szerint a nagyvállalatok között megfigyelhető egy **implementációs szakadék**, ahol a vállalatok aktívan kommunikálják a CSR-tevékenységüket, de alulértékelik a belső eljárások jelentős változásainak végrehajtását a vállalati felelősség érdekében (Wicker et al., 2016). Ennek kapcsán jutott arra a megállapodásra Voegtlin és szerzőtársa (2014), hogy a vállalatok gazdasági szemléletet követnek, amely szerint az elsődleges cél a profit generálása, míg a vállalati nyilvánosságra hozatali kezdeményezések a társadalmi felelősségvállalás piaci kudarcainak megelőzésére szolgálnak.

Számos további kutatás vizsgálja a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának megjelenését. Az egyik szerint a vállalatok a lehető legkevesebb érdemi változást vezetnek be, miközben biztosítják, hogy *az előnyök ne haladják meg a végrehajtási költségeket* (Deephouse & Suchman, 2008), egy másik szerint pedig a vállalatok CSR-tevékenységeket folytatnak azért, hogy elkerüljék a negatív hatásokat ahelyett, hogy a társadalmi fejlődésre fókuszálnának vagy az általuk helyesnek vélt értékeket követnék (Arvidsson, 2010). Ugyanakkor vannak kutatások, amelyek eredményei szerint a CSR-jelentéskészítés növekedése a vállalatok számára ösztönzést jelent a fenntarthatósági tevékenységek folytatására (Sarkar et al., 2015). Amennyiben nagyvállalatok magasabb szinteken jelentik tevékenységeiket és hatásait és jobb teljesítményeredményeket érnek el, akkor az ösztönözheti a kisvállalatokat is a CSR-jelentéskészítés alkalmazására, ugyanakkor vannak vállalatok, amelyek a GRI alkalmazási

szintjét CSR helyettesítőnek tekintik és vannak, akik felelősségteljes tevékenységeket folytatnak, de nem használják a keretrendszert (Nunez & Nunez, 2020).

4.2. A vállalati fenntarthatósági jelentések vizsgálata

A következő fejezet célja, hogy áttekintést nyújtson a **Global 500** vállalatainak fenntarthatósági jelentéseiről, különös tekintettel arra, hogy ezek a vállalatok hogyan foglalkoznak a fenntarthatósági kérdésekkel (50PROS, 2022). A vizsgálat elsősorban arra összpontosít, hogy melyik vállalat **milyen jelentési szabványokat alkalmaz, és milyen mértékben van jelen a fenntarthatósági témák megjelenítése az általuk közzétett jelentésekben**. Az elemzés során összehasonlításra kerül az iparágak egy része, illetve az iparágakon belül található Global 500 vállalatok egy része. Kiértékelésre kerül, hogy ezekben az iparágakban mennyire elterjedtek és fejlettek a fenntarthatósági jelentési gyakorlatok.

Az alábbi, 17. számú táblázat az iparágakat sorolja fel, a hozzájuk tartozó kóddal (az ábrák értelmezéséhez), a vizsgált vállalatok számával, valamint az iparágak környezeti érzékenységevel. Az iparágak közötti környezeti érzékenység különféle tényezők alapján értékelhető, beleértve az iparág sajátos folyamatait és a környezeti hatások mértékét. A táblázatban az iparágak környezeti érzékenysége három kategóriába került besorolásra: **alacsony, közepes és magas**. Ezek a kategóriák a környezetre gyakorolt lehetséges hatások alapján kerültek meghatározásra, beleértve például a szén-dioxid-kibocsátást, víz- és levegőszennyezést, valamint az egyes iparágak által termelt hulladék mennyiségét és jellegét.

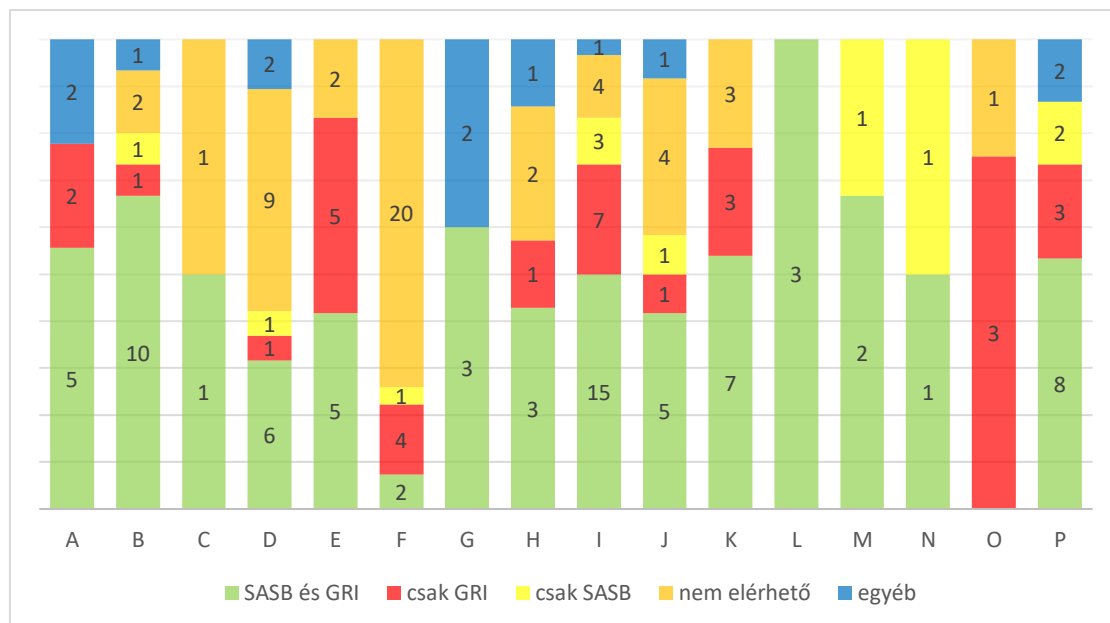
11. táblázat: A vizsgált iparágak és jellemzőik
Forrás: saját szerkesztés a 50PROS (2022) alapján

terület	iparág neve	kód	vállalatok száma	iparág környezeti érzékenysége	
fogyasztási cikkek	élelmiszeripar	A	9	közepes	különösen az agrártermelés és élelmiszerfeldolgozás területén
	gyógyszeripar	B	15	magas	gyógyszergyártási folyamatok, vegyi anyagok használata és gyógyszerek hulladékának kezelése miatt
	textilipar	C	2	közepes	vízfelhasználás, vegyi anyagok használata és szennyeződések
ipar	bányászat, kőolajtermelés	D	19	magas	jelentős környezeti hatás a táj, vízforrások és a biodiverzitás területén
	energetika	E	12	magas	magas szén-dioxid-kibocsátás, víz- és levegőszennyezés
	fémipar	F	27	magas	kitermelés, előállítás és hulladékkezelés folyamatai
	építőanyag és üveg előállítás	G	5	magas	magas szén-dioxid-kibocsátás, tájra és biodiverzitásra káros hatások

	gépipar (ipari gépek gyártása)	H	7	közepes	gyártási folyamatok, termékek használata jelentős energia- és erőforrás-felhasználással jár
	kőolaj-finomítás	I	30	magas	magas szén-dioxid-kibocsátás, vízszennyezés, levegőszennyezés
	repülőgépipar	J	12	magas	környezeti terhelés a légi közlekedés kibocsátásai, a zaj és a repülőgépek gyártásának következményei miatt
	vegyipar	K	13	magas	a használt anyagok és folyamatok jelentős környezeti kockázatokat jelenthetnek a víz- és levegőszennyezés, valamint a vegyi anyagok toxicitása miatt
szolgáltatások	számítógépes szoftverek fejlesztése	L	3	alacsony	nincs közvetlen fizikai környezeti hatása, de befektetéseik, kínált szolgáltatásaik révén befolyásolhatják a környezeti fenntarthatóságot
	szórakoztatóipar	M	3	alacsony	nincs közvetlen fizikai környezeti hatása, de tartalmaik, eseményeik és befektetéseik befolyásolhatják a környezeti projekteket és fenntarthatóságot
	légi közlekedés (légitársaságok)	N	2	magas	nagy szén-dioxid-kibocsátás, zaj- és légszennyezés
	logisztika	O	4	közepes	környezeti hatás a közlekedési igények és a csomagolási hulladékok miatt
	távközlés	P	15	alacsony	nincs közvetlen fizikai környezeti hatása, ugyanakkor az infrastruktúra fejlesztése és az elektronikai hulladék kezelése kihívás

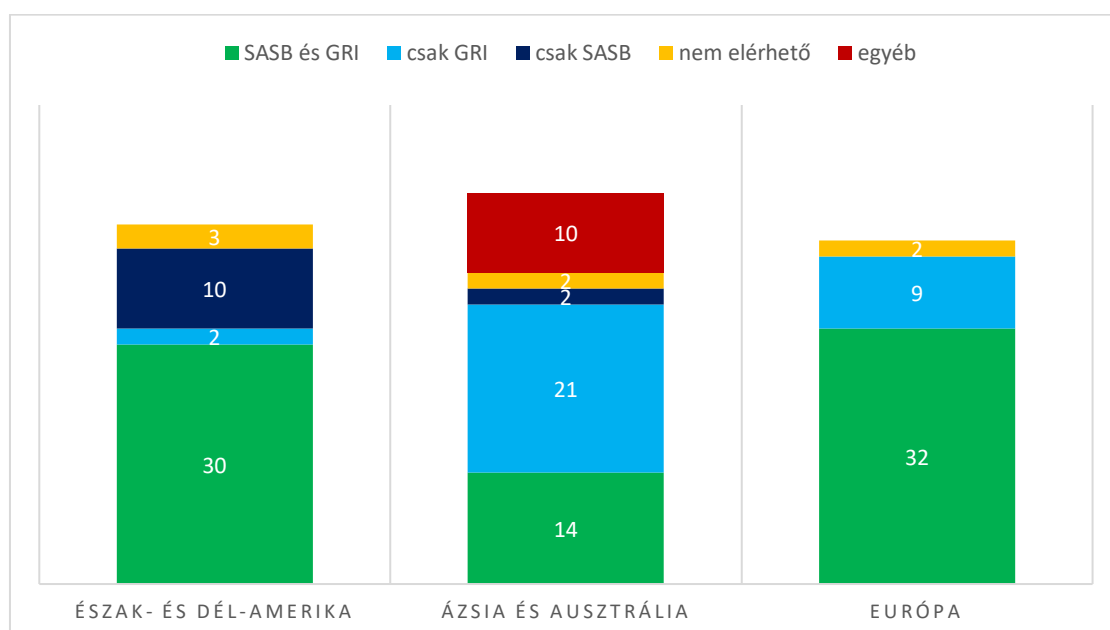
4.2.1. Az elemzés általános jellemzői

A dolgozatban az elemzés elkészítéséhez a vállalatok által online elérhető és közzétett fenntarthatósági jelentések, CSR jelentések, GRI indexek, SASB indexek, fenntarthatósági kilátásokat bemutató jelentések, és egyéb fenntarthatósággal és CSR-al kapcsolatos dokumentumok kerültek vizsgálatra. Minden esetben felkeresésre kerültek a Global 500 vállalatok weboldalai, azonban néhány ország (főként Kína) vállalatainak weboldalai többszöri próbálkozásra sem voltak elérhetők. Ennek eredményeként ezen vállalatok eredménye „nem elérhető”-ként került feltüntetésre. Azon vállalatok, amelyek nem tettek közzé konkrétan a GRI és/vagy SASB-bal kapcsolatos információkat és/vagy indexet, csak azokkal összefüggésben készült jelentést, vagy egyéb fenntarthatósági jelentést készítettek, azok az „egyéb” kategóriába kerültek besorolásra. Az alábbi, 8. számú ábra ezen szempontok alapján a vizsgált vállalatok jelentéseinek megoszlását szemlélteti.

8. ábra: A vizsgált vállalatok jelentéseinek megoszlása a fenntarthatósági standardok használata szerint
 Forrás: saját szerkesztés

A vizsgált vállalatok központjai a következő országokban találhatóak: Kína, Egyesült Államok, Franciaország, Írország, Svájc, Németország, Dél-Korea, Japán, Nagy-Britannia, Belgium, Oroszország, Finnország, Malajzia, Törökország, Szingapúr, Brazília, Luxemburg, India, Szaúd-Arábia, Mexikó, Ausztrália, Kanada, Olaszország, Norvégia, Thaiföld, Indonézia, Spanyolország, Ausztria, Lengyelország és Tajvan. Az alábbi ábra a jelentések megoszlását a három vizsgált kontinens (a hasonlóságok miatt Ázsia és Ausztrália egyben került feltüntetésre) szempontjából szemlélteti.

9. ábra: A vizsgált vállalatok jelentéseinek megoszlása a fenntarthatósági standardok használata szerint
kontinensekre bontva
Forrás: saját szerkesztés

Észak- és Dél-Amerikában a SASB és GRI jelentések népszerűsége mögött több tényező is állhat. A SASB esetében például az iparág-specifikus megközelítés vonzó lehet azon vállalatok számára, amelyek célja a befektetők és részvényesek részletesebb támogatása, továbbá a SASB térhódítása mögött nagyrészt az áll, hogy a szabvány kifejezetten az amerikai piac sajátosságaira és elvárásaira összpontosít. Misiulaityte (2020) szerint a SASB jelentések, amit a befektetők számára hoztak létre, **jobban koncentrálnak arra, hogy a külső környezet hogyan hat az adott vállalatra** (pénzügyi teljesítményére) **nem pedig arra, hogy egy vállalat hogyan hat a külső környezetre**. A szerző szerint ez azt jelenti, hogy ha a befektetők úgy gondolják, hogy az éghajlatváltozás nem fogja jelentősen befolyásolni egy adott iparág hosszú távú jólétét, akkor az éghajlatváltozás hatása nem szerepel a jelentésérteli kötelezettségként az adott iparág vállalatai számára, függetlenül attól, hogy az adott ágazatban bármely vállalat maga jelentősen hozzájárul-e az éghajlatváltozás felgyorsításához (Misiulaityte, 2020). A SASB „népszerűsége” mellett szólhat még az amerikai szabályozási környezet is, amely elvárja a tőzsdén jegyzett vállalatoktól a jelentések készítését.

Az európai vállalatok hasonló okok miatt készítik SASB és GRI jelentéseket, de Európában a szabályozási környezet és a vállalati kultúra még nagyobb hangsúlyt helyez a fenntarthatóságra és a társadalmi felelősségvállalásra. Az EU-s irányelvek (NFRD majd CSRD) kötelezővé teszik a nagyvállalatoknak, hogy jelentést tegyenek a fenntarthatósági tevékenységeikről. Ez a **szabályozási nyomás** ösztönzi a vállalatokat arra, hogy átláthatóak legyenek a környezeti és társadalmi hatások tekintetében, ami magyarázatot ad a magas GRI jelentések számára. Emellett az európai vállalatok azért is készítik SASB jelentéseket, hogy a globális befektetői igényeket kielégítsék, mivel nekik is fontos a pénzügyi információk mellett az ESG szempontok alapos bemutatása.

Ázsiában és Ausztráliában a GRI jelentések készítése a legjellemzőbb, amelyet a 9. ábra is jól szemléltet, ami az ázsiai vállalati kultúra és szabályozási környezet különbségeivel magyarázható. Az ázsiai országokban a szabályozás kevésbé szigorú a fenntarthatósági jelentések terén, ami a GRI rugalmasabb és szélesebb körű jelentési struktúrájához és értelmezéséhez vezet. A SASB jelentések kevésbé elterjedtek, mivel az ázsiai befektetési piacok nem hangsúlyozzák annyira a pénzügyi szempontokkal összekapcsolt fenntarthatósági jelentéseket (Noronha et al., 2012). A kínai vállalatok **viszonylag alacsony fenntarthatósági jelentési szintje szintén több okra vezethető vissza**. Először is, a *kínai szabályozási környezet*

nem olyan szigorú, mint az európai vagy amerikai. Másodszor, a kínai vállalati kultúra kevésbé nyitott a nyugati típusú átláthatóságra és elszámoltathatóságra, ami gátolja a jelentések terjedését. Harmadszor pedig, a kínai vállalatok jelentős része állami tulajdonú, ahol a belső jelentési rendszerek nem feltétlenül felelnek meg a globális standardoknak (Debroux, 2017).

A globális fenntarthatósági jelentési kezdeményezéseknek **rugalmasnak kell lenniük**, hogy alkalmazkodjanak a különböző régiók egyedi jellemzőihez. Az európai és amerikai tapasztalatok azt mutatják, hogy a szabályozás és az átláthatóság iránti igény ösztönző lehet a fenntarthatósági jelentések készítésében, ezzel szemben a kínai példa rámutat, hogy a vállalati kultúra és tulajdonosi struktúra akadályozhatja azok elterjedését.

4.2.2. Az elemzett iparágak bemutatása

A továbbiakban az előző fejezetben említett iparágak közül három kiválasztott iparág alaposabb vizsgálata és elemzése kerül bemutatásra. A kiválasztás alapja a különböző szektorok lefedettsége volt: a fogyasztási cikkek közül a gyógyszeripar, az ipari szférából a kőolaj-finomítás, míg a szolgáltatási szektorból a távközlés került elemzésre a dolgozat részeként.

A **gyógyszeripar** kiemelt választás, mert jelentős környezeti hatással bír, elsősorban a vegyi anyagok használata és a gyógyszergyártásból származó hulladékok kezelése miatt. A **kőolaj-finomítás** az egyik legnagyobb környezeti terhelést adja az iparágak között a magas szén-dioxid-kibocsátással és a jelentős víz- és levegőszennyezéssel. A **távközlés**, habár általában alacsonyabb környezeti érzékenységgel rendelkezik, a szolgáltatási szektorban a legfontosabb ágazatok közé tartozik és jelentős hatással van a modern kommunikációra és a technológiai fejlődésre.

Az alábbi, 18. számú táblázat a választott iparágak gazdasági, társadalmi és környezeti problémáit vizsgálja, továbbá kiemeli a legjelentősebb károsításokat és azok kapcsolatát a GRI jelentések központi témáival.

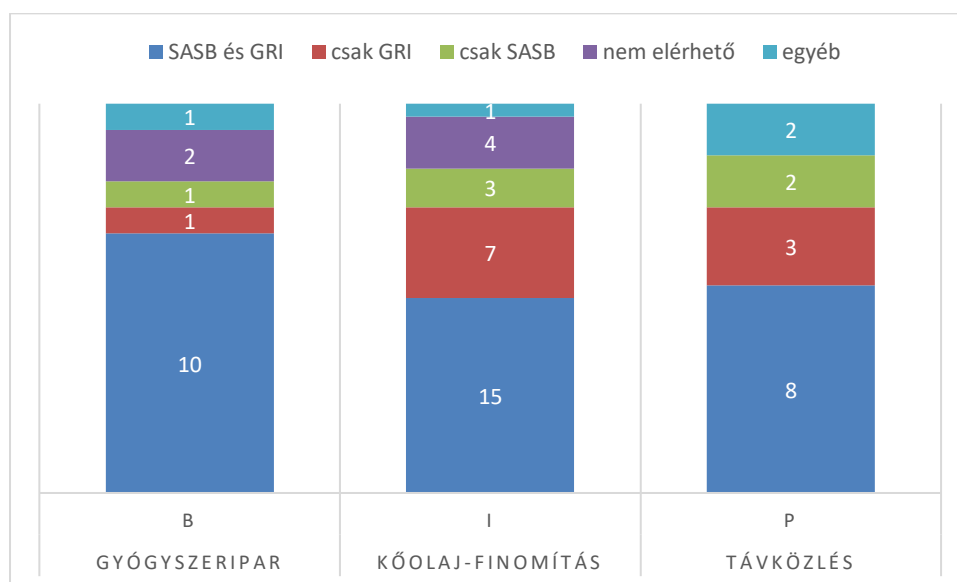
12. táblázat: A vizsgált iparágak gazdasági, társadalmi és környezeti problémái és hatásai összefüggésben a GRI-vel

Forrás: saját szerkesztés

iparág	gyógyszeripar	kőolaj-finomítás	távközlés
<i>gazdasági hatás</i>	magas egészségügyi költségek a gyógyszerek és kezelések ára miatt innovációs költségek (magas K+F), monopóliumok veszélye	energiaárak növekedése (geopolitikai vonzat) és energiabiztonsági aggályok, gazdasági instabilitás (árváltozás globális hatásai)	technológiai eszközök elavulása, infrastrukturális költségek, befektetési kockázat

társadalmi hatás	kábítószerekkel való visszaélés, társadalmi egyenlőtlenségek, ellátáshoz való hozzáférés nehézsége	munkaerő kihasználása, munkabiztonsági kérdések, közösségi hatások (életminőség, egészség)	adatvédelem, digitális egyenlőtlenség (infrastruktúra elérhetősége és minősége)
környezeti hatás	vegyi anyagok használata, gyógyszergyártási hulladékok	magas szén-dioxid kibocsátás, víz- és levegőszennyezés	elektromos hulladék, energiafogyasztás

A 10. ábra a 8. ábra kivonatát tartalmazza, a három vizsgált szektort ábrázolja. A kőolaj-finomítás és gyógyszeripar területén minden vállalat rendelkezik SASB és GRI jelentésekkel, míg a távközlés esetében négy vállalat készít mind SASB mind GRI jelentéseket és két vállalat csak a GRI-t alkalmazza. Az alábbi három szektorból szektoronként 6 vállalat került véletlenszerűen kiválasztásra és elemzésre a projektfeladat részeként.

10. ábra: A vizsgált szektorok közötti jelentéstételhez használt szabványok megoszlása
Forrás: saját szerkesztés

4.2.3. A vállalati jelentések értékeléséhez használt szempontrendszer

Az alábbi felsorolás pontosítja és részletezi a vállalatok értékeléséhez használt általános kritériumokat a GRI alapján. A táblázat átfogóan lefedi a kulcsfontosságú szempontokat, mint például az átláthatóság, a GRI-szabványoknak való megfelelést és az ENSZ SDG-iekhez való kapcsolódást, illetve a CSR-gyakorlatok vizsgálatát.

A vizsgált indikátorok a következők:

- környezetvédelmi törvények és szabályozások megszegése (2-27)
- felhasznált anyagok tömeg vagy térfogat alapján (301-1)
- újrahasznosított anyagok felhasználása (301-2)
- újrahasznosított termékek és azok csomagolóanyagai (301-3)
- energiafelhasználás a szervezeten belül (302-1)
- energiafelhasználás a szervezeten kívül (302-2)
- energiatartalom (302-3)
- energiafogyasztás csökkentése (302-4)
- a termékek és szolgáltatások energiaigényének csökkentése (302-5)
- vízkitermelés forrás szerint (303-1)
- vízforrások, amelyeket jelentősen befolyásol a vízkivétel (303-2)
- vízhasználat (303-5)
- működési helyszínek védett területeket vagy azok mellett, illetve magas biodiverzitási értékkel bíró területeken kívül (304-1)
- az aktivitások, termékek és szolgáltatások jelentős hatásai a biodiverzitásra (304-2)
- védett vagy helyreállított élőhelyek (304-3)
- az IUCN Vörös Lista fajai és nemzeti természetvédelmi listák fajai olyan területeken, amelyeket a tevékenységek érintenek (304-4)
- közvetlen (elsőleges) üvegházhatású gázok kibocsátása (305-1)
- energiával kapcsolatos közvetett (másodlagos) üvegházhatású gázok kibocsátása (305-2)
- egyéb közvetett (harmadlagos) üvegházhatású gázok kibocsátása (305-3)
- üvegházhatású gázkibocsátás intenzitása (305-4)
- az üvegházhatású gázkibocsátások csökkentése (305-5)
- ózonréteget károsító anyagok kibocsátása (305-6)
- nitrogén-oxidok (NO_x), kén-oxidok (SO_x) és egyéb jelentős légszennyező anyagok kibocsátása (305-7)
- vízkibocsátás minőség és célhely szerint (306-1)
- hulladék típus és ártalmatlanítási módszer szerint (306-2)
- jelentős szennyezések (306-3)
- veszélyes hulladék szállítása (306-4)
- új beszállítók, akiket környezeti kritériumok alapján vizsgáltak (308-1)
- negatív környezeti hatások az ellátási láncban és a tett intézkedések (308-2)

Az elemzés a vállalatok teljesítményének összehasonlításán alapul. Az összehasonlítás elsősorban a tartalomelemzésből következik. A tartalomelemzés fő lépései a következők voltak: *a keretrendszer kidolgozása és a fenntarthatósági jelentések kategorizálása, valamint az adatok értelmezése.* A keretrendszer és kategorizálása az előzőekben ismertetett GRI által javasolt osztályozási kritériumokra és teljesítménymutatókra épült, fókuszban a természeti környezettel.

Összességében 27 mutatót foglalt magában, melyeket a GRI iránymutatása részletesen leírt és meghatározott. Továbbá a fenntarthatósági jelentések adatai ezen keretrendszer alapján kerültek kategorizálásra. A legtöbb jelentés PDF dokumentumformátumban volt elérhető és mindegyik ugyanazon kategorizálási keretrendszer alapján került vizsgálatra. Az eredmények táblázatkezelővel strukturált formában kerültek rendezésre, mely leegyszerűsítette az eredmények vállalatonkénti és mutatónkénti elemzését.

4.3. A gyógyszeripar vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése

A gyógyszeripar különleges helyet foglal el a vállalati felelősségvállalásban, mivel közvetlenül érinti az emberek egészségét és jólétét. A fenntartható és etikus gyakorlatok bevezetése és átlátható kommunikációja a gyógyszeripari cégek esetében elengedhetetlen a fogyasztók bizalmának megőrzéséhez és a vállalati hírnév fenntartásához. Az elemzés hat gyógyszeripari cég vállalati fenntarthatósági teljesítményére terjedt ki. A vállalatok amellett, hogy konszolidált jelentéseket tesznek közzé évente teljesítményükről a fenntarthatóság területén, egyéb jelentéseket és tartalmakat is megosztanak, mint például az ESG teljesítményükről beszámoló jelentések, az ESG teljesítményeket alátámasztó GRI és SASB indexeket tartalmazó jelentések, vagy például a sokszínűségről, egyenlőségről és befogadásról szóló tájékoztató jelentések. Vannak vállalatok, amelyek megosztják az ESG teljesítményük által elért díjaikat és elismeréseiket is, más vállalatok a fenntarthatósággal kapcsolatban az ellátási láncokra kiterjedő brossúrákat tesznek közzé, vagy épp vállalati álláspontjukat közlik a környezeti fenntarthatóságról. Összességében tehát a Global 500 listájáról választott 6 gyógyszeripari vállalat kivétel nélkül kiemelt prioritásként kezeli a fenntarthatóságot és a jövőt illető kérdéseket. Amellett, hogy a vállalatok a fenntarthatósági jelentést egyszerűen fenntarthatósági jelentésként neveznék meg, néhány vállalat sajátos címetek ad jelentéseinek, mint az „Egészség az emberiségért jelentés” (Johnson & Johnson, 2022a), vagy „Novartis a társadalomban” (Novartis, 2023), és „Előre Együtt” (GlaxoSmithKline, 2023b).

4.3.1. A jelentések elemzése, eredmények

A vállalatok jelentéseinek alapján általánosságban elmondható, hogy a legtöbb vállalat, beleértve a Johnson & Johnson, Novartis, GSK, Sanofi, AstraZeneca és Takeda Pharmaceutical vállalatokat, meglehetősen jól teljesítik a GRI jelentési elvárásokat. Mindegyik vállalat közöl információt az energia- és vízfelhasználásról, valamint az ÜHG-k kibocsátásáról. A gyógyszeriparban a környezetvédelmi szabályozások betartása kulcsfontosságú, mivel az iparág jelentős mennyiségű vegyi anyagot használ és termel, amelynek helytelen kezelése vagy kibocsátása súlyos környezeti károkat okozhat. Ebből adódóan a környezetvédelmi törvények

és szabályozások szigorúak, azok megszegése komoly jogi és anyagi következményeket vonhat maga után. A GRI 2-27 követelménye lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy átlátható módon beszámoljanak a szabályok betartásáról, valamint az esetleges jogsértésekről és azok kezeléséről. Az adatok azt mutatják, hogy a legtöbb gyógyszeripari vállalat a vizsgáltak közül megfelel a környezetvédelmi szabályoknak és jogszabályoknak. Ez erős megfeleléségi rendszert jelez, ami pozitív üzenetet közvetít a befektetők, ügyfelek és a szélesebb közvélemény felé. A megfelelés hiánya ugyanis komoly negatív hatással lehet egy vállalat hírnevére és pénzügyi teljesítményére, nem beszélve a potenciális bírságokról és szankciókról, amelyek a szabályok megsértése esetén felmerülhetnek. A Johnson & Johnson (röviden a továbbiakban: J&J) egy átfogó megfeleléségi keretrendszerrel rendelkezik, melyet rendszeresen felülvizsgál, hogy biztosítsa az összhangot a jogszabályokkal és rendeletekkel. A megfelelés fontos elemének tekintik a megfelelő képzést és tudatosságot, melynek érdekében a J&J évenkénti és félévenkénti képzéseket tart a vállalati etika és a megfelelés terén, továbbá üzleti etikai képzéseket két évente szorgalmazza és az egészségügyi megfelelés pedig évente kötelező. A szervezet aktívan vizsgálja a megfeleléssel kapcsolatos észrevételeket és bevezetett egy vállalati csatornát, amelyen keresztül a dolgozók bejelenthetik a vállalati politikák vagy törvények megsértésének gyanúját. A korrupcióellenes intézkedések érdekében a Transparency International UK-el folytat folyamatos konzultációt a vállalat, továbbá 2022-ben arany minősítést szerzett a korrupcióellenes képzések magas színvonala miatt. Ezek mellett a vállalat nem jelentett jogsértést a termékek információnak és címkézésének terén 2022-ben, a marketing kommunikáció megfelelésége terén is nulla jogsértés történt (Johnson & Johnson, 2022b; Johnson & Johnson, 2024c).

A vállalatok közül a Novartis az egyetlen vállalat, amely jelentős információkat közöl az anyagfelhasználásról- és újrahasznosításról. A többi vállalat keveset vagy egyáltalán nem is közöl információt a területről. Az anyagfelhasználásra és újrahasznosításra vonatkozó információk hiánya az alacsonyabb szintű fenntarthatósági elkötelezettséget sugallhatja. A Novartis környezetvédelmi elkötelezettsége szilárd alapokon nyugszik, amely a hulladékok minimalizálását, újrahasznosítását és energiaforrásként való felhasználását célozzák. A 2020-as HSE (angolul: Health, Safety and Environment; magyarul: Egészség, Biztonság, Környezet) riportjuk világosan tükrözi ezt a szemléletet. Ez alapján a vállalat jelentős mennyiségű veszélyes és nem veszélyes hulladékot dolgozott fel. A vállalat összesen 42 ezer tonna hulladékot kezelt újrahasznosítás nélkül, ami jelentős csökkenést mutat az előző évekhez képest (2019 – 54,1; 2018 – 59,9; 2016 – 67,5). Ezzel szemben a 2020-as évben a veszélyes hulladékok „csak” 46,4%-át hasznosították újra, ami jelentős csökkenés a 2019-es 58,8%-hoz képest,

azonban a vállalat az újrahasznosítási arány ingadozását a vállalat folyamatos kihívásaival magyarázza, melyek a hulladékkezelési folyamatok optimalizálásában jelentkeznek. A nem veszélyes hulladékok közel 90%-a újrahasznosításra került, amely növekedést mutat, továbbá a veszélyes hulladék égetés általi ártalmatlanítása csökkenést mutat az előző évekhez képest. A vállalat szigorúan ellenőrzi a hulladékkezelési folyamatait, és negyedéves jelentéseket készít annak típusáról és mennyiségéről, továbbá elvárja szerződéses partnereitől, hogy megfeleljenek a vonatkozó előírásoknak, és ezeket auditokkal támasszák alá (Novartis, 2021; Novartis, 2022). A szervezet továbbá világosan meghatározott célokat tűzött ki a hulladék csökkentése és a fenntarthatóság érdekében. 2025-re a vállalat tervezi a polivinil-klorid (PVC) eltávolítását a csomagolásokból, valamint a hulladék felére csökkentését az ártalmatlanításban. 2030-ra pedig a cél a műanyag-semlegesség elérése, azaz, hogy minden új termék megfeleljen a fenntartható tervezési elveknek (Novartis, 2022).

Az elemzett vállalatok közül mindegyik közöl információt a szervezeten belüli energiafelhasználásról, azonban a szervezeten kívüli aspektusról csak a Novartis számol be, továbbá az energiahasználat csökkentésének területéről is minden vállalat közöl információkat (Novartis, 2022). A vízfelhasználás tekintetében minden vállalat a GRI követelményeknek megfelelően jelenti teljesítményét. A biodiverzitás szempontjából azonban vegyes a helyzet. A Sanofi és az AstraZeneca közöl információkat a működési helyszínek védett területekre gyakorolt hatásáról (Sanofi, 2023b; AstraZeneca, 2023b), míg az aktivitások biodiverzításra gyakorolt hatásainak esetében csak a J&J-vel bővül a lista (Johnson & Johnson, 2024b). Az IUCN Vörös Lista (angolul: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Red List of Threatened Species, magyarul: a Természeti Világszövetség által létrehozott kihalással fenyegetett fajok vörös listája) fajaira vonatkozó információk azonban egyik vállalatnál sem találhatók meg.

Az üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatban minden vállalat megfelelően közöl információkat a közvetlen és közvetett kibocsátásokról, azaz az elsődleges, másodlagos és harmadlagos kibocsátásokról is. A vállalatok közül a GSK környezeti jelentése számos kulcsfontosságú adatot tartalmaz. Az elsődleges ÜGH-gázkibocsátások esetében a GSK összesített kibocsátása 2020-ban 710.529 metrikus tonna CO₂ volt, míg ez 2023-ra 580,875 metrikus tonnára csökkent. Az on-site üzemanyag-felhasználásából, a szolgálati járművekből, a fluorozott gázok szivárgásából és az inhalátorok gyártásának propellán-sérüléseiből származó emissziók mind az elsődleges kibocsátások részét képezik. A másodlagos kibocsátások az elektromos áram és más energiák vásárlásából származnak. A 2020-as 168.854 metrikus

tonnáról 63.764 metrikus tonnára csökkent 2023-ra, ami a megújuló energiaforrások felé történő jelentős elmozdulást mutatja. A harmadlagos kibocsátások a teljes ellátási lánc és az értékesített termékek élettartama során keletkezett kibocsátásokat foglalják magukba. Ennek legnagyobb részét a felhasználók által használt inhalátorok jelentik, amely a 2020-as 5.631.406 metrikus tonnáról 5.038.690-re csökkent 2023-ra. Az ózonréteget károsító anyagok (különösen a CFC és HCFC) a GSK jelentése szerint jelentősen csökkent, 2020-ban 307 kg CFC11e egységben (a mértékegység a CFC-11, triklórflourmetán, egyenértékűségét jelenti, amelyet az ózonréteget károsító anyagok mennyiségének összehasonlítására használnak), míg 2023-ban mindössze 5 kg. Továbbá az ózonréteget károsító anyagok szivárgása jelentősen visszaesett, 2020-ban ugyanúgy CFC11e 8 kg volt, míg 2023-ra nullára redukálódott. Az összesített adatok alapján továbbá a vállalat jelentősen növelte a megújuló energia felhasználását. Az elektromos áram felhasználása során a megújuló energia százalékos aránya 2020-ban 46% volt, ami 2023-ra 83%-ra emelkedett. Ezzel párhuzamosan a nem megújuló elektromos energia felhasználása folyamatosan csökkent (GlaxoSmithKline, 2023a).

A hulladékkezelés és szennyezés területén vegyes a kép, míg a J&J, Novartis, GSK és Sanofi átfogóan jelent, azonban ezen vállalatokkal szemben az AstraZeneca és a Takeda hiányos adatokat közöl (Johnson & Johnson, 2022a; Novartis, 2021; GlaxoSmithKline, 2023a; Sanofi, 2023c; Takeda, 2023). A hulladékkezelési módszerek ismerete létfontosságú a környezetvédelmi előírások betartása és a környezetre gyakorolt hatások minimalizálása érdekében. Továbbá az új beszállítói környezeti kritériumok vizsgálatánál az AstraZeneca és a Takeda mutat hiányosságokat szintén, illetve a Takeda a negatív környezeti hatásokkal kapcsolatos intézkedések tekintetében sem közöl információkat a vizsgált vállalatok közül (Takeda, 2023; AstraZeneca, 2022).

4.3.2. A vállalati gyakorlatok, tevékenységek áttekintése

A következő alfejezetben áttekintésre kerülnek a vállalatok társadalmi felelősségvállalási tevékenységeinek kiemelkedő példái. Ezek közül néhány részletesebb bemutatásra kerül, amelyek a vizsgált vállalatok között kiemelkedő teljesítményt képviselnek és inspirációt nyújthatnak más vállalatoknak is.

A vállalatok közül a Johnson & Johnson szemészetre orientált leányvállalatának CSR tevékenysége a következő fő területre összpontosít: a karbonlábnyom csökkentésére, a hulladékgazdálkodásra, az erőforrás-megtakarítására és a természeti erőforrások megőrzésére. Ezekhez kapcsolódóan például a Acuvue-nak nevezett kontaktlencsét 100%-ban megújuló energiával gyártja, de emellett virtuális áramvásárlási megállapodásokat is kötött a vállalat

(Johnson & Johnson Vision, 2019). Ezeket a megállapodásokat röviden vPPA-nek (angolul: virtual Power Purchase Agreement) nevezik, melyek lényege, hogy a vállalat piaci áron értékesíti a megtermelt megújuló energiát az energiahálózatba (fizikai áramátvétel nélkül), majd az ebből származó bevétel és a megújuló energia hitel segít kompenzálni a saját energiafelhasználását, így elérve a fenntarthatósági célokat (EY, 2021). A vállalat 2021-ben kitűzött célja az volt ezzel, hogy az EMEA régióban a felhasznált elektromosság 100%-ban megújuló forrásokból származzon 2023-ra, de a cél elérésével kapcsolatban egyelőre nem közölt információt a vállalat. Előremutató a vállalat azon törekvése is, hogy a gyógyszerekhez és segédeszközökhöz jellemzően papíralapon biztosított használati utasításokat digitális változatok váltsák fel (Johnson & Johnson Vision, 2019).

A GSK társadalmi felelősségvállalása során az egyik fő célja az egészségügyi hozzáférés javítása világszerte, különös tekintettel az alacsony jövedelmű országokban és a hátrányos helyzetű csoportokban. A vállalat 2030-ig 2,5 milliárd ember egészségére szeretne pozitív hatással lenni, továbbá biztosítani kívánják, hogy a gyógyszerek és vakcinák elérhetők legyenek a rászorulóknak, miközben fenntartható és nyereséges üzleti működést tartanak fent. 2022-ben az USA-ban közel 80 ezer alacsony jövedelmű vagy biztosítással nem rendelkező beteg számára biztosítottak ellátást. A vállalat 8. alkalommal kapta meg az első helyezést a Hozzáférés a Gyógyszerekhez Indexen (angolul: Access to Medicine Index) (GlaxoSmithKline, 2023a), mely részletes betekintést nyújt, hogy a világ 20 gyógyszergyártó cége hogyan teljesít az alacsony jövedelmű országokban élő emberek számára szükséges gyógyszerek, vakcinák és diagnosztikai eszközökhöz való hozzáférés biztosításában (Access to Medicine Foundation, 2022). A környezetvédelem területén a beszállítóknak kötelező programot indított Fenntartható Beszerzési Program néven, melynek révén elvárják, hogy az alvállalkozók és beszállítók csökkentsék kibocsátásaikat és használjanak megújuló energiát. A szervezet továbbá kiemelten támogatja a vállalkozások és pénzügyi intézmények környezeti hatásainak közzétételét, és részt vesz a Természetre vonatkozó Pénzügyi Közzétételi Munkacsoport (angolul: The Taskforce on Nature-related Financial Disclosures, röviden és a továbbiakban: TFND) keretrendszerének kidolgozásában (GlaxoSmithKline; 2023a).

Az AstraZeneca tevékenysége közé tartozik az Egészséges Szív Afrika (angolul: Healthy Heart Africa, röviden: HHA) program, amely a magas vérnyomás és szív- és érrendszeri betegségek kezelését célozza Afrikában, több, mint 11.300 egészségügyi dolgozót képezve és 10 millió embert azonosítva magas vérnyomással. Emellett az Egyesült Államokban egy kezdeményezés révén javítják a tüdőrák szűrését és kezelését a hegyvidéki, elzártabb

területeken. Az erőfeszítéseik közé tartozik továbbá a tudományos laboratóriumok energiahatékonyságának növelése is, melyek energiafogyasztása közel 5-10-szer nagyobb, mint az átlagos irodáké. A vállalat új, alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező inhalátorokat is fejleszt, amelyek 99%-kal alacsonyabb környezeti hatással bírnak mint a jelenlegiek, mivel az új propellánszer lebomlik a környezetben, és nem halmozódik fel az elő szervezetekben. Ezen készítmények első alkalmazása a szabályozói jóváhagyásoktól függ, de várhatóan 2025-től elkezdődhet a bevezetésük (AstraZeneca, 2023a).

4.3.3. Az eredmények összегzése

A gyógyszeriparban a fenntarthatósági törekvések átláthatósága kritikus fontosságú a vállalati felelősségvállalás szempontjából. Az elemzett vállalatok *egyre nagyobb figyelmet szentelnek ezeknek a területeknek*, amivel bizonyítják **elkötelezettségüket a környezetvédelem és a szabályozásoknak való megfelelés iránt**. A rendszeresen közzétett fenntarthatósági jelentések és a részletes adatközlés a GRI keretrendszerben erősíti a vállalatok hitelességét és a fogyasztók bizalmát. Az energia- és vízfelhasználás, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátásának nyilvános jelentése révén a gyógyszeripari vállalatok aktívan dolgoznak a környezeti hatások csökkentésén. Azonban továbbra is vannak hiányosságok és fejlesztési lehetőségek, különösen az anyagfelhasználás, az újrahasznosítás, a biodiverzitás védelme és a hulladékkezelés területén.

Például a környezetvédelmi törvények és szabályozások megszegésével kapcsolatban a J&J jól teljesít, mivel nincsenek kihágásaik és szankciók sem érintik őket (Johnson & Johnson, 2024a). A GSK is jól teljesít a területen, azonban az AstraZeneca és a Takeda Pharmaceutical esetében hiányosak az adatok, ami a megfelelés szigorúságának kérdését vetheti fel (GlaxoSmithKline, 2023b; AstraZeneca, 2023a; Takeda, 2023). A jelentős szennyezések esetében a J&J és a Novartis átfogó intézkedéseket tesz a szennyezések csökkentése érdekében, amellet, hogy közli azokat, továbbá a GSK-nál is rendelkezésre állnak ezen adatok. Azonban az előzőhöz hasonlóan is hiányosan vagy pontatlanul közlő vállalatok, az AstraZeneca és a Takeda, megnehezíti a pontos értékelést, de itt már a Sanofi esetében is megfigyelhetők hiányosságok (Johnson & Johnson, 2022a; Novartis, 2022; GlaxoSmithKline, 2023b; AstraZeneca, 2023a; Takeda, 2023; Sanofi, 2023a).

Az ezekre a területekre irányuló fokozottabb figyelem és részletesebb kommunikáció lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy megerősítsék fenntarthatósági elkötelezettségüket és elősegítsék a környezeti hatások minimalizálását. A gyógyszeripar vállalatainak hosszú távú sikere és hírneve azon múlik, hogy mennyire képesek alkalmazkodni a fenntarthatósági

elvárásokhoz, és mennyire hajlandóak folyamatosan javítani gyakorlatukat. A fenntarthatósági gyakorlatok erősítése, a transzparencia növelése és a környezetvédelmi szabályoknak való megfelelés nemcsak a vállalati célok teljesítéséhez szükséges, hanem alapvető a társadalmi felelősségvállalás szempontjából is. Fontos megjegyezni, hogy a **GRI jelentési keretrendszer is rendelkezik az önmaga korlátaival**. A jelentési kötelezettségek előírása mellett előfordulhat, hogy a vállalatok *eltérően értelmezik az irányelveket*, továbbá bizonyos *adatok lehetnek bizalmasak* is, vagy épp olyanok, melyeket a *szervezetek nem hajlandóak megosztani*, így tovább korlátozva az összehasonlíthatóságot.

4.4. A kőolaj-finomító vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése

Az összes vizsgált vállalat, azaz BP, Lukoil, Petrobras, Pertamina, OMV Group, és GS Caltex, meglehetősen jól teljesítenek a GRI több környezetvédelmi jelentési kategóriájában. Különösen igaz ez a környezetvédelmi törvények és szabályozások, energiaszennyezés és üvegházhatású gázok kibocsátása kategóriákban, ahol a legtöbb vállalat megoszt információkat. Azonban vannak olyan területek, ahol néhány vállalat nem szolgáltat adatokat, ami felvet néhány kérdést az átláthatóság és a környezetvédelmi elkötelezettség szintjeiről. Ha egy vállalat nem közöl információt a GRI-vel összhangban, az komoly aggodalomra adhat okot. Az átláthatóság hiánya azzal járhat, hogy a vállalatok rejtve tartják a környezeti hatásaikat, és ez káros lehet a társadalmi bizalomra és a vállalat hírnevére. Az adathiány szintén megnehezítheti a vállalatok fenntarthatósági teljesítményének összehasonlítását, ami akadályozhatja a környezetvédelmi javulást az iparágban. Az információközlés hiánya mögött gyakran a magas költségek, az adathiány vagy a vállalati stratégia hiánya áll.

4.4.1. A jelentések elemzése, eredmények

A környezetvédelmi törvények és szabályozások megszegésével kapcsolatos közlés kiemelt jelentőséggel bír a kőolaj-finomító iparban, mivel az iparban tevékenykedő vállalatok gyakran szembesülnek szigorú környezetvédelmi szabályokkal. Az adatok alapján minden vállalat (BP, Lukoil, Petrobras, Pertamina, OMV Group, GS Caltex) közöl információt a környezetvédelmi törvények és szabályozások megszegéséről (BP, 2023b; Lukoil, 2022; Petrobras, 2022; Pertamina; 2019; OMV Group, 2022a; GS Caltex; 2020). Ez azt sugallja, hogy ezek a vállalatok tudatában vannak a szabályok betartásának fontosságával, és azzal, hogy felelősséggel tartoznak a társadalom felé. A szabályok megsértése jelentős pénzbírákat és egyéb szankciókat jelenthet a vállalatok számára. Az OMV 2022-ben 83 szabályszegési esetet jelentett, amelyek közül 25 esetben pénzbírágot szabtak ki, mintegy 55 ezer euró értékben. Ezenkívül 12 esetben szankciót kaptak termékszabályozási hibák miatt, ami jelzi, hogy fokozott

figyelmet kell fordítania a vállalatnak a termékek biztonságára és jogszerűségére. További szankciókat kaptak továbbá a munkajogi, adózási vagy más szociális-gazdasági szabályozások megsértésének következményeként, például tisztességtelen üzleti gyakorlatok az üzemanyagárak módosításával kapcsolatban (OMV Group; 2022b). A BP a Deepwater Horizon olajszivárgás miatt több mint 60 peres ügyben érintett, amely közül számos komoly pénzügyi következményekkel járhat. Továbbá több jogi eljárás vizsgálja, hogy a vállalat hogyan manipulálta a földgáz piacát, illetve a klímaváltozással kapcsolatos állításait is vitatják a dezinformáció miatt. A klímaváltozással összefüggő károk, melyeket a benyújtott jogi eljárások szerint a vállalat okozott, a természeti katasztrófák, az árvizek, a parti erózió (BP, 2023a; BP, 2024d). A Pertamina új projektjeit megelőzően hatásvizsgálatokat végez, illetve környezetkezelési és monitorozási terveket készít a potenciális szennyezések megelőzése érdekében. Ennek köszönhetően a legutóbbi riportjuk alapján nem indult eljárás a vállalat ellen az olajszivárgás kezelésében és helyreállításában mutatott elkötelezettségük miatt (Pertamina, 2019; Pertamina; 2024). A Lukoil és a GS Caltex esetében a szabályozási megfelelésre és a bírságokra vonatkozó részletes adatok hiányoznak, ami megnehezíti a vállalatok összehasonlítását (Lukoil; 2022; GS Caltex; 2020). Az olajszivárgások és kiömlések súlyos környezeti kockázatot jelentenek az iparágban, ezért elengedhetetlen, hogy a vállalatok hatékony stratégiákat dolgozzanak ki a megelőzésükre és kezelésükre. Az OMV esetében 2021-ben a kiömlések összvolumene 81 ezer liter volt, míg 2022-ben 223.462 liter volt, amely a szállítási és a tárolási problémákkal van összefüggésben (OMV Group, 2022b). A Petrobras „Mar Azul” (magyarul Kék Óceán) programja a szivárgások okainak feltárására és kezelésére/megelőzésére összpontosít, valamint a biztonsági intézkedések fejlesztésére. A vállalat 2023-ban 92%-kal csökkentette az olajszivárgások mennyiségét, továbbá a vállalat stratégiaiilag előnyös helyekre telepített környezetvédelmi központokat, amelyek segítségével gyorsan és hatékonyan reagálhatnak akár szárazföldi, akár tengeri szivárgások esetén (Petrobras, 2022).

Az iparág jelentős mennyiségű anyagot használ fel a működése során. Az elemzés alapján csak a Pertamina közöl adatokat a felhasznált anyagok tömegéről vagy térfogatáról (Pertamina, 2019). Az adatok hiánya a többi vállalatnál (BP, Lukoil, Petrobras, OMV Group, GS Caltex) azt jelzi, hogy az anyagfelhasználás nyomon követése nem feltétlenül prioritás számukra, vagy nehézségekbe ütközhet az adatok gyűjtése. Az ilyen adatok közlése azonban fontos lenne, mivel rávilágítana a vállalatok erőforrás-felhasználásának hatékonyságára és fenntarthatóságára (BP, 2023b; Lukoil, 2022; Petrobras, 2022; OMV Group, 2022b; GS Caltex, 2020).

Az elemzett vállalatok összehasonlítása alapján az üvegházhatású gázok kibocsátása, a különböző szennyezőanyagok, valamint a biodiverzításra gyakorolt hatások elemzése fontos szempontokat adhatnak a kőolaj-finomító vállalatok fenntarthatósági teljesítményének értékelésére. Az alábbi, 18. számú táblázat az ezen összehasonlítás és értékelés alapjául szolgáló adatokat tartalmazza, melyek összegyűjtéséhez az a további feltétel került meghatározásra, hogy a legfrissebb GRI indexben meghatározott, az adatot alátámasztó és tartalmazó dokumentum szolgál forrásul az adatok elemzéséhez és összehasonlításához.

13. táblázat: A kőolaj-finomító vállalatok kibocsátásainak számadatai

Forrás: saját szerkesztés a vállalatok adatai alapján

név	Év	elsődleges (mt CO ₂ e)	másodlagos (mt CO ₂ e)	harmadlagos (mt CO ₂ e)	CH ₄ - kibocsátás (t)	jelentős szennyezés(t)	biodiverzitás (védtett területek)
OMV Group	2022	11,7	0,9	132.8	20.019	223.000	hiányzik
BP	2022	30,4	1,4	N/A	1000	7931,8	hiányzik
Lukoil	2022	41,2	5,7	N/A	0,567	hiányzik	van védtett terület
Pertamina	2019	7,82	N/A	N/A	N/A	N/A	van védtett terület
GS Caltex	2020	6,34	1,64	N/A	2.151,7	N/A	hiányzik
Petrobras	2023	46	0,13	N/A	N/A	hiányzik	van védtett terület

A vállalatokról általánosságban a következő megállapítások tehetők ebben a kontextusban. Az OMV Group részletes adatokkal rendelkezik, de a jelentős szennyezésekről szolgáltatott információk tekintetében hiányos (OMV Group; 2022b). A BP szintén releváns adatokat szolgáltat, de a biodiverzításra és a harmadlagos szennyezésekre vonatkozó adatok hiányoznak (BP, 2023b). A Lukoil esetében jelentős növekedés tapasztalható az ÜHG-kibocsátásban 2022-re, illetve a biodiverzításra vonatkozó adatok rendelkezésre állnak (Lukoil, 2022). A Pertamina esetében az adatok több területen is korlátozottak, mely nehezíti az összehasonlíthatóságot (Pertamina, 2019). A GS Caltex esetében is a jelentős szennyezésekre és a biodiverzításra vonatkozó adatok hiányoznak (GS Caltex, 2020). A Petrobras tevékenységét csökkenő ÜHG-kibocsátás jellemzi és a biodiverzitással összefüggésben is szolgáltatnak adatokat, azonban a jelentős szennyezések például hiányoznak (Petrobras, 2022).

Az elsődleges kibocsátások a vállalatok közvetlen kibocsátásait jelentik. Az OMV esetében 11,7 millió tonna CO₂-egyenérték (röviden és a továbbiakban: mt CO₂e) kibocsátást jelentettek 2022-ben. Az adatok szerint a metánkibocsátás is jelentős, ami a jelentős környezeti hatások miatt aggodalomra adhat okot (OMV Group, 2022b). A BP elsődleges kibocsátásai 30,4 mt CO₂e, ami jóval magasabb az OMV értékénél és ezáltal a BP jelentős közvetlen kibocsátással

rendelkezik, ami az iparági tevékenységek széles skáláját foglalja magába, beleértve az olajtermelést, a finomítást és a szállítást is (BP, 2023a; BP, 2023c; BP, 2023e). A Lukoil elsődleges kibocsátása az egyik legmagasabb a vizsgált vállalatok között a maga 41,2 mt CO₂e értékével 2022-ben. Ez az érték a legjelentősebb kőolajkitermelő tevékenységekre utal, valamint a kőolajfinomító iparban jellemző APG (angolul: associated petroleum gas, magyarul: olyan kapcsolódó gáz, amely az olajban oldott kőolaj-lerakódásokkal együtt található) égési kibocsátások magas arányára. A Petrobras esetében az elsődleges értéke a legmagasabb, 46 mt CO₂e, amely habár alacsonyabb mint az előző években mértek a vállalat számára, még így is kiugróan magas (Lukoil, 2022).

A másodlagos kibocsátások az indirekt kibocsátásokat jelentik, amely a vállalatok által vásárolt vagy felhasznált energiákból származnak. Az OMV esetében ez az érték 0,9 mt CO₂e, amely jelentheti az energiahatékonyság iránti magasabb elköteleződést (OMV Group, 2022b). A BP esetében 1,5 mt CO₂e kibocsátás jellemezte az indirekt kibocsátásokat, amely a jelentős mennyiségű elektromos áram használatából eredhet (BP, 2023a; BP, 2023c; BP, 2023e). Ezekkel szemben a Lukoil 5,7 mt CO₂e másodlagos kibocsátást jelentett 2022-ben, és ez a vállalat nagyszámú energaintenzív tevékenységének következménye (Lukoil, 2022).

A beszámolóikban a vállalatok különböző intézkedéseikről adnak részletesebb információt a környezeti hatások csökkentésére és a fenntarthatóság előmozdítására. Az OMV és a BP intenzív szabályozási megfeleléssel és energiahatékonysági intézkedésekkel rendelkezik (OMV Group, 2022a; BP, 2023). A Lukoil jelentős mértékben célozza az APG égetés mellőzését, hogy mérsékelje a metánkibocsátást, míg a Petrobras az olajkiömlések számát és az ÜHG-kibocsátást próbálja csökkenteni (Lukoil, 2022; Petrobras, 2022).

4.4.2. A vállalati gyakorlatok, tevékenységek áttekintése

A vállalatok tevékenysége a CSR részeként nagyon sokrétű. Az OMV csoport 315 befektetést támogatott 22 országban, melynek 3,2 millió kedvezményezettje volt 2022-ben (OMV Group, 2023). A közösségi projektek célja a közösségek önfenntartásának és a munkahelyteremtésnek fellendítése, illetve a fenntartható gazdasági fejlődés népszerűsítése. A RoEficienta projektjük célja az energiahatékonyság kultúrájának megteremtése az építőiparban, melyet egyrészt a tájékoztatás, az oktatás és a köztudatosság növelése révén szeretnének elérni, másrészt elősegíteni és népszerűsíteni az NZEB szabvány elterjedését az épületek felújítása során. Ez a szabvány az Európai Unió energia- és éghajlatpolitikájával összhangban készült és az energiahatékonyság elve köré épül. A megújuló energiaforrásokat és környezeti fenntarthatóságot célzó projektek között jelentős mennyiségű napelem-elhelyezésre is sor

került a vállalat részéről, például Ausztriában, Romániában, Tunéziában, Új-Zélandon, továbbá Norvégiában szélerőművet működtet az Equinorral közösen. Ezen megújuló energiaforrások összesített kapacitása és az ebből eredő CO₂e megtakarítások a következőképp alakulnak: a teljes kapacitás a fotovoltaikus és szélerőművi telepítésekből 80MW és közel 13 ezer MWh/év. A teljes CO₂e megtakarítás évente majdnem 54 ezer tonna CO₂e (OMV Group, 2023; OMV Petrom, 2024).

A BP fő profiljával kontrasztban megépítette Németországban Európa első nyilvános elektromos teherautó-töltő korridorját, mely ultra-gyors töltők akár 45 perc alatt 200 km-es hatótávolságot biztosíthatnak a tehergépjárműveknek. A vállalat saját tevékenységi köréhez közelebb maradván az angliai Teesside nehéziparának dekarbonizálásában vállalt nagy léptékű segítséget, és két alacsonyabb CO₂-kibocsátású projekt indulása van folyamatban. Emellett a vállalat a zöld hidrogén előállítására szolgáló elektrolízis fejlesztésére szolgáló tevékenységekbe kezdett Spanyolországban. A társadalmi aspektus terén is számos tevékenységgel erősíti felelősségvállalását. Ezek között van a fogyasztókkal élők támogatása a fuelService (magyarul „üzemanyag szolgáltatás”) együttműködés révén, mellyel a fizikai fogyasztókkal élők számára teszik lehetővé az üzemanyag újratöltést. Emellett számos kezdeményezést indított az Egyesült Királyságban és Lengyelországban a menekültek támogatására főként képzésekkel és foglalkoztatással. A vállalat továbbá olyan kezdeményezéseket támogat, amelyek célja a fenntartható megélhetés biztosítása, például oktatási és képzési programok, mezőgazdasági fejlesztések, gyakornoki programok a társadalmi mobilitás elősegítésére (BP, 2023c).

A GS Caltex a társadalom számára igyekszik minél többet visszaadni kezdeményezésein keresztül. Ezek között van például a tanácsadás biztosításának támogatása azok számára, akik iskolai erőszak áldozatává váltak, illetve veszélyeztetett fiatalok számára is nyújtanak segítséget. A marginalizált osztályok támogatásának részeként a cég leveskonyhát működtet az időseknek, angol órákat biztosít, tehetségeket támogat, karol fel. A vállalat alapítványán keresztül a kultúra és művészet támogatását is kiemelten fontosnak tartja (GS Caltex; 2020).

4.4.3. Az eredmények összegzése

Az összehasonlítás során a **legfőbb nehézséget az adat-hiányosságok és az eltérő jelentési struktúrák okozták**. Bizonyos vállalatok nem rendelkeznek átfogó információkkal a biodiverzitásról vagy a szennyezésekről, ami megnehezíti így az összehasonlítást. Az OMV részletes adatokat szolgáltat szinte minden területről, miközben a Pertamina csak részleges adatokat közöl. A GRI irányelvek alapján történő összehasonlítás ugyan biztosít némi

következetességet, de az adatok hiányossága korlátozza a vállalatok teljeskörű összehasonlítását.

Fontos, hogy attól függetlenül, hogy a kőolaj-finomító vállalatok a GRI szerint közlik az adataikat még az **nem garantálja, hogy az adatok közvetlenül összehasonlíthatók**. Ennek az oka a GRI keretrendszer „természete”, ugyanis az szabályokat és irányelveket kínál a vállalati jelentések elkészítéséhez, de bizonyos mértékű **szabadságot, rugalmasságot biztosít** a vállalatoknak az adatok gyűjtéséhez és közléséhez. Kiemelendő, hogy a vállalatok szabadon választhatják meg az alkalmazott GRI mutatókat, melynek eredményeként vállalatonként eltérő adatkészlet kerül kialakításra. Továbbá a vállalatok *eltérő módon gyűjthetik az adatokat*, különböző módszereket alkalmazhatnak a kibocsátások, energiafelhasználás és egyéb mutatók mérésére. Egyes vállalatok ugyanakkor *részletesebb jelentéseket készítenek*, míg más vállalatok *kevésbé részletes adatokat közölnek*, illetve az olajipari vállalatok különböző üzleti modelleket és műveleteket folytathatnak, így egyesek például elsősorban kitermeléssel foglalkoznak, míg mások a finomításra vagy a kereskedelemre összpontosítanak. Ezek az *eltérő üzleti modellek* tovább befolyásolják az adatok tartalmát és a jelentési kritériumokat. Befolyásolhatja még a vállalatok jelentési kötelezettségeit, valamint az általuk alkalmazott normákat és szabványokat az eltérő szabályozási környezet, illetve az eltérő fenntarthatósági stratégiák követése. Egyes vállalatok nagy hangsúlyt fektetnek az energiahatékonyságra, míg mások az emissziók csökkentésére összpontosítanak.

4.5. A távközlési vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése

Habár a GRI jelentéstételi témái széles körben elfogadott mércét jelentenek a vállalati fenntarthatóság és környezeti hatások értékelésében, nem mindig illik minden tématerület tökéletesen az összes ipárághoz, beleértve a távközlési szektort is. A távközlési szektor működése nagyban eltér más iparágakétól, például a gyártás vagy a mezőgazdaság működésétől. Például a távközlési vállalatok működése nem jár jelentős anyagfelhasználással, mint a nehézipar vagy a gyártás. Ezért az indikátorok, amik az anyagok tömegét vagy térfogatát mérik, kevésbé relevánsak. A távközlési szektor főként irodákból, adatközpontokból és üzletekből áll, ami kisebb közvetlen környezeti lábnyommal jár, mint a gyárak vagy nagyüzemek. Emellett a biodiverzitással és a természetvédelmi területekkel kapcsolatos témák is kevésbé relevánsak.

Annak ellenére, hogy bizonyos tématerületek nem mindig a legjobban alkalmazhatók a távközlési szektorban, számos ok miatt mégis fontosak lehetnek a fenntarthatóság értékelése szempontjából. A távközlési szektor működtetése nagy mennyiségű energiát igényel, ami

jelentős üvegházhatású gázkibocsátással jár. Az energiafelhasználás csökkentése és az ÜHG-k kibocsátásának mérséklése kulcsfontosságú a fenntarthatóságban. Az ezekkel kapcsolatos GRI-indikátorok hasznosak az iparág környezeti hatásának értékelésében. A hulladékkezelés szempontjából habár a távközlési szektor kevés fizikai anyagot használ, az elektronikai hulladék kezelése fontos környezeti kérdés. Az olyan indikátorok, melyek a hulladék típusát és ártalmatlanítási módszereit mérik, segíthetnek a vállalatok fenntarthatóbb hulladékkezelési gyakorlatának kialakításában. A környezetvédelmi szabályozások terén a távközlési vállalatoknak is be kell tartaniuk az előírásokat és szabályokat, így ezen GRI témák segíthetnek nyomon követni, hogy a vállalatok megfelelnek-e ezen kötelezettségüknek. Továbbá kiemелendő, hogy előfordulhat, hogy egy indikátor vagy téma kevésbé releváns a távközlési szektor számára, ugyanakkor a vállalati környezetvédelmi elkötelezettség kifejezése és alátámasztása továbbra is fontos.

4.5.1. A jelentések elemzése, eredmények

Ahogy az már ismertetésre került az előző pontokban is, a környezetvédelmi törvények és szabályozások betartása az egyik legfontosabb mutató a vállalatok felelősségvállalására. Azok a vállalatok amelyek megszegik a szabályokat, komoly jogi következményekkel és reputációs kockázatokkal szembesülnek. Az elemzett vállalatok adatai alapján a legtöbb vállalat, mint az AT&T, a Deutsche Telekom, a SoftBank Group, az Orange és az América Móvil betartják a szabályokat és közölnek is a GRI jelentéstétellel összhangban, azonban a Vodafone Group és a China United Network nem közölt információt a témában (AT&T, 2024e; Deutsche Telekom, 2023a; SoftBank Group, 2022a; Orange, 2021; América Móvil, 2022; Vodafone, 2019a; China United Network, 2021). Az információ hiánya azon túl, hogy csökkenti a vállalatok transzparenciáját és megbízhatóságát a fenntarthatóság tekintetében, megnehezíti az összehasonlítást a vállalatok között, mivel a törvényszegés elkerülése a környezetvédelmi felelősség egyik alappillére.

Ahogy az említésre került, a távközlési iparban a fizikai anyagfelhasználás általában relatív alacsony, így érthető, hogy a vállalatok közül miért csak a SoftBank Group szolgáltat információt a felhasznált anyagokról (SoftBank Group, 2022a; SoftBank Group, 2022b). A távközlési vállalatok működése általánosságban nem jár jelentős anyagfelhasználással, ugyanakkor az adatközlés hiánya korlátozza az összehasonlítási lehetőségeket. Az anyagfelhasználás mellett az újrahasznosítás kulcsfontosságú terület a környezetvédelemben és a fenntarthatóságban. Az újrahasznosított anyagok felhasználásáról a SoftBank Group mellett az Orange is közöl adatokat, jelezve elkötelezettségüket a fenntarthatóság mellett (SoftBank

Group, 2022a; Orange, 2021). Az újrahasznosított termékek és csomagolóanyagok esetében pedig az előző két vállalat mellett a Deutsche Telekom szolgáltat adatokat, míg a többi szervezet nem (Deutsche Telekom, 2023a). Az újrahasznosítás ugyanakkor egy fontosabb terület a távközlésben, az e-hulladék kezelésének kérdése és kihívása miatt.

Az energiafelhasználás a távközlésben a hálózatok működtetése és adatközpontok fenntartása miatt kiemelten sok energiát igényel. Ezen a területen minden vállalat közöl adatokat a belső energiafelhasználásról. A külső energiafelhasználás területén is minden vállalat közöl információt, kivéve a Vodafone Group és a China United Network (Vodafone, 2019a; China United Network, 2021).

Az energiafelhasználáshoz hasonlóan az üvegházhatású gázok kibocsátásának területén is minden szervezet közzéteszi adatait az elsődleges, másodlagos és harmadlagos ÜHG-k kibocsátásáról. Továbbá az ÜHG-k kibocsátásnak intenzitása és csökkentése is egy fontos szempont, a Vodafone Group kivételével minden vállalat közöl adatokat erről (Vodafone, 2019b). Az ózonréteget károsító anyagok kibocsátását jellemző adatokat azonban csak az AT&T teszi közzé jelentéseiben, ami arra utalhat, hogy a többi vállalat esetében ez nem releváns vagy nincs megfelelő adatgyűjtés kialakítva (AT&T; 2024e).

Érdekes továbbá, hogy a hulladékkezelés és a szennyezés csökkentése annak ellenére, hogy kritikus a távközlési szektorban, mégis csak két vállalat, az Orange és a Deutsche Telekom, közli adatait a hulladékok típusáról, az ártalmatlanítási módszerekről (Orange, 2021; Deutsche Telekom, 2023a).

4.5.2. A vállalati gyakorlatok, tevékenységek áttekintése

A Deutsche Telekom számos olyan CSR tevékenységet folytat, amelyek középpontjában a fenntarthatóság és a vállalati felelősségvállalás áll. Ezek a tevékenységek kiterjednek a belső vállalati kultúra fejlesztésére, a közösségi projektekre, valamint a környezetvédelemre. A Zöld Úttörők névre (angolul: Green Pioneers Program) hallgató program célja a felelős vezetési és viselkedési normák terjesztése a munkaerő körében, mely tevékenységek közé tartozik az irodaszerek és ruhák cseréje, faültetési és hulladékgyűjtési kampányok, illetve belső telekocsi szolgáltatás. A környezetre vonatkozó kezdeményezések közül kiemelkedő, hogy a vállalat teljes hálózata Németországban megújuló energiákból működik (Deutsche Telekom, 2023b). 2021-ben a vállalat bevezette az Eco Rating rendszerét (magyarul: öko-értékelési rendszer), amely átlátható információkat nyújt a környezetbarát mobiltelefonokról. Ez a rendszer értékeli a készülékek gyártásának, szállításának, használatának és ártalmatlanításának teljes folyamatára gyakorolt környezeti hatását, ezáltal segítve a vásárlókat a tájékozottabb és

fenntarthatóbb döntések meghozatalában, ösztönözi a gyártókat a környezeti hatások csökkentésére, és javítja az iparág átláthatóságát a környezeti lábnyom csökkentését célozva (Deutsche Telekom, 2024; Eco Rating; 2024). Ezek mellett a vállalat kibővítette fenntartható termékei körét (routereket, médiavevőket) és az eszközök bérleti modelljét és újrahasznosítását is átalakította. Az üzleti ügyfelek számára több mint 16 fenntartható megoldást biztosít a vállalat, mint az üzemanyag-megtakarítás optimalizálására szolgáló rendszer, mobil eszközök bérlete, digitális szállítólevelek, életciklus-menedzsment az IoT (angolul: Internet of Things, magyarul: a dolgok internete) megoldásokhoz, energia-megtakarítás szenzorok, talajvíz-monitorozás. A tevékenységek és kezdeményezések jól szemléltetik, hogy a szervezet kiemelten integrálja a fenntarthatóságot és a környezettudatosságot nem csak vállalati stratégiájába, hanem termék- és szolgáltatáspalettájába is (Deutsche Telekom, 2024).

Az AT&T vállalati társadalmi felelősségvállalási tevékenységei 2021 óta jelentős mértékben a digitális szakadék áthidalására koncentrálnak. A vállalat 5 milliárd dollárt különített el azzal a céllal, hogy 2030-ig 25 millió amerikait kapcsoljon be és tartson összekapcsolva a magas sebességű internettel (AT&T, 2024b). Emellett ingyenes digitális tanfolyamokat és műhelyeket kínálnak az internet biztonságos használatára. A cég továbbá a Deutsche Telekomhoz hasonlóan például az okos rendszerek révén növeli energiahatékonyságát és a megújuló energia használatát a vállalaton belül és ügyfelei körében. A papír alapú műveletekről a vállalat a digitális rendszerekre vált, csökkentve a hulladékot, míg a kibocsátások csökkentésére a vállalati járműveket alternatív üzemanyagot használókra váltja, ezzel optimalizálva a flottaműködést és az üzemanyag-fogyasztást. Az energia- és erőforrásfelhasználás hatékonyságának növeléséhez pedig a mesterséges intelligenciát és az IoT alkalmazásokat érintő beruházásokat támogatja (AT&T, 2024a; AT&T, 2024c; AT&T, 2024d).

Az Orange CSR-tevékenységei a regionális kapcsolódás és infrastruktúrafejlesztésre, a munkavállalók támogatására, a vállalkozói képesség támogatására, a hosszú távú gazdasági fenntarthatóságra és a társadalmi- és gazdasági hatás mérésére összpontosítanak. Ezek keretén belül az Orange lefedettségének kiterjesztésére bővítési beruházásokkal növeli hálózatát, hogy még többen kapcsolódhassanak világszerte. A vállalat a legújabb technológiai előrelépéseket követve Európa-szerte hálózatfejlesztésbe kezdett, a meglévő 4G hálózatot 5G-re való fejlesztéssel (Orange, 2024a). 2020-ban kibocsátott egy 500 millió eurós fenntarthatósági kötvényt, amelynek bevételeit fenntarthatósági projektekre fordítja. Ez a vállalat a vállalkozói képesség támogatására irányul, és számos vállalatot segített ezáltal a cég elindulni. Ezen

vállalatok közös pontja, hogy új vagy innovatív technológiát használnak, és a következő területeket fedik le: robotika és szoftverfejlesztés a raktárkezelés területén, mesterséges intelligencia az ügyfélélmény javítása érdekében, sportszórakoztatás, digitális logisztika és konténerszállítás, virtuális esemény kezelésére szolgáló platform, felhőalapú pénzügyi megoldások, adatok integrálására, irányítására és valós idejű elérhetőségére specializálódó szoftver, marketing technológia, melynek alapjai a mesterséges intelligencia és a felhőalapú megoldásokon nyugszik. A kezdeményezésen keresztül az Orange elősegíti az innovációt és a gazdasági növekedést, miközben hozzájárul a társadalmi mobilitáshoz és a fenntarthatósághoz (Orange, 2024b).

4.6. A vállalati jelentések vizsgálatának összefoglalása

A GRI szabványok, ahogyan az az előző fejezetek alapján is látható, jelentős szerepet játszanak a vállalati fenntarthatósági jelentések készítésében. Ezek a szabványok *több előnyt is kínálnak a vállalatok számára*, mint az átláthatóság, az összehasonlíthatóság, valamint a fenntarthatósági kezdeményezések bemutatásának lehetősége, ugyanakkor a szabványok rugalmassága miatt a jelentések minősége kihívást jelenthet, mely így az összehasonlíthatóság lehetőségét veszélyezteti. A szabványok különbözősége és a vállalatok közötti variabilitás olyan tényezők, amelyek befolyásolják a fenntarthatósági jelentések értékelését. A szektorok közötti összehasonlítás alapján a GRI szabványoknak **van pozitív és negatív oldala is**, amely befolyásolja az átláthatóságot és a fenntarthatósági jelentések minőségét.

A GRI egyik erőssége, hogy *rugalmas keretrendszert kínál*, amely különböző iparágakra alkalmazható. Az elemzések alapján például a távközlési szektorban az AT&T és a Deutsche Telekom részletes adatokat közöl az energiafelhasználásról és az ÜHG-k kibocsátásáról, ami a szabványok alkalmazásának a pozitív oldalát mutatja (AT&T, 2024e; Deutsche Telekom, 2023a). A szabványok rugalmassága tehát lehetővé teszi, hogy a szervezetek az üzleti tevékenységükhöz leginkább illeszkedő indikátorokat válasszák, ami segíti a fenntarthatósági erőfeszítések bemutatását.

Azonban a GRI rugalmassága azt is jelenti, hogy a vállalatok *különböző módon értelmezhetik a jelentési elveket*, ami korlátozza az összehasonlíthatóságot. A vállalatok szabadon választhatják meg az alkalmazott indikátorokat, ami eltérő adatkészlethez vezethet. Az eltérő gyakorlatok és szabványok miatt a vállalatok jelentései változóak lehetnek a tartalom, az adatminőség és a részletezettség tekintetében. A kvalitatív és kvantitatív elemek kombinációja tovább bonyolítja a helyzetet. Az adatok gyakran túl általánosak vagy mérhetetlenek, ahogy a GRI mutatók egy része nem rendelkezik konkrét mérési kritériumokkal

(Boiral & Henri, 2015). Ez látható volt a kőolaj-finomító vállalatok esetében is, ahol a jelentési gyakorlat különösen eltérő – míg az OMV és BP részletes adatokat közölt, addig a GS Caltex és Pertamina esetében a jelentési struktúra és az adatok közlése hiányos. Ezek a különbségek pedig a jelentések összehasonlíthatóságát nehezítik. További akadályként említhetők a különböző mérési skálák használata, az eltérő pénznemek és mértékegységek is (Boiral & Henri, 2015).

Az összehasonlíthatóság nehézségei pedig különösen akkor jelentenek problémát, amikor a vállalati fenntarthatósági teljesítményértékelésre kerül sor. Az eltérő jelentési struktúrák miatt egyes vállalatok részletesebb információkat közölnek, míg mások kevésbé részletes adatokat szolgáltatnak. Az adathiány vagy az adatok hiányos közlése tovább csökkenti az összehasonlíthatóságot.

Egy másik akadály a jelentések nehezen értelmezhető jellege, ahol az információk *homályosak vagy önkényesen megfogalmazottak*. A GRI jelentéseknél Boiral és kutatótársa (2015) szerint gyakori a **„háttérzaj” jelensége**, amikor a nagy mennyiségű általános információ elnyomja a fontosabb adatokat, így nehezítve a részletes összehasonlítást. A távközlés esetében az adathiány különösen problémás, mivel számos vállalat, például a Vodafone Group és a China United Network, nem közöl információkat a környezetvédelmi törvények és szabályozások megszegéséről, ezzel csökkentve az összehasonlíthatóságot és akadályozva a transzparenciát (Vodafone, 2019a; China United Network, 2021). A jelentések színvonala így nagyban függ a vállalatok elkötelezettségétől és készségétől, hogy áltatható módon mutassák be fenntarthatósági teljesítményüket.

A GRI által javasolt jelentési alapelvek, például az átláthatóság, az összehasonlíthatóság, a teljesség, a pontosság és ez egyensúly segítenek a jelentési minőség javításában, de a valóságban a vállalatoknak további egységesítésre és szigorúbb szabványokra van szükségük a fenntarthatósági jelentések összehasonlíthatóságának növelése érdekében. A jelentési elvek szigorúbb alkalmazása és az egységesített jelentési formátumok hozzájárulhatnak a vállalatok közötti nagyobb átláthatósághoz és összehasonlíthatósághoz. A fenntarthatósági jelentések esetében a GRI egyik alapelve a világosság, tehát a vállalatoknak érhető és könnyen hozzáférhető információkat kell szolgáltatniuk. *Ez azonban nem mindig valósul meg*, továbbá az adatok hiánya vagy a nem megfelelően értelmezett indikátorok rontják a fenntarthatósági jelentések pontosságát és átláthatóságát (Boiral & Henri, 2015). A következő, 19. számú táblázat az összehasonlítási nehézségekkel összefüggésben mutatja be a problémákat példákkal, illetve kiegészítve Boiral és Henri (2015) kutatásának különböző értelmezésével.

14. táblázat: Főbb megállapítások a GRI jelentésekkel kapcsolatban
 Forrás: saját szerkesztés Boiral és Henri (2015) alapján

kategória	nem mérhető és meghatározhatatlan információk	nem összehasonlítható mérések	hiányos vagy félreérthető információk	átláthatatlan vagy „önjelölt” információk
az összehasonlíthatóság	sok GRI indikátor kvalitatív jellegű, általános és meghatározhatatlan információk megjelenítése	különböző mérési skálák használata, kontextuális tényezők, társadalmi-kulturális szempontok, szabályozások, ökológiai források	sok indikátornál hiányzik az adat vagy hiányos az információ, bizonyos indikátorok értelmezése nehéz	a jelentések nehézkesek, a pozitív állításokra helyezett túlzott hangsúly, a problémás kérdések figyelmen kívül hagyása
példák az	alapvető kérdések kvalitatív indikátorokkal – korrupciós kockázatok, biodiverzitás, egyesülési szabadság	a vízkitermelés forrás szerinti mérése különböző egységek szerint történik	alig tárgyalt információk, hiányos, kis százalékban van megemlítve	a negatív aspektusokra vonatkozó információk gyakran hiányoznak, vagy nehéz ellenőrizni őket
funkcionalista	a kvantitatív indikátorok hiánya, bizonyos GRI indikátorok felülvizsgálhatók, hogy több mérhető mutatót tartalmazzanak	technikai kérdés, amely több szabványosítással és több kontextuális adattal megoldható	az összhang kérdése, amelyet szigorúbb külső ellenőrzéssel lehetne kezelni	a jelentések folyamatos javítása idővel növelheti a jelentések átláthatóságát és kiegyensúlyozottságát
kritikai értelmezés	a fenntarthatóság homályos meghatározásával és annak a szervezetnek általi elfogult értelmezésével kapcsolatos	a jelentések a menedzsment uralja, ami megbízhatatlanná teszi a méréseket	a külső ellenőrzés addig nem megbízható, amíg azt az ügyfél szervezet választja és finanszírozza	A zöldre festés kockázatát csökkenthetné a jelentéstételi folyamatba a stakeholder-ek nagyobb bevonása

posztmodernista	a fenntarthatóság elillanó és narratív jellegét tükrözi, amelyet nem lehet egyszerű és egydimenziós indikátorokkal leírni	a kvantitatív adatok nem tudják megragadni a fenntarthatósági kérdések kontingenciáját, összetettségét és kontextusfüggőségét	a fenntarthatósági információ elkerülhetetlenül hiányos, félreérthető, és nehéz egyszerre megfelelni és átláthatónak lenni	a jelentések mindig idealizált történetet mesélnek el, amely az önjelölt információkra épül, és nem tükrözi a valóság kaotikus jellegét
-----------------	---	---	--	---

A GRI indikátorainak összehasonlíthatóságával kapcsolatos főbb problémák mélyebb elemzése rávilágít a fenntarthatósági jelentések értékelésének komplexitására és kihívásaira. Az egyik legjelentősebb probléma az, hogy **sok GRI indikátor kvalitatív jellegű, és általános, meghatározhatatlan információkat tartalmaz.** Ezek az indikátorok, mint például a korrupciós kockázatok vagy kérdések a biodiverzitás kapcsán nehezen mérhetők objektív és kvantitatív módszerekkel, ami így megnehezíti az összehasonlítást a különböző szervezetek között. További akadályt jelent **a különböző mérési skálák használata** (például a vízkitermelés mérése különböző egységekben történik), és a kontextuális tényezők (társadalmi-kulturális szempontok, szabályzások és ökológiai forrópontok) tovább bonyolítják az adatok egységes értelmezését. A **hiányos vagy félrevezető információk is gyakran előfordulnak** és megjelennek a jelentésekben, például számos indikátor adatai hiányosak vagy nehezen értelmezhetők, ami tovább rontja a jelentések megbízhatóságát. Az **átláthatatlan vagy „önjelölt”-nek** is nevezett információk is gyakoriak, amelyek miatt a jelentések **gyakran nehezen értékelhetők reálisan**, mivel túlzottan a pozitív eredményekre fókuszálnak, figyelmen kívül hagyva a kiemelten problémás kérdéseket.

Összességében a GRI jelentések összehasonlíthatóságának fő akadályai a kvalitatív és meghatározhatatlan információk, a különböző mérési skálák, a hiányos adatok, valamint az átláthatatlan és önjelölt információk. A funkcionalista megközelítés szerint ezek főként technikai kérdések, melyeket szabványosítással és szigorúbb ellenőrzéssel lehetne javítani (Borial & Henri, 2015). A kritikai értelmezés szerint a fenntarthatósági jelentések menedzsment általi dominanciája megbízhatatlansághoz vezet és a stakeholder-ek nagyobb bevonása lenne szükséges. A posztmodernista értelmezés szerint a fenntarthatóság összetett és kontextuális jellegét nem lehet egyszerű indikátorokkal megragadni (Borial & Henri, 2015).

4.6.1. Javaslatok a jelentések összehasonlíthatóságának növelésére

Az összehasonlíthatóság növelése érdekében érdemes figyelembe venni a következő javaslatokat:

- **szigorúbb szabványok és útmutatók** – a fenntarthatósági teljesítmény mérésének és jelentésének pontosítására
- **külső ellenőrzés (auditálás) további ösztönzése** – hitelességnövelés, összehasonlíthatóság javítása
- **adatgyűjtési és mérési módszerek egységesítése** – a szektorokon belüli eltérő vagy hiányos mérések és adatok csökkentése
- **ágazatokon belüli összehasonlíthatóság elősegítése** – ágazat-specifikus standardok követésének szigorítása, lefedettségének kiterjesztése
- **nagyobb átláthatóság ösztönzése** – bizalmas adatok miatti hiányosságok csökkentése

Ezekon túlmenően az iparágakon átívelő összehasonlíthatóság és mérés lehetővé tenné, hogy a vállalatok fenntarthatósági teljesítményét ne csak a szektoron belül, hanem más iparágakhoz viszonyítva is értékeljük. Ez a fajta összehasonlíthatóság nagy szerepet játszik *az értékláncok értékelésében, az együttműködések és partnerségek kialakításában, valamint a fenntartható gyakorlatok integrálásában*. A különböző szektorok összehasonlíthatóságának fontosságát a következő szempontok támaszthatják alá:

- **az értékláncok összehasonlíthatósága** – a fenntarthatósági célok elérésének érdekében a vállalat együttműködnek más szervezetekkel, létrehozva ezáltal teljes értékláncokat. A gyógyszeripari vállalatok kapcsolatban állhatnak a kőolaj-finomító iparággal az energiaforrások tekintetében, de egy közelebbi példa a távközlési szektor, ami elektronikai alkatrészeket és szolgáltatásokat igényel, melyek a teljes értékláncon keresztül érkeznek. Az összehasonlíthatóság lehetővé teszi az egész értéklánc fenntarthatóságának nyomon követését és a gyenge pontok azonosítását. Ha a vállalatok egységes módon jelentenek és hasonló mérési módszereket alkalmaznak, akkor az együttműködés fenntarthatósági előnyei jobban kiemelkednek.
- **a kollaboráció elősegítése** – a fenntarthatóság legtöbbször interdiszciplináris megközelítést igényel, amelyben az iparágak együttműködnek a környezeti és társadalmi problémák megoldásában. Az összehasonlíthatóság lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy megosszák legjobb gyakorlataikat és közös projekteket hozzanak létre. Ha egy vállalat a fenntarthatósági kezdeményezéseit össze tudja

vetni más iparágakkal, akkor könnyebben azonosíthatja a lehetséges kollaborációs területeket, ami növelheti a fenntarthatósági törekvések hatékonyságát.

- **az energiaiparral való kapcsolat** – bár a gyógyszeripar, a kőolaj-finomító ipar és a távközlés különböző szektorok, mindegyik összefügg az energiaiparral. Az energiaforrások fenntarthatóvá tétele az egyik legfontosabb környezeti célkitűzés, és az összehasonlíthatóság lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy lássák, hogyan viszonyulnak a fenntarthatósági normákhoz az energiafelhasználás területén. Az iparágakon átívelő összehasonlíthatóság segíthet a vállalatoknak az energiafogyasztás és a kibocsátások csökkentésére irányuló célok kitűzésében, valamint az értéklánc fenntarthatóságának átfogó értékelésében.
- **az iparágak közötti benchmarking** – ha a vállalatok egységes módon jelentenek, akkor az iparágakon átívelő benchmarking és teljesítményértékelés is lehetséges. Ez segíthet a vállalatoknak megérteni, hogy hol állnak más iparágakhoz képest, és milyen lépéseket kell tenniük a fenntarthatósági célok elérése érdekében. Az összehasonlíthatóság révén az iparágak tanulhatnak egymástól és jobban megérthetik a fenntartható gyakorlatok értékét.

A GRI szabványok által kínált átláthatóság, összehasonlíthatóság és mérés kulcsfontosságúak a fenntarthatóbb értékláncok és iparágak közötti együttműködések kialakításában. Az összehasonlíthatóság révén a vállalatok jobban megérthetik fenntarthatósági teljesítményüket és azonosíthatják a fejlődési területeket. A GRI szabványok által kínált rugalmas keretrendszer azonban *további egységesítést igényel* a teljes értéklánc összehasonlíthatóságának javítása érdekében, különösen az adatok minősége, a jelentési struktúrák és a mérési módszerek terén. Az iparágakon átívelő összehasonlíthatóság és mérés lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy együttműködjenek a fenntarthatóbb jövő érdekében, miközben biztosítja az értékláncok átláthatóságát és fenntarthatóságát.

5. ÖSSZEGZÉS

A vállalatok társadalmi felelősségvállalási jelentéseinek átláthatósága és elszámoltathatósága kulcsfontosságú tényezők a modern üzleti környezetben. Az üzleti vállalkozások **egyre inkább elkötelezik magukat a fenntarthatóság iránt**, és ennek eredményeként növekszik a közzétett CSR-jelentések száma és jelentősége is. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság azonban nemcsak a jelentések mennyiségére és minőségére, hanem azok tartalmának és bemutatásának alapjaira is kiterjed. A projektfeladat célja a **CSR-jelentések átláthatóságának és elszámoltathatóságának elemzése**, feltárva azokat a kihívásokat és lehetőségeket, amelyekkel a vállalatok és az érdekeltek szembesülnek ezen a területen.

A dolgozat a stakeholder-elméleten, a fenntartható fejlődés fogalmán, valamint a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának elméletén alapul. Ezek a keretek határozzák meg a CSR-t, mint a vállalati magatartást, amely juttatásokkal és előnyökkel járul hozzá a dolgozók, valamint a szélesebb környezet (társadalmi, gazdasági és természeti környezet egyaránt) jólétének pozitív alakulásához. Ezt a jólétet nem csak az anyagi támogatással, hanem az érintettek szükségleteinek figyelembevételével és azok kielégítésével is kifejezheti. A dolgozat megvizsgálja a különböző közgazdasági gondolkodók elméleteit, feltárja a CSR-t meghatározó paradigmákat, elemzi az intézményi környezetet, valamint a CSR-jelentések készítésének irányelveit és szabványait meghatározó útmutatókat és ajánlásokat. Az átláthatóság és elszámoltathatóság elemzéséhez a GRI keretrendszerében meghatározott kritériumok alapján választott vállalatok tartalmi elemzése és összehasonlítása kerül előtérbe, mely strukturált módon kategorizált tartalomelemzésen alapul. Ennek során az elemzés és összevetés révén mélyebb betekintés nyerhető a CSR-jelentések általi átláthatóság és elszámoltathatóság dimenzióiba.

Az alapvető kérdés, hogy a vállalatoknak *milyen felelősségeik vannak a társadalom és környezetük iránt, sok elméleti vitát generál*. Milton szerint a vállalatok fő feladata a profit növelése, minden más ettől eltérő felelőtlen. Ez ellen Goodpaster és Matthews új kapitalista nézetet képvisel, amely szerint a vállalatoknak etikai és erkölcsi kötelezettségeik is vannak. Az üzletembereknek olyan tevékenységeket kell folytatniuk, amelyek előnyösek a társadalom számára. Carroll (1991) szerint a vállalati társadalmi felelősség magában foglalja a társadalom által a vállalatok felé támasztott gazdasági, jogi, etikai és jótékonyági elvárásokat. Post és szerzőtársai (2002) úgy vélik, hogy egy vállalatnak nemcsak a profitmaximalizálásra kell

összpontosítania, hanem az érdekeltek elvárásainak is meg kell felelnie ahhoz, hogy megőrizze intézményi legitimitását.

A GRI szabványok jelentős szerepet játszanak a vállalati fenntarthatósági jelentések készítésében, azonban e szabványok **rugalmassága jelentős kihívást jelenthet a jelentések minőségére** nézve. Az előnyök között sorakoznak az átláthatóság és összehasonlíthatóság elősegítése és növelése, ugyanakkor az eltérő gyakorlatok és szabványok miatt a vállalati jelentések értékelése és elszámoltathatósága bonyolult lehet. A szabványok flexibilitása azt is lehetővé teszi, hogy a vállalatok az üzleti tevékenységükhöz leginkább illeszkedő indikátorokat válasszák, ami segítheti a fenntarthatósági erőfeszítések bemutatását, ugyanakkor az eltérő értelmezési módok és a választott indikátorok eltérései megnehezítik az összehasonlíthatóságot. A vállalatok **szabadon választhatják meg az alkalmazott indikátorokat, ami változó adatkészleteket eredményezhet**. Emellett az adatkészletek különbözősége és a szabványok változatossága befolyásolhatja a jelentések minőségét és részletességét.

A GRI által javasolt jelentési alapelvek segíthetnek a jelentési minőség javításában, azonban a valóságban *további egységesítésre és szigorúbb szabványokra van szükség* a jelentések összehasonlíthatóságának növelése érdekében. A fenntarthatósági jelentések esetében az átláthatóság, az összehasonlíthatóság és a teljesség elveinek szigorúbb betartása hozzájárulhat a vállalatok közötti nagyobb átláthatósághoz és összehasonlíthatósághoz. Azonban az adatok hiánya vagy azok hiányos közzélése tovább ronthatja a jelentések pontosságát és átláthatóságát. A fenntarthatósági jelentések esetében azonban a világosság elvét is szigorúan kell alkalmazni, hogy biztosítsák az érthető és könnyen hozzáférhető információkat a jelentésekben. Ezáltal **a vállalatoknak nagyobb elkötelezettséget kell mutatniuk az átláthatóság és összehasonlíthatóság iránt**, hogy valós és hasznos információkat szolgáltatassanak a fenntarthatósági teljesítményükről.

A Global 500 vállalatai közül választott vállalatok fenntarthatósági jelentéseinek elemzése arra összpontosít a dolgozatban, hogy melyik vállalat milyen jelentési szabványokat alkalmaz, milyen mértékben van jelen a fenntarthatósági témák megjelenítése az általuk közzétett jelentésekben és miként valósítható meg a vállalatok összehasonlítása. A vizsgálat eredménye bővíti a vállalatok és a fenntarthatósági jelentések kutatásának körét, valamint utat mutathat a későbbi vizsgálódások felé, hogy mélyebben megérthető legyen a vállalati fenntarthatósági teljesítmény és az ezt támogató jelentési gyakorlatok közötti koherencia. Az ilyen jellegű elemzések segíthetik a fenntarthatósági jelentések minőségének javítását és az átláthatóság növelését a vállalatok és érdekeltek számára. Az elemzés nem csak az elméleti megértést

szolgálja, hanem a gyakorlati alkalmazást is elősegítheti, hozzájárulva ezzel a vállalatok és a fenntarthatósági jelentések területén történő fejlődéshez és javuláshoz.

Fontos megjegyezni, hogy bár a vállalatok CSR-jelentéseinek elemzése során kihívások és komplexitások merülnek fel, *ezek hozzájárulnak a fenntarthatósági gyakorlatok és jelentések jobb megértéséhez.* A jövőbeli kutatások lehetőséget kínálnak a módszertani és elméleti kérdések további tisztázására, valamint az iparágak közötti összehasonlításra és az előrehaladás nyomon követésére. A fenntarthatósági kihívásokkal és lehetőségekkel kapcsolatos további kutatásokra és intézkedésekre építve magasabb szintű előrelépések érhetők el az üzleti és társadalmi fenntarthatóság terén.

6. IRODALOMJEGYZÉK

- Access to Medicine Foundation. (2022). 2022 Access to Medicine Index. Hozzáférés dátuma: 2024.05.24. <https://accesstomedicinefoundation.org/resource/2022-access-to-medicine-index>
- Achilles. (2024). Corporate Sustainability Reporting Directive: everything you need to know. Hozzáférés dátuma: 2024.04.12. <https://www.achilles.com/industry-insights/corporate-sustainability-reporting-directive-everything-you-need-to-know/>
- Alaska Airlines. (2022). Care Riport. Hozzáférés dátuma: 2024.04.25. https://assets.contentstack.io/v3/assets/blt2cefe12c88e9dd91/blta1be8b2e9fd9b39e/2022_Alaska_Airlines_Care_Report.pdf
- América Móvil. (2022). Sustainability Report 2022. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01. <https://sustentabilidad.americamovil.com/portal/su/pdf/2022-Sustainability-Report.pdf>
- Antoni, M., & Hurt, Q. (2006). Applying the Global Reporting Initiative (GRI) for public bodies in the South African context: the eThekweni experience. *Development Southern Africa*, 23(2), 251-263.
- Arvidsson, S. (2010). Communication of Corporate Social Responsibility: A Study of the Views of Management Teams in Large Companies. *Journal of Business Ethics*, 96(3), 339–354.
- AstraZeneca. (2022). Sustainability Data Summary. Hozzáférés dátuma: 2024.04.21. <https://www.astrazeneca.com/content/dam/az/Sustainability/2023/pdf/Sustainability-Data-Summary-2022.pdf>
- AstraZeneca. (2023a). Sustainability Report 2023. Hozzáférés dátuma: 2024.04.21. <https://www.astrazeneca.com/content/dam/az/Sustainability/2024/pdf/Sustainability-Report-2023.pdf>
- AstraZeneca. (2023b). Biodiversity Position Datement. Hozzáférés dátuma: 2024.04.21. <https://www.astrazeneca.com/content/dam/az/Sustainability/2023/pdf/AZ-Biodiversity-Statement.pdf>
- AT&T. (2024a). Corporate Social Responsibility: Home. Hozzáférés dátuma: 2024.05.17. <https://about.att.com/csr/home.html>
- AT&T. (2024b). Digital Divide Recommitment. Hozzáférés dátuma: 2024.05.17. <https://about.att.com/story/2024/digital-divide-recommitment.html>
- AT&T. (2024c). Driving Business Success Through Sustainability. Hozzáférés dátuma: 2024.05.17. <https://www.business.att.com/learn/articles/driving-business-success-through-sustainability.html#>
- AT&T. (2024d). Outcomes, Not Optics: Our Commitment to the Digital Divide. Hozzáférés dátuma: 2024.05.17. <https://www.attconnects.com/outcomes-not-optics-our-commitment-to-the-digital-divide/>

- AT&T. (2024e). GRI Reporting Frameworks. Hozzáférés dátuma: 2024.05.17.
<https://sustainability.att.com/reports/reporting-frameworks/gri>
- Bannon, I., & Collier, P. (2003). *Natural Resources and Violent Conflict: Options and Actions*. Wolrd Bank Publications. ISBN 0-8213-5503-1
- Bansal, T., & DesJardine, M. (2015). Don't Confuse Sustainability with CSR. *Ivey Business Journal*. Retrieved from <https://iveybusinessjournal.com/dont-confuse-sustainability-with-csr/>
- Baumgartner, R. (2013). Managing Corporate Sustainability and CSR: A Conceptual Framework Combining Values, Strategies and Instruments Contributing to Sustainable Development. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 258-271. <https://doi.org/10.1002/csr.1336>
- Bernoville, T. (2023). Communicating your sustainability strategy: A guide to transparency and responsibility. Plan A Earth. Hozzáférés dátuma: 2024.04.11.
<https://plana.earth/academy/communicating-sustainability-strategy-transparency-responsibility>
- Boiral, O., Heras-Saizarbitoria, I., & Brotherton, M. C. (2019). Assessing and Improving the Quality of Sustainability Reports: The Auditors' Perspective. *Journal of Business Ethics*, 155, 703-721.
- Boiral, O. & Henri, J.F. (2015). Is Sustainability Performance Comparable? A Study of GRI Reports of Mining Organizations. *Business & Society* 56(2). DOI:10.1177/0007650315576134
- Bowen, H. R. (1953). *Social Responsibility of the Businessman*. New York: Harper & Row.
- BP. (2023a). *ESG Datasheet 2023*. Hozzáférés dátuma: 2024.04.28.
<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-esg-datasheet-2023.pdf>
- BP. (2023b). *GRI Content Index*. Hozzáférés dátuma: 2024.04.28.
<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-gri-reporting-index-2022.pdf>
- BP. (2023c). *Sustainability report 2023*. Hozzáférés dátuma: 2024.04.28.
<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-sustainability-report-2023.pdf>
- BP. (2024d). *Annual Report and Form 20-F for 2023*. Hozzáférés dátuma: 2024.04.28.
<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-annual-report-and-form-20f-2023.pdf>
- BP. (2024e). *Net Zero Ambition Progress Update 2024*. Hozzáférés dátuma: 2024.04.28.
<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-net-zero-progress-update-2024.pdf>

- Brown, J., & Dillard, J. (2014). Integrated reporting: On the need for broadening out and opening up. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1120-1156.
- Buallay, A., Al-Ajmi, J., & Barone, E. (2022). Sustainability engagement's impact on tourism sector performance: Linear and nonlinear models. *Journal of Organisational Change Management*, 35(2), 361-384.
- Busco, C., Consolandi, C., Eccles, R., Sofra, E. (2020). A Preliminary Analysis of SASB Reporting: Disclosure Topics, Financial Relevance, and the Financial Intensity of ESG Materiality. *Journal of Applied Corporate Finance*. 32(2)
<https://doi.org/10.1111/jacf.12411>
- Campista, A. (2021). Effects of SASB Sustainability Reporting on Share Pricing in the Consumer Goods Sector. Hozzáférés dátuma: 2024.04.21.
<https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/handle/1794/26501>.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Carroll, A. B. (2016). Carroll's pyramid of CSR: taking another look. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 1(3), 1-8.
- Carroll, A., & Buchholtz, A. (2008). *Business & Society: Ethics & Stakeholder Management* (7e). Cincinnati: South-Western. ISBN 978-0-324-56939-1
- Chaffee, E. (2017). The Origins of Corporate Social Responsibility. *University of Cincinnati Law Review*, 85, 347-373. <https://ssrn.com/abstract=2957820>
- China United Network. (2021). China Unicom Sustainability Report 2021. Hozzáférés dátuma: 2024.04.24. https://ungc-production.s3.us-west-2.amazonaws.com/attachments/cop_2022/518755/original/China%20Unicom%20Sustainability%20Report%202021.pdf?1665277226
- Cöster, M., Dahlin, G., & Isaksson, R. (2020). Are They Reporting the Right Thing and Are They Doing It Right? - A Measurement Maturity Grid for Evaluation of Sustainability Reports. *Sustainability*, 12.
- Csáfor, H. (2009). VÁLLALATOK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSA, REGIONÁLIS VIZSGÁLAT AZ ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓBAN. Doktori értekezés, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola Környezetmenedzsment specializáció, Budapest. Hozzáférés dátuma: 2024.03.28.
<https://repozitorium.omikk.bme.hu/bitstream/handle/10890/780/ertekezes.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Csigéné Nagypál, N. (2008). A vállalatok társadalmi felelősségvállalása és kapcsolódása a fenntarthatósághoz. Doktori értekezés, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Budapest. Hozzáférés dátuma: 2024.03.25.
<https://repozitorium.omikk.bme.hu/bitstream/handle/10890/738/ertekezes.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Debroux, P. (2017). Corporate Social Responsibility: the Beginning of the Road. Hozzáférés dátuma: 2024.04.26. https://www.soka.ac.jp/files/ja/20170420_202931.pdf
- Deephhouse, D. L., & Suchman, M. (2008). Legitimacy in Organizational Institutionalism. In R. Greenwood, C. Oliver, R. Suddaby, & K. Sahlin (Eds.), *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism* (pp. 49–77). London: Sage.
- Dermierre, J. & Prestig, M. (2022). Robust sustainability reporting enables „impact” creation. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01. <https://helbling.ch/en/insights/robust-sustainability-reporting-enables-impact-creation>
- Deutsche Telekom. (2023a). Management & facts. Sustainability standard. Hozzáférés dátuma: 2024.05.14. <https://www.cr-report.telekom.com/2022/management-facts/strategy/sustainability-standards>
- Deutsche Telekom. (2023b). Employee Initiatives. Hozzáférés dátuma: 2024.05.14. <https://www.cr-report.telekom.com/2023/management-facts/environment/employee-initiatives>
- Deutsche Telekom. (2024). Sustainability Label. Hozzáférés dátuma: 2024.05.14. <https://www.telekom.com/en/corporate-responsibility/our-approach/sustainability-label>
- Eco Rating. (2024). Eco Rating Devices. Hozzáférés dátuma: Hozzáférés dátuma: 2024.05.14. <https://www.ecoratingdevices.com>
- Európai Bizottság. (2011). A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011-2014) COM (2011) 681. Brüsszel. Hozzáférés dátuma: 2024.03.29. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0681&from=EN>
- EY. (2021). Hogyan képes a karbon-negatív felszabadítani a bolygó pozitív értékét? Hozzáférés dátuma: 2024.05.17. https://www.ey.com/hu_hu/sustainability/how-can-carbon-negative-unlock-positive-value-for-the-planet
- 50PROS. (2022). List of Global 500 companies (2022). Hozzáférés dátuma: Hozzáférés dátuma: 2024.04.20. <https://www.50pros.com/global500>
- Freeman, E., Harrison, J., Wicks, A., Parmar, B., & Colle, D. (2010). *Stakeholder Theory: The State of the Art*. Cambridge University Press. ISBN 9780521137935
- Freeman, R., & McVea, J. (2001). A Stakeholder Approach to Strategic Management. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.263511>
- GlaxoSmithKline (GSK). (2023a). ESG Performance Report 2023. Hozzáférés dátuma: 2024.04.29. <https://www.gsk.com/media/11009/esg-performance-report-2023.pdf>
- GlaxoSmithKline (GSK). (2023b). Annual Report 2023. Hozzáférés dátuma: 2024.04.29. <https://www.gsk.com/media/11007/annual-report-2023.pdf>

- Global Reporting Initiative (GRI). (2024). Consolidated Set of the GRI Standards. Hozzáférés dátuma: 2024.03.18. <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
- GS Caltex. (2020). 2020 Sustainability Report. Hozzáférés dátuma: 2024.04.26. <https://www.gscaltex.com/download/687>
- Győri, Z. (2010). CSR-on innen és túl. Ph.D. értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola. Hozzáférés dátuma: 2024.03.28. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/552/1/gyori_zsuzsanna.pdf
- Hahn, R., & Lülfs, R. (2014). Legitimizing Negative Aspects in GRI-Oriented Sustainability Reporting: A Qualitative Analysis of Corporate Disclosure Strategies. *Journal of Business Ethics*, 123(3), 401–420.
- Harrison, B. (1966). Philanthropy and the Victorians. *Victorian Studies*, 9(4), 353-374. <http://www.jstor.org/stable/3825816>
- He, W. (2018). Quality of Sustainable Reporting Based on Global Reporting Initiative (GRI) Guidelines: The Impact of Company Characteristics. Hozzáférés dátuma: 2024.04.12. <https://mspace.lib.umanitoba.ca/items/b30ba009-a282-4ddc-b28b-e58664153f8a>
- Heald, M. (2005). *The Social Responsibilities of Business: Company and Community, 1900-1960*. Routledge. ISBN-13: 978-1412804806
- Herzig, C., & Schaltegger, S. (2006). Corporate sustainability reporting: An overview. In *Sustainability accounting and reporting* (pp. 301-324).
- Holder-Webb, L., Cohen, J. R., Nath, L., & Wood, D. (2009). The supply of corporate social responsibility disclosures among U.S. firms. *Journal of Business Ethics*, 84, 497–527.
- IBA. (2013). *Tax Abuses, Poverty and Human Rights: Report of the International Bar Association's Human Rights Institute Taskforce on Illicit Financial Flows, Poverty and Human Rights*. (C. K. Wells, Szerk.) International Bar Association . ISBN 978-0-948711-33-6
- Jackman, H. (2024). ESG Reporting frameworks: Comparing the GRI and the SASB. ESG Pro. Hozzáférés dátuma: 2024.04.01. <https://esgpro.co.uk/esg-reporting-frameworks-comparing-the-gri-and-the-sasb/>
- Johansson, S., & Ohlson, E. (2022). Sustainability Reporting. A case study of challenged and future challenges with sustainability reporting methods. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1696343/FULLTEXT01.pdf>
- Johnson & Johnson (J&J). (2022a). Health for Humanity Report. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://healthforhumanityreport.jnj.com/2022/assets/downloads/johnson-johnson-2022-health-for-humanity-report.pdf>

- Johnson & Johnson (J&J). (2022b). Health for Humanity Report. Ethics & Compliance. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://healthforhumanityreport.jnj.com/2022/accountability-innovation/ethics-compliance.html>
- Johnson & Johnson (J&J). (2024a). Our position on anti-corruption. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://www.jnj.com/about-jnj/policies-and-positions/our-position-on-anti-corruption>
- Johnson & Johnson (J&J). (2024b). Position on Pharmaceuticals in the Environment. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://www.jnj.com/about-jnj/policies-and-positions/our-position-on-pharmaceuticals-in-the-environment>
- Johnson & Johnson (J&J) (2024c). Position on Ethics and Compliance. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://www.jnj.com/about-jnj/policies-and-positions/our-position-on-ethics-and-compliance>
- Johnson & Johnson Vision. (2019). Sustainability at Johnson & Johnson Vision. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. https://www.jjvision.com/sites/default/files/inline-files/JNJ_Vision_Sustainability_Sustainability_at_Johnson_Johnson_Vision.pdf?r=jjv
- Koerber, C. P. (2009). Corporate responsibility standards: current implications and future possibilities for peace through commerce. *Journal of Business Ethics*, 89(4), 461–480. CrossRef
- KPMG. (2022). Small steps, big shifts: Corporate sustainability reporting. Hozzáférés dátuma: 2024.03.29. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/10/ssr-small-steps-big-shifts.pdf>
- Kuyucak-Sengur, F. (2020). Corporate social responsibility reporting: Evolution, institutionalization, and current state. *Journal of Business Ethics*, 172(1), 1-18.
- Lee, M. P. (2007). A review of the theories of corporate social responsibility: Its evolutionary path and the road ahead. *International Journal of Management Reviews*, 10(1), 53–73. <https://doi/10.1111/j.1468-2370.2007.00226.x>
- Liesen, A., Hoepner, A. G., Patten, D. M., & Figge, F. (2015). Does stakeholder pressure influence corporate GHG emissions reporting? Empirical evidence from Europe. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 28(7), 1047-1074.
- Lukoil. (2022). *Energy brings together*. Hozzáférés dátuma: 2024.04.28. <https://www.lukoil.com/FileSystem/9/633068.pdf>
- Lyubenova, M. L. (2019). Determinants of corporate social responsibility disclosure: empirical evidence from Bulgaria. Hozzáférés dátuma: 2024. 04. 14. https://essay.utwente.nl/78863/1/Lyubenova_MA_FinanceDepartment.pdf
- Mahmood, A., Naveed, R., Ahmad, N., Scholz, M., Khalique, M., & Adnan, M. (2021). Unleashing the Barriers to CSR Implementation in the SME Sector of a Developing Economy: A Thematic Analysis Approach. *Sustainability*, 13, 12710. <https://doi.org/10.3390/su132212710>

- McKie, J., & Pickering, J. (1975). Social Responsibility and the Business Predicament. *The Economic Journal*, 85(340), 936-942. <https://doi.org/10.2307/2230652>
- Mihai, F., Aleca, O. E. (2023). Sustainability Reporting Based on GRI Standards within Organizations in Romania. *Electronics* 2023, 12(3) 690. <https://doi.org/10.3390/electronics12030690>
- Mion, G., & Loza Adai, C. R. (2019). Mandatory Nonfinancial Disclosure and Its Consequences on the Sustainability Reporting Quality of Italian and German Companies. *Sustainability*, 11.
- Misiulaityte, M. (2024). How to read sustainability reports. Hozzáférés dátuma: 2024.04.26. <https://yourpublicvalue.org/how-to-read-sustainability-reports/>
- Moravcikova, K., Stefanikova, L., Rypakova, M. (2015). CSR Reporting as an Important Tool of CSR Communication. *Procedia Economics and Finance*. 26. 332-338. 10.1016/S2212-5671(15)00861-8
- Niemann, L., & Hoppe, T. (2018). Sustainability reporting by local governments: a magic tool? Lessons on use and usefulness from European pioneers. *Public Management Review*, 20(1), 201-223.
- Noronha, C., Tou, S., Cynthia, M. I., Guan, J. J. (2013). Corporate Social Responsibility Reporting in China: An Overview and Comparison with Major Trends. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 10.1002/csr.1276
- Novartis. (2021). Novartis Health, Safety and Environment (HSE) Data 2020. Hozzáférés dátuma: 2024.04.29. https://www.novartis.com/sites/novartis_com/files/novartis-hse-data-2020.pdf
- Novartis. (2022). Novartis in Society. Hozzáférés dátuma: 2024.04.29. https://www.novartis.com/sites/novartis_com/files/novartis-integrated-report-2022.pdf
- Nunez, E., & Nunez, R. (2020). Comparison of CSR Reporting Using the GRI Framework for Small and Large Companies. *Journal of Business and Economic Studies* 23(2):42-63
- Okpara, J. O., & Idowu, S. O. (2013). *Corporate social responsibility: challenges, opportunities and strategies for 21st century leaders*. Springer Science & Business Media.
- OMV Group. (2022a). GRI Content Index. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01. <https://reports.omv.com/en/sustainability-report/2022/reporting-annexes/gri-content-index.html>
- OMV Group. (2022b). Performance in Detail. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01. <https://reports.omv.com/en/sustainability-report/2022/performance-in-detail.html>
- OMV Group (2023). Sustainability Report 2023. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01. <https://www.omv.com/services/downloads/00/omv.com/1522251630732/omv-sustainability-report-2023.pdf>

- OMV Petrom. (2024). Social Responsibility. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01.
<https://www.omvpetrom.com/en/sustainability/business-principles/social-responsability>
- Orange. (2021). Integrated Annual Report 2021. Hozzáférés dátuma: 2024.05.05.
https://rai.orange.com/wp-content/uploads/sites/54/2024/02/orange_integratedannualreport_2021_en-1.pdf
- Orange. (2024a). Orange's Commitment to Supporting a Responsible Economy. Hozzáférés dátuma: 2024.05.05. <https://www.orange.com/en/commitments/oranges-commitment/to-supporting-a-responsible-economy>
- Orange. (2024b). Orange Digital Investment: Orange's investment holding company dedicated to innovation. Hozzáférés dátuma: 2024.05.05.
<https://www.orange.com/en/orange-digital-investment-oranges-investment-holding-company-dedicated-innovation>
- Pertamina. (2019). GRI Index. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01.
<https://laporankeberlanjutan.pertamina.com/2019/sr/gri-index/index.htm>
- Pertamina. (2024). Corporate Social Responsibility. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01
<https://www.pertamina.com/en/corporate-social-responsibility>
- Petrobras. (2022). Sustainability Report 2022. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01.
<https://api.mziq.com/mzfilemanager/v2/d/25fdf098-34f5-4608-b7fa-17d60b2de47d/5666a8c7-0301-224b-8948-e85df30529c5?origin=1>
- Petrobras. (2023). Annual Report and Form 20-F 2023. Hozzáférés dátuma: 2024.05.01.
<https://api.mziq.com/mzfilemanager/v2/d/25fdf098-34f5-4608-b7fa-17d60b2de47d/b2e96d86-d0ae-1bfc-2bf7-df71f274a81d?origin=1>
- Post, J. E., Preston, L. E., & Sachs, S. (2002). Managing the extended enterprise: the new stakeholder view. *California Management Review*, 45(1), 6-28.
- Safari, M., & Areeb, A. (2020). A qualitative analysis of GRI principles for defining sustainability report quality: an Australian case. *Accounting Forum*, 44(4), 344-375.
- Sanofi. (2023a). 2022 GRI Content Index. Hozzáférés dátuma: 2024.05.02.
<https://www.sanofi.com/assets/dotcom/content-app/documents/GRI-Content-Index.pdf>
- Sanofi. (2023b). Biodiversity. Hozzáférés dátuma: 2024.05.02.
<https://www.sanofi.com/assets/dotcom/content-app/documents/biodiversity.pdf>
- Sanofi. (2023c). Circular Economy & Waste Management. Hozzáférés dátuma: 2024.05.02. <https://www.sanofi.com/assets/dotcom/content-app/documents/circular-economy-and-waste-management.pdf>
- Sarkar, D., Datta, R., Mukherjee, A., & Hannigan, R. (2015). *An Integrated Approach to Environmental Management*. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.

- SASB. (2023). Sustainability Accounting Standards Board – Standards. Hozzáférés dátuma: 2024.04.11. <https://sasb.ifrs.org/standards/download/>
- Skouloudis, A., Evangelinos, K., Kourmousis, F. (2010). Assessing non-financial reports according to the Global Reporting Initiative guidelines: evidence from Greece. *Journal of Cleaner Production*. 10.1016/j.jclepro.2009.11.015
- SoftBank Group. (2022a). ESG Data. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. https://group.softbank/en/sustainability/esg_data#1
- SoftBank Group. (2022b). Sustainability Report 2022. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. https://group.softbank/system/files/pdf/sustainability/report/gri2022_en.pdf
- Southwest Airlines. (2024). Southwest One Report. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://www.southwest.com/onereport/>
- Souto, B. F. F. (2009). Crisis and corporate social responsibility: threat or opportunity? *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 2(1), 36–50.
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610.
- Szlávik, J. (2005). *Fenntartható környezet- és erőforrás-gazdálkodás*. KJK-KERSÖV. ISBN 963-224-770-1
- Takeda (2023). Annual Integrated Report. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. https://assets-dam.takeda.com/image/upload/v1691065731/Global/Corporate-Responsibility/Corporate-Sustainability/Sustainability-Approach/AIR/Takeda_2023_Annual_Integrated_Report.pdf
- Teittinen, H. (2022). Modeling a first-stage sustainability reporting framework for Finnish SME sector knowledge organisations. Hozzáférés dátuma: 2024.04.29. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/81660/URN%3aNB%3afi%3ajyu-202206133269.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tilt, A., Luque-Vílchez, M., Cordazzo, M., Rimmel, G. (2023). Key aspects of sustainability reporting quality and the future of GRI. *Sustainability Accounting* 14(4). ISSN: 2040-8021
- Tóth, G. (2007). *A Valóban Felelős Vállalat*. Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. ISBN 978-963-87667-0-0
- United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). (2024). What is CSR?. Hozzáférés dátuma: 2024.03.29. <https://www.unido.org/our-focus-advancing-economic-competitiveness-competitive-trade-capacities-and-corporate-responsibility-corporate-social-responsibility-market-integration/what-csr>
- Vodafone. (2019a). GRI Report 2019. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03. <https://www.vodafone.com/content/dam/vodcom/sustainability/pdfs/gri2019.pdf>

- Vodafone. (2019b). Sustainable Business Report 2019. Hozzáférés dátuma: 2024.05.03.
<https://www.vodafone.com/content/dam/vodcom/sustainability/pdfs/sustainablebusiness2019.pdf>
- Voegtlin, C., & Greenwood, M. (2016). Corporate social responsibility and human resource management: A systematic review and conceptual analysis. *Human Resource Management Review*, 26(3), 181–197.
<https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2015.12.003>
- Watts, P., & Holme, R. (1999). *Corporate Social Responsibility: Meeting Changing Expectations*. World Business Council for Sustainable Development.
- Wickert, C., Scherer, A.G. & Spence, L.J (2016). Walking and Talking Corporate Social Responsibility: Implications of Firm Size and Organizational Costs. *Journal of Management Studies*, 53(7), 1169 – 1196.
- WCED. (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press. ISBN 019282080X

7. RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

rövidítés	angolul	magyarul
CSR	corporate social responsibility	vállalatok társadalmi felelősségvállalása
UN - ENSZ	United Nations	Egyesült Nemzetek
SDGs	Sustainable Development Goals	Fenntartható Fejlődési Célok
MDGs	Millennium Development Goals	Millenniumi Fejlesztési Célok
EB	European Commission	Európai Bizottság
WBCSD	World Business Council for Sustainable Development	Üzleti Világtanács a Fenntartható Fejlődésért
ISO	International Organization for Standardization	Nemzetközi Szabványügyi Szervezet
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive	Vállalati Fenntarthatósági Jelentési Irányelv
GRI	Global Reporting Initiative	Globális Jelentéstételi Kezdeményezés
SASB	Sustainability Accounting Standard Board	Fenntarthatósági Számviteli Standard Testület
ESG	Environment, Social, Governance	környezetvédelmi, társadalmi és vállalatirányítási
CDP	Carbon Disclosure Project	Szén-dioxiddal kapcsolatos Közzétételi Projekt
GHGs – ÜHG-k	Greenhouse Gases	Üvegházhatású gázok
SBTi	Science Based Targets	Tudományalapú célok
NFRD	Non-Financial Reporting Directive	nem-pénzügyi jelentési direktíva
IR	Integrated Reporting	Integrált Jelentéstétel
UNEP	United Nations Environment Program	ENSZ Környezetvédelmi Programja
SICS	Sustainable Industry Classification System	Fenntartható Iparági Besorolási Rendszer
GICs	General Issue Categories	általános kérdéskategóriák
FASB	Financial Accounting Standards Board	Pénzügyi Számviteli Standardok Testülete
IASB	International Accounting Standards Board	Nemzetközi Számviteli Standardok Bizottsága
IUCN Red List of Threatened Species	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Red List of Threatened Species	Természeti Világszövetség Vörös Listája
CFC11e		a mértékegység a CFC-11, triklórflourmetán, egyenértékűségét jelenti, amelyet az ózonréteget károsító anyagok mennyiségének összehasonlítására használnak

vPPA	virtual Power Purchase Agreement	virtuális áramvásárlási megállapodások
TFND	The Taskforce on Nature-related Financial Disclosures	Természetre vonatkozó Pénzügyi Közzétételi Munkacsoport
CO2e	carbon dioxide equivalent	szén-dioxid-egyenérték; a különböző üvegházhatású gázok kibocsátását egy közös alapra hozza
mt CO2e	metric tons of carbon dioxide equivalent	millió tonna CO2-egyenérték